

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra společenských věd

**Vraždy, problematika motivace žen a mužů k
vraždě**

Diplomová práce

**Murders,
the issue of the motivation of women and men to commit murder**

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
PhDr. Ing. Viktor ČERVENÝ, Ph.D.

AUTOR PRÁCE
Bc. Filip KLOS

PRAHA
2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 07. 03. 2023

Bc. Filip KLOS

Poděkování

Rád bych poděkoval mému vedoucímu diplomové práce panu PhDr. Ing. Viktoru Červenému, Ph.D., za pomoc, rady a cenné připomínky během společných konzultací, které mi byly přínosem pro vypracování této diplomové práce.

Anotace

Práce je zaměřena na odlišnosti motivace žen a mužů k vraždě. V teoretické části jsou nejprve vymezeny pojmy, které s daným tématem souvisí. Následně je rozebrána psychologie osobnosti pachatelů vražd, tedy typy osobnosti a psychopatologie epizodních, i sériových vrahů, kteří se vražd nejčastěji dopouští. Dále je pojednáno o motivacích ke spáchání různých typů vražd, jak se motivace formují, jejich typologie a komparace epizodních i sériových vrahů dle mužského a ženského pohlaví.

V praktické části jsou na kazuistikách skutečných vrahů aplikovány informace z teoretické části práce. Je zde popsán život vrahů od jejich dětství, přes dospívání až do období, kdy začali páchat vraždy. Posléze je uveden psychologický rozbor těchto vrahů vytvořený odborníky a také je představena vlastní analýza osobnosti a genderové rozdíly v motivacích vrahů, která doplňuje a rozšiřuje uvedený psychologický rozbor odborníků. Výběr vrahů je opět orientovaný podle genderu a jsou tak názorně představeny rozdíly v jejich motivacích, i osobnostech. Na závěr jsou veškeré zjištění praktické části vyhodnoceny.

Klíčová slova

vražda * vrah * oběť * motivace * osobnost * gender * psychologie

Annotation

In the theoretical part, concepts related to the given topic are first defined. Subsequently, the psychology of the personality of the perpetrators of murders is analyzed, also the personality types and psychopathology of episodic and serial killers, who most often commit homicides. Furthermore, motivations for committing various types of homicides, how motivations are formed, their typology and comparison of episodic and serial killers according to male and female gender are discussed.

In the practical part, the information from the theoretical part of the work is applied to the case studies of real murderers. The life of the murderers is described here, from their childhood, through adolescence, to the period when they started committing murders. Finally, a psychological analysis of these killers created by experts is given, and an own analysis of personality and gender differences in the motivations of killers is also presented, which complements and expands the mentioned psychological analysis of experts. The selection of killers is again oriented according to gender, and thus the differences in their motivations and personalities are vividly presented. At the end, all the findings of the practical part are evaluated.

Keywords

homicide * murderer * victim * motivation * personality * gender * psychology

Obsah

1. Úvod	7
2. Vymezení pojmů	9
2.1. Vražda.....	9
2.2. Trestný čin	9
2.3. Pachatel	10
2.4. Oběť.....	10
3. Psychologie osobnosti vraha	11
3.1. Osobnost.....	11
3.2. Psychologie osobnosti	13
3.2.1. Forenzní psychologie	13
3.3. Kriminální jednání	14
3.4. Psychologická typologie vrahů.....	16
3.4.1. Socializovaný typ.....	16
3.4.2. Neurotický typ.....	16
3.4.3. Psychopatický typ.....	17
3.4.4. Mentálně nedostačivý typ	18
3.4.5. Psychotický typ.....	18
3.4.6. Sexuálně deviantní typ	19
3.4.6.1. Sadismus	20
3.4.6.2. Agresivní (útočný) sadismus	20
3.5. Psychopatologie epizodních vrahů	21
3.5.1. Koncepce ženy vražedkyně.....	23
3.6. Osobnost sériových vrahů.....	24
3.6.1. Osobnost a behaviorální typologie	24
3.6.2. Organizovaný a neorganizovaný sériový vrah	28

3.6.2.1.	Organizovaný nesociální pachatel	28
3.6.2.2.	Neorganizovaný asociální pachatel	29
3.6.3.	Psychopatologie sériových vrahů	30
4.	Motivace k vraždě	32
4.1.	Motivační dynamika pachatele vraždy	33
4.2.	Motivační kontinuum	33
4.3.	Motivace k jednotlivým typům vražd.....	36
4.3.1.	Vraždy v rodině (vztahová motivace vraždy)	36
4.3.1.1.	Vražda partnera	36
4.3.1.2.	Vraždy dětí rodiči	37
4.3.1.3.	Zabití rodičů dětmi	38
4.3.2.	Loupežné vraždy	39
4.3.3.	Sexuální vraždy	40
4.4.	Motivace sériových vražd	42
4.4.1.	Typologie sériových vrahů na základě motivace	43
4.4.1.1.	Vrah Vizionář (Visionary)	44
4.4.1.2.	Vrah misionář (Missionary)	44
4.4.1.3.	Vrah Hedonista (Hedonistic)	44
4.4.1.4.	Vrah z postu síly (Power Seeker).....	46
4.4.1.5.	Vrah z milosrdenství (Mercy Killer)	46
5.	Genderové rozdíly motivace vražd.....	49
5.1.	Genderové rozdíly motivace vražd epizodních vrahů	49
5.2.	Genderové rozdíly motivace vražd sériových vrahů.....	55
6.	Praktické modely k teoretickému výkladu	60
6.1.	Andrei Romanovich Čikatilo	61
6.1.1.	Psychologický rozbor.....	65

6.1.2. Vlastní analýza	66
6.1.3. Shrnutí	67
6.2. Genevė Anne Jones	68
6.2.1. Psychologický rozbor	74
6.2.2. Vlastní analýza	75
6.2.3. Shrnutí	77
6.3. Carol Mary Bundy a Douglas Daniel Clark	77
6.3.1. Psychologický profil a motiv vraha	85
6.3.2. Vlastní analýza	85
6.3.3. Shrnutí	90
6.4. Vyhodnocení praktických modelů	90
7. Závěr	94
8. Seznam použité literatury a zdrojů	96
8.1. Knižní zdroje	96
8.2. Zahraniční knižní zdroje	97
8.3. Sborníky	97
8.4. Legislativa	98
8.5. Knižní zdroje elektronické	98
8.6. Ostatní elektronické zdroje	98

1. Úvod

Vraždy vyvolávaly od pradávna zájem společnosti, jak laiků, tak i odborníků. Vždy byla snaha pochopit osobnost pachatele a zejména jeho motivaci ke spáchání vražd. Každá vražda je jiná a nese s sebou určité množství otázek a zájem veřejnosti, který se odvíjí od míry možnosti pochopení a akceptace tohoto jednání. V situacích, kdy dojde k vraždě majitele domu během vloupání lupiči, objevují se sice otázky na takový čin, ale motivace je zde zřejmá, všednější a společnost se nepodivuje a nezajímá se o to tolik jako například v situacích, kdy dojde k vyvraždění celé rodiny, která žila zcela normálním a spořádaným životem. Zde bývá motivace k takovému činu méně jasná a hůře pochopitelná, což s sebou přináší mnohem více otázek a zájmu společnosti.

Další úroveň zájmu představují sérioví vrazi, kteří jsou schopni zavraždit někdy až desítky nevinných osob, které častokrát byli jen na špatném místě ve špatnou chvíli. Zde si mnozí pokládají nespočet otázek, jak se něco takového může stát, jaká opovrženímhodná motivace a duševní stav může vést vraha k takovým činům. Samotná myšlenka, že takoví vrahové jsou mezi námi, dokáže vyvolat odpor a obavy veřejnosti o to, co dokáže lidská bytost způsobit druhé bytosti.

Zjistit, jaké motivace vedou k těmto vraždám, ať už jednoskutkovým, či těm závažnějším sériovým, bude jedním z cílů této práce. Dalším a hlavním cílem bude zjistit, jaké motivace vedou ženy a muže k vraždám a zda se odlišují, nebo jsou hnáni stejnou motivací. Mnohdy se totiž společnost zabývala převážně mužskými pachateli vražd a opomíjela, že i ženy jsou schopné páchat vraždy, včetně těch vícenásobných. Jejich zastoupení v celkovém počtu těchto násilných činů je stále mnohonásobně menší než u mužů, ale vyskytují se a od 20. století stále přibývají díky nástupu moderní doby demokracie a feminismu. Stejně jako se jednotlivé pohlaví odlišují svou osobností, jednáním, vnímáním a dalšími aspekty, i páchané vraždy budou pravděpodobně rozdílně prováděny a bude se lišit i jejich motivace. Abychom mohli porozumět motivaci k vraždám, budu se

v práci zabývat i osobností vrahů a vražedkyň, které hrají důležitou roli ve formování motivace k vraždě.

Problematika vlivu osobnosti a motivace pachatele na způsob spáchání trestného činu je již tradičním tématem, kterému je věnováno hodně pozornosti, ale diferencování této problematiky v rámci jednotlivých pohlaví již tak časté není a myslím, že rozpracování tohoto téma může přinést zajímavé zjištění. Ty mohou pomoci nejen k rozptýlení některých mýtů a prohloubení znalostí o ženských i mužských vraždách, ale mohou také pomoci s pochopením spáchání vražd a předcházet těmto činům.

Teoretická část

2. Vymezení pojmů

V této kapitole si vymežíme základní pojmy, které nás budou provázet touto prací.

2.1. Vražda

Pojem vražda je obsažena především v trestním zákoníku, kde je definována jako úmyslné usmrcení jiné osoby, což znamená, že jednáním jedné osoby dojde k ukončení lidského života osoby druhé.¹

Anton Heretik charakterizoval vraždu jako extrémní agresi s nezvratnými důsledky, který tvoří pověstný vrchol násilí mezi lidmi ve společnosti. Uvedl, že každý člověk je agresor a za určitých okolností se může stát vrahem.²

2.2. Trestný čin

Vzhledem k tomu, že vražda je trestným činem, je vhodné tento pojem definovat. S tím nám opět pomůže trestní zákoník, ve kterém je uvedeno:

*„Trestným činem je protiprávní jednání, které trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně“.*³

Trestným činem pachatel poškozují nebo ohrožuje státní mocí chráněné zájmy a společenské hodnoty a lidský život je v naší společnosti považován za hodnotu nejcennější, a z tohoto důvodu je vražda považována za jeden z nejzávažnějších trestných činů a trestní zákoník stanovuje za její dokonání nejvyšší možné tresty.

¹ Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník* v posledním znění.

² HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 51.

³ Zákon č. 45/2013 Sb., *Zákon o obětech trestných činů* v posledním znění.

2.3. Pachatel

Pojem pachatel byl také definován trestním zákoníkem a to následovně:

„Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.“⁴

Pachatelem vraždy je osoba, která svým zaviněným jednáním ukončila předčasně život jiné lidské bytosti.

2.4. Oběť

Definici oběti nalezneme v zákoně o obětech trestných činů v tomto znění:

„Obětí trestného činu může být pouze fyzická osoba. Obětí trestného činu se člověk stal, jestliže mu trestným činem bylo ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma.“⁵

„Z psychologického hlediska jsou obětí lidé prožívající náročnou životní situaci, či krizí, extrémním, nebo opakovaný stresem a traumatem.“⁶

⁴ Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník* v posledním znění.

⁵ Zákon č. 45/2013 Sb., *Zákon o obětech trestných činů* v posledním znění.

⁶ GILLERNOVÁ, Ilona a Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, str. 135-137.

3. Psychologie osobnosti vraha

V této kapitole si uvedeme, základní informace o osobnosti a psychologii osobnosti člověka. Následně bude popsáno kriminální jednání jedinců a důvody proč k němu dochází, jednotlivé typy osobnosti vrahů, psychopatologie epizodních vrahů a na závěr bude rozebrána osobnost sériových vrahů a jejich psychopatologie.

3.1. Osobnost

„Pojem osobnost vyjadřuje vnitřní psychické uspořádání člověka, jeho vnitřní dynamickou strukturu, determinující jeho duševní život.“⁷

A. Pervin definoval osobnost jako: *„Ty charakteristiky člověka, které jsou podkladem konzistentních vzorců chování, přičemž těmito charakteristikami se rozumí myšlenky, city a pozorovatelné chování.“*

Dle Godrona Allporta je osobnost: *„Dynamická organizace psychofyzických systémů uvnitř individua, která determinuje jeho jedinečné o přizpůsobení k jeho prostředí.“⁸*

Každá osobnost člověka se skládá ze základních prvků, které vytváří strukturu osobnosti. Struktura poukazuje na určitý trvalejší stav; na relativně stále uspořádání těchto prvků, ale současně i na chování tohoto uspořádaného celku. Tento celek se projevuje určitými psychickými vlastnostmi a rysy, které ve svém souhrnu vytváří osobnost konkrétního člověka. Vzájemné vazby a fungování těchto jednotlivých prvků osobnosti jedince formuje celistvou strukturu, která se poté projevuje navenek a pomocí pozorování a analýzy je možné rozpoznat určité zvláštnosti, nebo odchylky v chování jedinců. Tyto zvláštnosti je poté možné

⁷ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. rozš. vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5, str. 137.

⁸ BLATNÝ, Marek a kol. *Psychologie osobnosti: hlavní témata a současné přístupy*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3434-7, str. 5.

definovat a na jejich základě lze posuzovat, proč se nějaký jedinec chová určitým způsobem v různých situacích, které během života zažívá.⁹

Podle statistického přístupu se osobnost rozčleňuje na 4 složky – schopnosti, rysy osobnosti, temperament a charakter.

- **Schopnosti** – jsou psychické vlastnosti, které podmiňují možnost osvojit si a naučit se určité činnosti. Každá osoba má jisté předpoklady pro to, aby se je naučila a zároveň má tzv. strop, který určuje, kolik a jak kvalitně se nějaké činnosti dokáže naučit. Jedná se například o prostorovou představivost, tvořivost, sociální inteligenci.¹⁰
- **Rysy osobnosti** – jedná se povahové a relativně stále vlastnosti člověka, které jej charakterizují. Je to například družnost, přátelskost, prchlivost, dominance/submise, stabilita/labilita, afiliace/hostilita.
- **Temperament** – jedná se o celkové citové ladění osobnosti, o převládající náladu. Zároveň zahrnuje i citovou a volní vzrušivost, reaktivitu a aktivitu. Temperament tedy ovlivňuje způsob, jak člověk reaguje v různých situacích.
- **Charakter** – je vědomá reflexe sebe a soudy o vlastní osobě a s nimi spojené intencionální chování. Jedná se o soubor vztahových vlastností, které se projevují u osobnosti jako sebedůvěra, cílevědomost apod.¹¹

Všechny složky vznikají a mění se během života působením společenských vlivů.

⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. rozš. vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5, str. 135-137.

¹⁰ BLATNÝ, Marek a kol. *Psychologie osobnosti: hlavní témata a současné přístupy*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3434-7, str. 75.

¹¹ ŘÍCAN, Pavel. *Psychologie osobnosti, obor v pohybu*. 6., dopl. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9, str. 41, 65, 77.

3.2. Psychologie osobnosti

„Psychologii člověka můžeme definovat jako „vědu o psychice, která se fenomenálně vyazuje jako prožívání a chování ve formě procesů a psychofyzických dispozic k těmto procesům.“¹²

„Psychologie osobnosti je založena na předpokladu, že chování jedince má určitou konzistenci v čase a v různých situacích, a že tedy v osobnosti působí vnitřní determinanty tohoto jevu.“¹³

Každý člověk je psychologicky jedinečný. U každého existují interindividuální rozdíly v psychických vlastnostech, které jej definují jako ojedinělého. Na světě nemůžou existovat dvě osoby s totožnou osobností. Zároveň však jsou také typologické vlastnosti, které se vyskytují ve srovnatelné podobě u větší skupiny dalších osob a na jejich základě lze definovat některé vlastnosti obecně pomocí jednoduššího pozorování, jako například uzavřenost, prchlivost apod. *„Každý člověk je v některých ohledech stejný jako všichni ostatní, v některých stejný jako někteří ostatní současně v některých ohledech jako každý jiný člověk.“¹⁴*

Tyto typologické rozdíly můžeme najít i mezi odlišnými pohlavími. Muži a ženy mají psychické vlastnosti, které jsou typičtější pro každé z pohlaví a díky těmto odlišnostem jinak přemýšlejí, jinak se chovají a reagují na různé situace.¹⁵

3.2.1. Forezní psychologie

V této práci budou uvedeny poznatky z forezní psychologie, takže je na místě si ji zde definovat a uvést její funkci.

¹² VETEŠKA, Jaroslav a Slavomil FISHER. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada, 2020. 978-80-271-0731-5, str. 15.

¹³ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. rozš. vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5, str. 154.

¹⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2. rozš. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2004. ISBN 70-7178-931-3, str. 58.

¹⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. rozš. vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5, str. 11.

„Forenzní psychologie je aplikovanou psychologickou disciplínou, která se uplatňuje tam, kde se jedinec stává subjektem trestněprávních vztahů. Studuje chování a prožívání člověka v situacích regulovaných právem.“¹⁶

Forenzní psychologie je aplikována v soudní a policejní praxi, kde je užívána ke zjištění psychických charakteristik obětí, svědků a zejména obviněných v situacích, kdy překračují zákon. Hraje tedy nezastupitelnou roli k zjištění a pochopení osobnosti a motivace vraha.¹⁷

3.3. Kriminální jednání

Psychologie kriminálního jednání vymezuje řadu faktorů, které během života ovlivňují osobnost jedince a vytváří predispozice k budoucímu kriminálnímu jednání, což zahrnuje i spáchání vraždy.

Kriminalita jako důsledek impulzivního životního stylu – jeden z důležitých faktorů u tohoto zdroje kriminality je nedostatečná a nedůsledná výchova dítěte, náklonost a pozornost, kterou rodiče věnují dítěti v důležitých vývojových etapách života. Dítě si díky tomu neosvojí důležité společenské hodnoty ani návyky sebekontroly, což způsobí, že se dítě chová impulzivně, bez konvencí a zábran a je požitkářsky zaměřený. K uspokojování svých potřeb si počíná bezohledně, agresivně a bez výčitek, je-li to nutné. Během dospívání se dostává do různých konfliktů a kriminální jednání poté pokračuje do dospělosti. Takoví jedinci se nejčastěji vyskytují v rozpadlých, sociálně slabých rodinách, kde jeho členové mají nízkou vzdělanost.

Kriminalita jako instrumentální jednání – kriminální jednání slouží je účelové a slouží jako prostředek pro dosažení žádoucího cíle. Zpravidla se uplatňuje v situaci, kdy je pro jedince velice důležitý a domnívá se, že může hodně získat,

¹⁶ BOUKALOVÁ, Hedvika, Ilona GILLERNOVÁ a kol. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4461-5, str. 13.

¹⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4, str. 8.

nebo hodně ztratit. Když nemůže svého cíle dosáhnout poctivým způsobem, přistupuje k nečestnému a protiprávnímu jednání. Toto jednání se objevuje i u jedinců, kteří měli v životě přiměřenou, nebo dokonce i velmi přísnou výchovu a netrpí nedostatkem sebeovládání, nebo nepodléhají tlaku okamžitého uspokojení, což jen dokazuje, že být dobře vychován a znát morální a zákonné normy ještě neznamená, že se podle nich bude jedinec vždy řídit.

Kriminalita jako důsledek neadekvátních strategií při zvládnání stresu – k protiprávnímu jednání dochází z důvodu, že pachatel není schopen určitou situaci zvládnout anebo vyřešit svůj osobní problém. Z důvodu, že se během svého vývoje nenaučil této schopnosti, prožívá situaci jako stresovou, cítí se frustrován a neví, jak dále postupovat. Tyto situace a problémy se nejčastěji vyskytují v oblasti mezilidských vztahů, kdy jedinec neumí přiměřeně vyjadřovat své pocity, prosazovat se ve vzájemném jednání, vyjadřovat své sexuální tužby, přirozeně se seznamovat s potencionálními partnery apod. Takové disfunkce pochází nejčastěji z přísné výchovy dítěte s represivním moralistickým postojem vůči sexu. Vše, co souvisí s tělem je deklasováno jako nečisté, neslušné a ostudné. Dále v důsledku různých okolností jedinec nemá nezkušenosti s běžným sociálním prostředím svých vrstevníků, vyrůstá převážně v izolaci, osaměle a nemá tedy příležitost pro normální sociální učení, nemůže napodobovat obvyklé způsoby navazování komunikace, vytváření zájmu o svou osobu, prosazování se mezi společenskými vrstvami a získávání jejich náklonosti. Jedinec se stává stále více frustrovaný, protože překážky na cestě k uspokojování svých potřeb jsou zejména vnitřního psychického charakteru, spočívají v jeho vnitřních bariérách a mezilidské neobratnosti. Nezkušenost a izolace od běžného společenského života způsobí, že jedinec místo reálných zkušeností zaměstnává svou fantazii a někdy přebírá modely řešení konfliktů z médií, či z blízkého okolí, a pokud se v něm setkává s agresivními vzory, vzrůstá riziko, že užije násilí při pokusu zvládnout stresovou situaci. Takže například v situaci, kdy se chce přiblížit k sexuálnímu partnerovi a navázat sexuální aktivitu způsobuje pro jedince problém a stres a

může být řešen násilným způsobem. Tento psychologický profil lze uplatnit na řadu konkrétních případů partnerských a sériových vražd.¹⁸

3.4. Psychologická typologie vrahů

Psychický stav jedince hraje důležitou roli v rozhodnutí spáchat vraždu, zejména když jedinec trpí určitými psychickými problémy a nemocemi. Nyní si vyjmenujeme několik typů osobností jedinců, kteří se mohou uchýlit ke spáchání vraždy. Většinou jsou tyto typy zatížené nějakým druhem duševní nemoci, či poruchy. Poslední typ

3.4.1. Socializovaný typ

Jedná se o jedince, kterému se nejvíce podobá užití přívlastku normální. Je to osobnost, na kterou se vtahují obecné poznatky o normálnosti neboli běžnějšímu chování a prožívání. Myšlenkové pochody a veškerá dynamika prožívání jsou srozumitelné, primární a sekundární potřeby fungují, tak jak mají, svědomí je utvořené a jedinec reaguje na spáchané trestné činy s pocity lítosti, smutku, úzkostné reakce okolí, otřesené sebevědomí apod. Spáchané skutky mají spíše epizodický charakter, který vybočuje z dosavadního chování jedince a životní cesty. Motiv se dá snadno zjistit a pochopit. Může se jednat o silný situační tlak a vypětí, neznalost protiprávního jednání, potlačení představy o kriminální povaze jednání a tím potlačený pocit špatného a nekalého chování apod.¹⁹

3.4.2. Neurotický typ

V osobnosti jedince se vyskytují určité neurotické poruchy (zvýšená úzkostnost, depresivní ladění, hysterické reakce, nutkavé vtíravé představy a úkony aj.). Příčiny vzniku této skupiny poruch mohou být velmi pestré. U některých případu hraje větší roli vrozená dispozice, jinde zátěžové situace a okolnosti nebo

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2. rozš. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2004. ISBN 70-7178-931-3, str. 173-175.

¹⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4, str. 68.

výchovné působení, učení a imitace. Některé formy poruch mohou být přejaty a naučeny (např. od rodičů) nebo se přesouvají na jiné podněty. Roli hraje také individuální osobnostní výbava a celková odolnost a zranitelnost, nízké nebo narušené sebehodnocení, identifikace s významnými vztahovými osobami atd.²⁰

Neurotické poruchy ovlivňují motivaci a způsob spáchání skutků. Motivace bývá poháněna často nevyřešenými emocionálními konflikty v rodině. Kriminální jednání je zpravidla protestem proti vlastní rodině, kde bylo dítě například přehlíženo otcem, vyskytovala se v ní dominantní matka, trpělo pocity viny, vznikala frustrovaná potřeba sociálního uznání a citového zázemí apod. Pokud je skutek spáchaný například z pocitu viny, chování je navozováno nevědomými pocity viny. Jedinec vnitřně strádá výčitkami svědomí za svou, třeba i domnělou špatnost do té míry, že se dopustí protiprávního jednání, aby dostal sankci, čímž se mu uleví. V případě skutku spáchaného z frustrované potřeby uznání se jim jedinec snaží na sebe upoutat pozornost, která mu byla dlouhodobě odepírána, protože se cítil naprosto izolovaný a přehlížen svým sociálním okolím. Trestné činy spáchané neurotickým pachatelem se vyznačují častokrát amatérským provedením, zanecháním zřetelných stop, chaotického útěku z místa apod. Neurotické osoby se nejčastěji dopouští vraždy svých partnerů, jakožto důsledek dlouhodobých manželských problémů.²¹

3.4.3. Psychopatický typ

Jedná se o osobnost, která trpí nějakou poruchou osobnosti. Mohou to být těžká narušení v charakterové konstituci a tendencích chování takového jedince. Obvykle postihují řadu oblastí osobnosti a téměř všechny jsou sdruženy se závažnou osobní tísní a sociálními poruchami.²² Povahové a charakterové osobnostní rysy a vlastnosti jsou extrémně vystupňované a jiné naopak zcela

²⁰ OREL, Miroslav a kol. *Psychopatologie*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3737-9, str. 141.

²¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4, str. 68.

²² *mkn10.uzis.cz: 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí* [online]. [cit.19.2.2023]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F60-F69>.

zakrnělé. Dochází vesměs k narušení sociální interakce s druhými. U velké části jedinců s poruchou osobnosti chybí náhled poruchovosti a dochází pak k obvinování okolí, či hledání viny u ostatních. Jedná se např. o paranoidní, schizoidní, disociální, či emočně nestabilní poruchy osobnosti aj. Tyto poruchy osobností se objevují zejména během dospívání a objevují se častěji u mužů než u žen.²³

Temperamentové a charakterové vlastnosti a rysy osobnosti sehrávají důležitou roli ve spáchání trestného činu, a to jak z hlediska motivace, tak způsobu jeho spáchání. Situační faktory ustupují oproti předchozím typům osobností do pozadí a vzhledem k tomu, že výše zmíněné poruchy osobnosti způsobují např. vymizení vyšších citů, nadměrně vystupňování agresivity, výbušnost, velké výkyvy emocí, manipulativní chování, chronické pocity prázdnoty, paranoii apod., je časté, že mnoho vrahů trpí v době vraždy nějakou poruchou osobnosti.²⁴

3.4.4. Mentálně nedostačivý typ

Jedná se o pachatele, jehož osobnost se vyznačuje nízkou inteligencí, jedná se o „primitivní osobnost“. Způsob provedení trestných činů je velice jednoduchý, přímočarý, nedomyšlený a na místě činu je většinou zanecháno velké množství stop pachatele. Tito jedinci se často dopouští násilné trestné činnosti a bývá pachatelem sexuálních útoků proti neadekvátním objektům, jako jsou např. děti zvířata.²⁵

3.4.5. Psychotický typ

Je pachatel, který v době spáchání trestného činu trpí určitým druhem psychózy (schizofrenie, bipolární porucha aj.). Psychóza může ovlivnit všech pět smyslů člověka, jeho chování a emoce. Během období psychózy ztrácí mysl určitý kontakt

²³ HERSEN Michel a Jay C. THOMAS. *Comprehensive handbook of personality and psychopathology: Vol. 2. Adult Psychopathology*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2006. ISBN 978-0-471-48838-5, str. 302.

²⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4, str. 71-72.

²⁵ Tamtéž, str. 73

s realitou, mysl zaměňuje to, co je skutečné s tím, co není. Psychotičtí jedinci jsou náchylní dělat ukvapené závěry a nezvažují alternativní vysvětlení věmů, které vnímají svými smysly. Výzkum naznačuje, že u psychotiků jsou tři běžné procesy myšlení: egocentrická zaujatost (vykládat irelevantní události jako relevantní), externalizující zaujatost (vnitřní pocity jsou přisuzované externím činitelům) a intencionalizační zaujatost (připisování zlovolných a nepřátelských úmyslů běžnému chování lidem v okolí).²⁶ Osoby trpící psychotickou poruchou se dopouštějí většinou násilných trestných činů. Vzhledem k silným vnitřním problémům a rozporům jsou tyto činy na první pohled nápadné svou bizarností, nesrozumitelností a mnohdy i brutalitou. To je zapříčiněno jejich motivací, která bývá nápadně nečitelná, zvrácená a nepochopitelná normálními měřítky.²⁷

3.4.6. Sexuálně deviantní typ

Je jedinec, který trpí specifickou poruchou osobnosti, při které má kvalitativně změněnou sexuální motivaci. Ve struktuře sexuální motivace rozlišujeme tři oblasti, které mohou být kvalitativně změněny: sexuální identifikace, včetně příslušné sexuální role, sexuální orientace, tedy erotická preference ve vztahu k sexuálnímu objektu, sexuální chování, emoce a reakce. Ne všechny sexuální deviace jsou nebezpečné pro společnost (např. transsexualita). To však neplatí o poruchách sexuální orientace, kam je zařazena např. pedofilie, tedy deviace, kdy je sexuálně preferován dětský objekt. Z hlediska nebezpečnosti pro společnost jsou nejznámější poruchy sexuálního chování (deviace v aktivitě). Zahrnujeme mezi ně sadismus, masochismus, voyerismus, exhibicionismus a patologickou sexuální agresivitu. I zde ale platí, že ne všechny tyto deviace jsou stejně nebezpečné a některé mohou být v partnerském vztahu tolerovány, nebo i upřednostňovány.²⁸ Z hlediska sexuálně motivovaných trestných činů jsou pokládány za

²⁶ HERSEN Michel a Jay C. THOMAS. *Comprehensive handbook of personality and psychopathology: Vol. 2. Adult Psychopathology*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2006. ISBN 978-0-471-48838-5, str. 496.

²⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4, str. 73-74.

²⁸ SMOLÍK, Petr. *Duševní a behaviorální poruchy*. Praha: Maxdorf, 2002. ISBN 80-85912-18-X, str. 408.

nejvýznamnější a také nejnebezpečnější deviace sadismus a patologická sexuální agrese.²⁹

3.4.6.1. Sadismus

Pro tuto sexuální deviaci je charakteristické spojení sexuální aktivity s agresí a hostilitou k oběti, což navozuje jedinci sexuální vzrušení. Zahrnuje působení bolesti, ponížení nebo omezování osobní svobody. Tato úchylnka má velké množství různých projevů, které se navzájem liší také svou intenzitou. Ve své nejvystupňovanější formě se projevuje potřebou absolutní nadvlády nad obětí, kterou je možno týrat a ovládat. Sadismus může být dále kombinován i s deviacemi v objektu, takže známe sadismus pedofilní, homo i heterosexuální, gerontofilní a dokonce sadismus zoofilní.³⁰

3.4.6.2. Agresivní (útočný) sadismus

Tato porucha se projevuje tak, že deviant brutálně napadá oběť s cílem podrobit si ji. Zdá se, že pro sexuální uspokojení potřebuje především negativní reakci oběti, jako jsou strach, hrůza, odpor a utrpení. Sadista často oběť buď fyzicky, nebo výhrůzkami znehybňuje. Oběť napadá obvykle až rituálně stereotypně. Svazuje ji, bije ji, škrťí ji, zraňuje různými zbraněmi a předměty. Typické pro agresivního sadistu je brutální a samoučelné trýznění podmaněného objektu.³¹ Sadista dává svým chováním najevo, že cílem útoku není vynutit si pohlavní styk, ale o totální ovládnutí oběti tak, aby jim mohl plně disponovat, zotročit ji a učinit absolutně bezmocnou. Je eroticky fascinován jejím ovládnutím a následným ponižováním a trýzněním oběti. Během tohoto zvráceného jednání může dojít i k usmrcení oběti, ale to není hlavním cílem pachatele.

Sexuální uspokojení ze zavraždění oběti je zvláštní formou agresivního sadismu tzv. **nekrosadismus**. V některých případech nemusí mít s obětí ani blízký kontakt,

²⁹ GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, str. 35.

³⁰ Tamtéž, str. 37.

³¹ PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 188.

k usmrcení může dojít např. střelnou zbraní. K agresivním sadistům patří většina sériových sexuálních vrahů. Jejich delikty bývají často provedeny stereotypně stejnou technikou. Mállokterý útočný sadista však zahajuje svou delikventní kariéru sexuální vraždou. Většinou se nebezpečnost jejich deliktů stupňuje. Začíná menšími útoky na osoby, atypickými expozicemi genitálu apod. Postupně je hnán svou fantazií a dostává se k závažnějším trestným činům.³²

3.5. Psychopatologie epizodních vrahů

V rámci kriminální populace přibližně 30–64 % pachatelů trpí poruchou osobnosti. Nejčastěji jsou zastoupeni v sexuálně motivovaných vraždách až 90 %, dále osoby s emočně nestabilní a histriónskou poruchou osobnosti a schizoidních poruchou osobnosti.³³

Týmem psychiatrů a psychologů (Heretikem, Fleischerem, Novotným, Ritomským, Vajdičkou) byl proveden psychiatrický výzkum 176 pachatelů vraždy (17 % žen) v období roků 1979-1998, který zjistil následné procentuální zastoupení diagnóz jednoskutkových vrahů:

- 1) Poruchy osobnosti – 73,8 %
- 2) Abúzus nebo závislost na psychotropních látkách - 51,1 %
- 3) Psychózy – 5,1 % (2,2 % schizofrenních, 1,1 % depresivních, 1,7 % jiných)
- 4) Slabomyslnost – 7,3 %

Dále bylo zjištěno, že v 68,2 % případů byly rozpoznávací schopnosti zachované, v 21 % snižené a 10,8 % významně narušené. Průměrný věk vrahů byl 33 roků. Většina měla pouze základní vzdělání, střední a vysokoškolské dosáhlo jen 10 % subjektů. V době činu 40 % pachatelů bylo v partnerském vztahu, které hodnotili jako konfliktní a krizové. Více než 50 % pachatelů bylo v minulosti soudně stíhaných za trestné činy, třetina z nich za činy násilné povahy. Podle výše

³² GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, str. 35.

³³ Tamtéž, str. 34.

uvedených údajů až v 50 % případů hrál ve vraždě důležitou roli alkohol. Pod vlivem drog byl jen zanedbatelný počet subjektů. Dvě třetiny vrahů bylo v době činu v afektu, v patickém afektu jen 3,4 %.³⁴

Ženy pachatelky vražd měly stejnou akumulaci negativních faktorů v rodinné anamnéze jako u mužů. U mužů byly v dětském věku zjištěny poruchy chování častěji než u žen. V dětském věku nebyly u žen evidované poruchy chování tak hojně, jako u mužů. Pachatelky žily ve větší míře v trvalých partnerských vztazích než muži a zároveň je prožívaly mnohem více jako krizové a konfliktní. Vícekrát uváděly funkční sexuální poruchy a byly u nich diagnostikovány afektivní, depresivní a schizofrenní poruchy osobnosti. Muži měli mnohokrát z doby předcházející vraždu záznamy o násilných deliktech, u žen byly spíše raritou. Výzkumem nebyly zjištěny významné rozdíly v úrovni kognitivních schopností, ojediněle byly diagnostikované deteriorační změny. U žen byla dále detekovaná podstatně nižší míra osobnostní agresivity než u mužů.³⁵

René Grumlíkem a Petrem Vavříkem byl proveden výzkum, ve kterém byly podrobeny psychiatrickému vyšetření pouze ženy vražedkyně. Ten ukázal poměrně jiné procentuální zastoupení diagnóz než výzkum Heretika a kolektivu, ale ten obsahoval data obou genderů a jen se 17 % zástupem žen:

- 1) Bez duševní poruchy i choroby – 51,8 %
- 2) Abúzus drog – 21,68 %
- 3) Psychopatie – 15,66 %
- 4) Psychóza – 14,45 %
- 5) Slabomyslnost – 9,63 %
- 6) Závislost na alkoholu – 4,81 %
- 7) Organická porucha centrální nervové soustavy – 4,81 %
- 8) Neuróza – 2,4 %
- 9) Jiná – 1,2 %

³⁴ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 336-337.

³⁵ Tamtéž, str. 207-209.

Z jejich zjištění je patrné, že až polovina pachatelek v době vraždy netrpěla žádnými duševními poruchami, či chorobami.³⁶ Až v polovině případů tedy neovlivnilo jejich rozhodnutí usmrtit jinou osobu žádná z uvedených duševních onemocnění. Jen u přibližně 15 % pachatelek byl zjištěn nějaký druh psychopatie, či psychózy.

3.5.1. Koncepce ženy vražedkyně

V 90. letech 20. století byla vytvořena také koncepce ženy – vražedkyně s nadměrnou sebekontrolou. Ta uváděla že důvodem, proč u žen dochází ke spáchání vraždy je vnitřně potlačovaný stres, který pramení ze silnější sociální kontroly ve společnosti, než je u mužů. Ženy jsou často ve svém životě znevýhodňovány (menší šance na získání pracovních pozic, podhodnocená pracovní místa, z toho pramenící ekonomická závislost na muži, nedostatek možností k seberealizaci atd.), což působí jako stresový faktor a ženy si musí vytvářet mechanismy k zvládnání tohoto tlaku. Ale v důsledku tradiční představy o „ženskosti“, kterou si pod tlakem okolí internalizují, mají ženy více zábran projevit např. svou frustraci a hněv, dochází k potlačení těchto emocí a ty se poté přetváří v pocity viny, smutku a deprese. Na rozdíl od toho muži neváhají nechávat emoce volně projevit, a to i ve formě agresivního jednání. Kdyby se žena zachovala v určitých situacích přesně podle svých pocitů – otevřeně hostilně – hrozí, že bude označena za hysterickou, afektovanou apod. Ženy se tak v průběhu socializace nenaučí své negativní emoce adekvátně ventilovat a po dovršení určitého stupně frustrace, deprese a jiných negativních stavů psychiky, dojde k tzv. „přetečení poháru trpělivosti“, které může mít ničivé následky. Tuto teorii o tendenci žen k přehnané sebekontrolě podporuje i fakt, že velké procento žen vražedkyň nemá obvykle záznam o předchozím násilném deliktu.³⁷

³⁶GRUMLÍK, René a Petr VAVŘÍK. *Žena jako pachatelka vražedného útoku*. Kriminologický sborník č. 2, 1998, str. 25.

³⁷BERNARD J. Thomas, Daniel MAIER-KATHIN a Robin S. OGLE. *A Theory Of Homicidal Behavior Among Women*. Criminology, 1995. ISSN 0011-1384, str. 173-182.

3.6. Osobnost sériových vrahů

Sériový vrahem je osoba, která spáchá dvě a více vražd během delší časové periody (často s typickým schématem jednání při činu). Opakem sériového vraha je vrah epizodní, který zpravidla zavraždí jen jednu oběť.

Sérioví vrahové jsou jedni z nejobávanějších jedinců pro společnost a je tomu tak po právu. Díky různým motivacím k vraždám, které budou rozebrány v následující části práce, páchají jednu vraždu za druhou a většinou je to způsobené různými poruchami osobnosti, neurologickými a duševními nemocemi, či sexuálními deviacemi, kterými tito vrahové trpí. Vzhledem k tomu, že jejich psychopatologie se častokrát liší oproti jednoskutkovým vrahům, kteří byli rozebráni výše, je důležité si zde uvést poznatky k osobnosti pachatelů, které se stávají sériovými vrahy.

3.6.1. Osobnost a behaviorální typologie

„V anamnéze sériových vrahů se objevují traumatické dětství, psychické, neurologické poruchy a poruchy vazby. Důsledkem je absence empatie, pokřiveného svědomí, citová plochosť a touha po uplatňování moci a kontroly nad druhými bytostmi.“³⁸

Na základě analýzy kazuistik, komparace behaviorálně patologických projevů a dle kritérií predikční diagnostiky se sérioví vrazi obecně rozdělují na čtyři typy:

- 1) Explosivní** – z hlediska povahových rysů se jedná o extrovertního jedince s eretickou osobností. Tito vrazi pocházejí spíše z nefunkčního rodinného prostředí, kde dochází k hádkám, k fyzické a sexuální agresí a alkoholismu rodičů. Tito vrahové užívají násilí vůči svému blízkému okolí buď jako ověřený nástroj získání rychlé nadvlády z pozice síly, nebo je to reakcí na jakékoliv ohrožení jejich identity. Rozlišujícím

³⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4, str. 211.

faktorem je souvislost hněvu a vzdoru. U pachatelů dochází ke kumulování vnitřní tenzní negativní energie, která je projektována zvýšeným vnějším arousalem. Objektem jejich často náhlé impulzivní agrese se stává movitý i nemovitý majetek a jejich vrstevníci. Explosivní sériový vrah bývá často již od raného dětství v konfliktu se společenskými normami, patologicky lže, je v neustálém vnějším vzdoru, většinou je výmluvný a přesvědčivý, slabší jedince dokáže velmi jednoduše přetáhnout na svou stranu, díky své sebejistotě má určitý šarm. Bývá brzo sexuálně aktivní, lidi považuje za objekty vlastního uspokojení, k vybraným sexuálně přitažlivým osobám bývá dotěrný, fyzicky a verbálně agresivní. Jako případný agresor je spíše individuálním útočníkem. Ve struktuře osobnosti nacházíme projevy narcismu a sebestřednosti, deficit ega a defekt superega, disociální poruchu osobnosti. Ve svých fantaziích si vytváří prostředí destrukce, bolesti a nadvlády, významnou roli v těchto představách sehrává on sám jako silný a neohrožený predátor. Tyto fantazie si testuje již od dětství na osobách v jeho nejbližším okolí. Zjišťuje typy obětí, alternativy útoků, jak získat nadvládu apod. Objevuje se u něj kompulzivní masturbace jako kompenzace sexuální tenze. Z hlediska práva je sériový vrah tohoto typu obvykle zcela příčetný, neboť jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti jsou v době páchaní trestný činnosti zachovalé.

- 2) Impulzivní** – z hlediska povahových rysů se jedná o introvertního jedince s uzavřenou, izolovanou až torpidní osobností. Ve struktuře osobnosti nacházíme stejně jako u explozivního typu projevy narcismu a sebestřednosti, deficit ega a defekt superega, dále sociopatické prvky pocity křivdy, sociálního nedocenění a změny nálad. Tito vrazi pocházejí často z rodinného prostředí nadbytku nikoliv nedostatku, jsou ve vzdoru s jedním z rodičů, který zaujímá direktivní přístup výchovy, který nedokáže jedinec racionálně přijmout (navenek se podvolí, vnitřně ne). Také se zde objevuje patologická fixace na matku a vnitřní konflikty s matkou. V rodinách jsou narušené vztahy, dochází často k

citové deprivaci a psychické agresi. Obvyklým obranným mechanismem je odmítnutí, popření a identifikace s agresorem v budoucnosti. Rozlišujícím faktorem je souvislost hněvu a vzdoru. U pachatelů dochází ke kumulování vnitřní tenzní negativní energie, která je projektována výrazněji ve fantaziích a objektem agrese se stávají např. zvířata. Útoky jsou plánovité, vnitřně fantazijně prožité a aneticky bolestivě dlouhé. Typický je vnitřní vzdor pachatele se sklony k sebepoškozování. Bývají na venek tišší, zdánlivě přizpůsobivý s relativně dobrými studijními výsledky, ale rovněž může vyhazovat jisté zjevné anormativní až antisociální prvky chování. Agresivní vůči okolí je spíše verbálně, je patologicky lhář a destruktivní (např. zakládání ohňů, které jej můžou i vzrušovat). Bývá citově labilnější. Na venek působí klidně, nenápadně, submisivně, někdy ale také podivínsky. Vnitřně ale prožívá velké konflikty. Sexuálně je nejistý, odtažitý až nefunkční. Objevuje u něj také kompulzivní masturbace jako substitute za obavu ze selhání a přechodnou nivelizaci nakumulované tenze. Ve svých fantazijních představách buduje prostředí mučení, krve, bolesti, křiku a strachu, kde opět zaujímá významnou roli. Od dětství testuje své fantazie na zvířatech a slabších vrstevnících. Během činu bývá zcela příčetný, neboť jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti jsou v době páchání trestné činnosti zachovalé.

- 3) Latentní** – jedná se o vysoce přizpůsobivého jedince, kteří v průběhu dětství a dospívání zpravidla neprojevuje žádné viditelné projevy disociačních poruch osobnosti, antisociálního či asociálního chování, nebo problémy s navázáním kvalitního partnerského vztahu. Jeho vražedná série může mít relativně náhlý vznik, rychlý průběh, vyšší četnost útoků a také může náhle utichnout takovým způsobem, že už k dalšímu vraždění nemusí vůbec dojít, anebo přichází ve vlnách, či v zcela rozdílném provedení. Jednotlivé vraždy v sérii můžou vykazovat zdánlivou nejednotnost, nepodobnost a nespojitost. Tito pachatelé jsou zpravidla obtížně identifikovatelní, díky své sociální funkčnosti a přizpůsobivosti, mají proměnlivé motivy a preference obětí. Tento typ

sériového vraha je obyčejně zcela příčetný, neboť jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti jsou v době páchání trestné činnosti zachovalé.³⁹

- 4) **Psychotický** – „jedná se o jedince se závažným duševním onemocněním. Jeho případná trestná činnost bývá často násilná, nepochopitelně intenzivní a brutální bez srozumitelné motivace. Narušeno je samotné jádro osobnosti, a to zpravidla v několika složkách. Nemocný ztrácí schopnost kontaktu s realitou, jeho vnímání a vnitřní prožívání je těžce deformováno. Vyskytují se u něho bludy, halucinace a jeho myšlenkové pochody i chování jsou iracionální, regredují k hluboce infantilním projevům. Ovládací a rozpoznávací schopnosti tohoto jedince jsou v době páchání trestné činnosti narušeny nebo zcela absentují a z hlediska práva je nepřičetný.“⁴⁰

Colem a kolektivem byla zpracována obecnější typologie, která se zaměřila jen na ženy vražedkyně na základě psychiatrických vyšetření, a to do následující podoby:

- **masochistické ženy** – stabilní, sebekontrolující se ženy, které roky žily s mužem, jenž je týral a zneužíval a poté jej náhle usmrtily nejbližším nástrojem, co měly po ruce (nejčastěji nůž),
- **otevřené hostilní ženy** – emočně nestabilní, agresivní, impulsivní, s problémy ve vztahu k autoritám, často napadají oběti, ale bez úmyslu je usmrtit,
- **skryté hostilní ženy** – navenek nejsou nápadné svou hostilitou, mají strach projevit svou zlost, žijí s abuzivním partnerem a často zabíjí děti,
- **psychotické ženy** – trpí často nějakou psychotickou poruchou, vraždí z patologických motivů, zpravidla si nepamatují útok a netrpí výčitkami svědomí,

³⁹ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 74-75.

⁴⁰ Tamtéž, str. 75.

- **neschopné ženy** – mají malé praktické schopnosti, nezvládají stres a jsou závislé na mužích, často zabíjejí z příkazu svého partnera.⁴¹

3.6.2. Organizovaný a neorganizovaný sériový vrah

Sériové vrahy lze diferencovat různými způsoby a jednou z nejčastěji užívaných klasifikací je rozdělení vrahů na organizované a neorganizované. Tato typologie je používaná již od roku 1979 a opírá se poznatky zjištěné během výzkumu Roberta Resslera a Johna Douglase. Ti rozdělili pachatele sériových vražd na základě různých psychologických indikátorů, jejich osobnosti, chování a modusu operandi. Tato typologie má celou řadu kritiků, kterým se nelíbí, že tímto způsobem dochází k zobecňování a generalizování chování a osobnosti pachatele a špatná použitelnost v praxi. I přesto je tato typologie stále užívaná a postupem času doplňována a upravována o nové poznatky.⁴²

3.6.2.1. Organizovaný nesociální pachatel

Organizovaný vrah je často definován jako antisociální psychopat, který je ale během činů zcela při smyslech. Je to vysoce manipulativní jedinec s výtečnou slovní zásobou. Mají často nadprůměrný intelekt a mnoho z nich vystudují střední či vysoké školy. Je to narcistický jedinec, věnuje velkou péči svému vzhledu, dobře se šatí a stará se o své zdraví. Je pečlivý, pořádný, jezdí v reprezentativním autě, je úspěšný v zaměstnání a kvůli práci je opakovaně na cestách. Z hlediska chování je extrovertní, komunikativní, přizpůsobivý a všeobecně oblíbený. Často žije v partnerském svazku, a dokonce má děti, navštěvuje kostel, zapojuje se do komunity a aktivně se snaží pomáhat okolí. To vše je zcela záměrný, falešný a

⁴¹ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. [cit.19.2.2023]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/338.pdf>, str. 25.

⁴² CANTER, David, Emily ALISON, Natalia WENTINK a Laurence J. ALISON. *The Organized/Disorganized Typology of Serial Murder: Myth or Model?*. Psychology public policy and law, vol. 10 [online]. Huddersfield, 2004 [cit.19.2.2023]. ISSN 1076-8971. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Laurence-Alison/publication/232453753_The_OrganizedDisorganized_Typology_of_Serial_Murder_Myth_or_Model/links/02e7e525cc80596a2c000000/The-Organized-Disorganized-Typology-of-Serial-Murder-Myth-or-Model.pdf, str. 4-7.

maskovací manévr, aby unikl jakémukoliv podezření ze strany komunity i potencionálních vyšetřovatelů. Ve skutečnosti je to jedinec, který je emocionálně plochý, bez empatie, soucitu a lhostejný k cizímu životu. Vybírá si oběti mimo svou komunitu, které nezná a nic jej s nimi nespojuje. Často existují u obětí podobné vizuální znaky, jež mu připomínají konkrétní osobu, k níž chová nebo spíše choval významné, avšak značné ambivalentní emoce. Vybírá ženy podobné matce či osudové milence, chlapce ve věku, který v jeho paměti z nějakého důvodu zastává zásadní negativní mezník. Mnohdy své oběti několik dní sleduje (obvykle oběti vůbec nezná), avšak nevytváří si o nich žádné představy. Činy důkladně plánuje, je rozvážný, zdrženlivý není zbrklý a vyčkává na ideální okamžik útoku. Obvykle má potřebu s obětí při činu komunikovat. Zpravidla za sebou zanechává tři místa činu – místo únosu, místo vraždy a místo ukrytí oběti. Místo vraždy předem vytipuje a po činu se snaží odstranit všechny stopy. Vražedné zbraně na místo činu přináší a nenechává je tam. Většina sadisticky sexuálních aktivit probíhá až po smrti oběti (oběť vykazuje znaky nekrosadismu a nekrofilie). Jsou případy, ve kterých provede dekapitaci (oddělení hlavy od trupu) a následné rozřezání oběti, přičemž různé části pohrbí na různých místech.

3.6.2.2. Neorganizovaný asociální pachatel

Neorganizovaný vrah je často definován jako asociální psychotik. Je to přesný opak organizovaného nesociálního pachatele. Často nemluvný jedinec, v komunikaci nejistý, s nízkými verbálními schopnostmi. Dosahuje většinou průměrného, či podprůměrného intelektu. Má nedostudovanou střední školu, nebo jen základní vzdělání. Převážně žije sám, nemá sexuální partnery, a pokud má, jedná se jen o krátkodobé vztahy (sexuálně nezkušený). Není příliš zručný, obtížně hledá zaměstnání, a to si pak příliš dlouho neudrží. Je nepořádný, obvykle špatné hygienické návyky a vzhled pro něj není důležitou hodnotou. Je samotářský, sociálně nejistý a nevěří si. Někdy může vyhledávat sekty.

Jeho čin je impulzivní. Vyhledává viditelně slabší a submisivní oběti. Oběti si představuje a je relativně obvyklé, že oběť zná, ale dochází i k útokům na zcela neznámé osoby. Útočí bleskově, bez ohledu na místo činu. Nezajímá se příliš o pocity obětí, při činu s ní nekomunikuje. Nástroje tortury a smrti jsou většinou dány

okolnostmi místa činu, tedy manuální uškrcení či ubiti kamenem apod. Zbraně a nástroje ponechává na místě činu, nezabývá se stopami a důkazy. Znásilnění a mučení probíhá spíše před smrtí oběti. Tělo ponechává na místě bez výraznější potřeby jej maskovat. Na místo se případně navrací za účelem znovuprožití své nadvlády a uspokojení.

Toto rozdělení naráží na řadu problémů. Někteří vrazi např. imitují a průběžně kombinují charakteristiky obou typů, nebo díky nenadále vývoji situace se z organizovaného vraha stává neorganizovaný, jindy pachatel neplánuje vraždu, ale kvůli značnému odporu oběti útok skončí smrtí. Za tímto účelem byla vytvořena skupina **smíšených vrahů** (mixed), která klasifikuje indikátory obou typologií a je citlivější k jejich analýze a interpretaci.⁴³

3.6.3. Psychopatologie sériových vrahů

Oproti jedno skutkovým vrahům mívají vyšší, často nadprůměrnou inteligenci, avšak jejich výkony ve škole či v zaměstnání tomu mnohdy neodpovídají. Toto tvrzení nebylo však zcela potvrzeno všemi výzkumy. Např. výzkumem provedeným v Německu v letech 1945-1995 bylo zjištěno, že 5,4 % sériových vrahů bylo v pásmu nad IQ 120, 8,9 % mělo nadprůměrný intelekt a 67 % bylo v pásmu průměrného intelektu. Podle studií FBI ((Federal bureau of investigation)) se inteligenční kvocient pohybuje kolem IQ 110, ale mohl by být i vyšší z důvodu, že velice inteligentní sérioví vrazi nebyli doposud dopadeni.⁴⁴

V rodinné anamnéze je frekventovaná psychiatrická zátěž v příbuzenství, negativní vztah, zanedbávání a týrání rodiči v dětství. Až u 40 % vrahů se v anamnéze vyskytuje sexuální zneužití a 44 % pachatelů nemá před zahájením série vražd „normální“ sexuální zkušenosti. Sérioví vrazi bývají převážně

⁴³ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 22-25.

⁴⁴ HARBORT, Stephan. *Serial Murderers in Germany: From 1945 to 1995* [online].

[cit.19.2.2023]. Dostupné z:

<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=527002aa801a2d715d7bd938bb634700fb6bbf82>, str. 318.

psychopatické osobnosti, často sexuálně deviantní a abstinentní. Před první vraždou mívají pachatelé často agresivní denní sny a fantazie.⁴⁵

Jak je patrné, psychologický profil epizodických vrahů a sériových vrahů je odlišný. U pachatelů jedné vraždy byla v menší míře zjištěna nějaká porucha osobnosti, či psychóza. U sériových vrahů se v anamnéze objevují mnohem častěji poruchy osobnosti, neurologické problémy a sexuální deviace.

Níže je uvedena tabulka, která dále poukazuje na rozdíly těchto dvou typů vrahů. Údaje v tabulce jsou výsledky tří rozdílných výzkumů, které sledovali stejné indikátory u 750 pachatelů jedné vraždy a 61 pachatelů sériových vražd.

Tabulka č. 1 – Srovnání epizodních a sériových vrahů

Indikátor	Pachatel jedné vraždy	Sériový vrah
	(N = 750) frekvence výskytu v %	(N = 61) frekvence výskytu v %
Poruchy osobnosti	18	89
Útok spáchaný v afektu	53	4
Absence vztahu k oběti před útokem	24	80
Sexuální motiv	3	41
Zisk jako motiv	11	36
Neurologické problémy (<i>cerebral anomalies</i>)	10	33
Pokus o sebevraždu	9	27
Útok v přímé souvislosti s konfliktem	15	3
Předchozí delikvence	51	79
Intoxikace během útoku	49	28
Manuální zaměstnání	26	39
Žena jako oběť	47	66
Dlouhodobá nezaměstnanost	26	39
Dysfunkční rodinné prostředí	70	89
Svobodný či rozvedený	65	74
Muž jako pachatel	90	89

46

⁴⁵ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 45,48.

⁴⁶ HARBORT, Stephan. *Serial Murderers in Germany: From 1945 to 1995* [online]. [cit. 19.2.2023]. Dostupné z:

<https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=527002aa801a2d715d7bd938bb634700fb6bbf82>, str. 322

4. Motivace k vraždě

V této kapitole si nejprve uvedeme informace o motivační dynamice a kontinuu pachatele vraždy, aby bylo možné porozumět, jak a jakým způsobem ovlivňují různé faktory motivaci ke spáchání vraždy. Následně budou uvedeny různé druhy vražd a motivace, které vedou k jejich spáchání. Uvedené údaje se budou týkat epizodních (jednostkutkových) vrahů a sériových vrahů, u kterých bude rozpracována i motivační typologie. Částečně zde bude uvedena i komparace motivace vrahů na základě jejich genderu, ale více se tomuto téma budeme věnovat v dalším bodě.

Než přejdeme k motivační dynamice, nejprve si definujeme dva důležité pojmy, které jsou hlavní složkou této kapitoly, a to motiv a motivace:

„Pojem motiv vyjadřuje konstrukt odvozený z cílů lidského chování, znamená tedy dispozici, pojem motivace je konstrukt odvozený z toho, co se děje, když je aktivován motiv, vyjadřuje tedy proces přípravy a případné realizace chování vědomě či nevědomě zaměřeného na dosažení cíle.“⁴⁷

„Motivaci lze definovat jako souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.“⁴⁸

Motivace osoby tedy usměrňuje její chování a jednání pro dosažení určitého vytyčeného cíle.

⁴⁷ NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. rozš. vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5, str. 246.

⁴⁸ NUTTIN, Joseph. *Motivation, planning and action: A relational theory of behavior dynamics*. Abingdon: Psychology Press: Routledge 1984. ISBN: 0898593328, str. 143.

4.1. Motivační dynamika pachatele vraždy

Ve forenzní praxi lze využít například modifikovaný Madsenův model motivace, na jehož základě můžeme zjišťovat, třídit a hodnotit data z následujících charakteristik:

Oblast vnějších motivačních determinant zahrnuje okolnosti předcházející inkriminovanému jednání – bezprostředně i dlouhodobě (např. partnerské konflikty, problémy v zaměstnání). Na tyto okolnosti pak nasedají specifické determinanty chování vyvolané situací bezprostředně před spácháním trestného činu a v jeho průběhu (např. hádka s nadřízeným).

Oblast vnitřních motivačních determinant zahrnuje osobnostní strukturu pachatele, jeho typické vzorce chování, hodnotovou orientaci, způsoby řešení konfliktů, frustrační toleranci a další. V úvahu připadá také stimulace z vnitřního prostředí organismu, může jít o tenzi, intoxikaci alkoholem nebo jinými návykovými látkami, afekt.

Interakce vnitřních a vnějších determinant jejich vzájemné ovlivnění a modifikace. Veškeré rysy osobnosti nelze však považovat za motivy. Některé rysy mají motivační význam, jiné pouze instrumentální. Neexistuje mezi nimi ostrá hranice. Žádný rys sám o sobě ani všechny dohromady nedeterminují chování. Rozhoduje jejich spojení se situačními faktory.⁴⁹

4.2. Motivační kontinuum

Pomocí motivačního kontinua popsané L. B. Sleschingerem můžeme sestavit trestné činy podle toho, jak hodně byly delikty ovlivněny vnějšími faktory prostředí (zejména sociálními), nebo vnitřními psychickými faktory pachatele.

⁴⁹ NETIK, Karel, Daria NETÍKOVÁ a Stanislav HÁJEK. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. Praha: C.H. Beck, 1997. ISBN: 80-7179-177-6, str. 101.

Environmentálně stimulované trestné činy – v rámci nichž musíme vzít v úvahu sociální faktory (např. faktor sociální kontroly), které jsou ve hře, abychom plně porozuměli antisociálnímu chování. Osobnost pachatelů není ve většině případů narušená. Jako příklad činu s motivací spadající do této kategorie lze uvést vraždění, znásilňování a etnické čistky během válečných konfliktů. V prostředích jako je válečná zóna jsou přítomny situační faktory, které silně ovlivňují jednání jinak osobnostně zdravých jedinců.

Situačně podmíněné trestné činy – jde o reakce na stresové okolnosti, například vraždy během hádek nebo jiných konfliktů. Pachatelé těchto činů také málokdy trpí nějakým druhem duševního onemocnění nebo poruchy, ale může se u nich objevit určitý sklon k impulzivitě, mohou pociťovat strach, zoufalství, nebo i hněv. Nebezpečí recidivy je u těchto pachatelů velmi nízké.

Trestné činy motivované impulzivitou – pachatelé těchto trestných činů je páchají spíše náhodně a bývají nepředvídatelní. Jsou to jedinci jednající na základě aktuálních okolností s rozvolněnou a chabě integrovanou osobností. Vybíjejí si činem vnitřní napětí pocházející z frustrace. Nejsou schopni ovládat své emoce a tím, že jednají na základě aktuální situace, jsou jejich činy slabě strukturované a málo, pokud vůbec, promyšlené. Jednání je spíše nevyprovokované, nebo vyprovokované jen částečně. Mohou trpět menší fyzickou abnormitou či vývojovým handicapem, díky čemuž trpí silnými pocity nepatřičnosti, které ústí do hostility a vágní potřeby odplaty, která dominuje jejich uvažování. Míra recidivy u těchto pachatelů je spíše vysoká a opakované činy mají často antisociální podobu.⁵⁰

Katathymní trestné činy – v jejich akutní podobě jde o zapojení skrytého, emočně nabitého konfliktu, který téměř vždy zahrnuje určitý druh sexuální neadekvátnosti. V reakci na neznámou oběť, mající však často symbolický význam k potlačovanému konfliktu, dojde k násilnému výbuchu, afektu, který

⁵⁰ SCHLESINGER, B. Louis. *Classification of antisocial behavior for prognostic purposes: Study the motivation, not the crime*. Journal of Psychiatry and Law, vol 2 [online]. [cit.19.2.2023]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/009318530403200204>, str. 191-219.

převáží nad sebekontrolou pachatele. Tyto výbuchy mohou pocházet také z pocitu ohrožení hodnot a ego-integrity pachatele. Tyto činy jsou neplánované, reakce se rozvíjí na daný impulz během několika sekund a ústí až v overkill (použití přílišné síly při spáchání trestného činu, či užití většího množství nástrojů).⁵¹

*„V **chronické podobě** je tzv. inkubační fáze katathymního trestného činu delší, trvá od několika dní až po dobu roku, během níž se budoucí pachatel neustále zabývá vyhlédnutou obětí. Násilí je pro něj řešením vnitřního konfliktu (např. neuskutečnitelnosti jejich vztahu). Vnitřní rozpor vytváří narůstající tenzi. Chronická katathymní vražda se objevuje v intimních nebo bývalých intimních vztazích a ve formě pronásledování neznámé oběti – stalking. Jde o násilný, nikoli však náhlý útok, je méně dezorganizovaný než v předchozím případě. Po něm následuje pocit úlevy. Sexuální trestné činy spáchané pod vlivem této motivace se budou opakovat s vyšší pravděpodobností než činy spadající do předchozích kategorií. Tito pachatelé mohou spáchat podobný trestný čin po letech uvěznění, oživil-li se podobný nevyřešený konflikt.“⁵²*

Kompulzivní trestné činy – na jejich spáchání se situační faktory podílejí jen málo, naopak vnitřní – psychogenní tlak ke spáchání činu je vysoký. Vícenásobné činy bývají páčány podobným, až ritualistickým způsobem. I v rámci takto motivovaných činů se vyskytuje sexuální dynamika, avšak jiná než u katathymních činů. Zde dochází ke spojení sexu a agrese tak, že agresivní akt sám o sobě je erotizován. S tímto typem činů je velmi úzce spojena fantazie, která předchází činu i mnoho let dopředu (zneklidňující a sadistické fantazie). K takto motivovaným činům může docházet příležitostně s objevením vhodné oběti, nebo mohou být delší dobu plánovány. Kompulzivní pachatelé vraždy, kteří neplánují, tak činí nikoli z odlišných motivačních popudů, ale protože trpí závažnější psychopatologií (např.

⁵¹ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 61.

⁵² GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, str. 23.

psychózou), která ruší procesy plánování. Tyto typy vrahů opakují své činy i po uplynutí případných trestů odnětí svobody.⁵³ Vyskytuje se často u sériových vrahů.

Zmapování motivační dynamiky je možné považovat za klíčové pro porozumění motivace k vraždě a osobnosti pachatele, což je podstatné k odhadnutí jeho potenciální nebezpečnosti a budoucího chování. Tento odhad značně napomáhá k jeho následnému dopadení.⁵⁴

4.3. Motivace k jednotlivým typům vražd

Každá vražda je motivovaná různými způsoby a je ovlivněna řadou různých faktorů, které v daný okamžik na jedince působí. Vzhledem k obecně opakujícím se motivačním vzorcům chování během páchaní vraždy máme možnost si je rozdělit do několika typů, které budou uvedeny níže. Není neobvyklé, že se během vražedného jednání motivace častokrát mění, a to třeba díky nenadálým situacím, s kterými pachatel během plánování jeho činu nepočítal. Zde budou uvedeny typy vražd s prvotní motivací k těmto činům.

4.3.1. Vraždy v rodině (vztahová motivace vraždy)

4.3.1.1. Vražda partnera

Partnerským vraždám předchází většinou delší motivační vývoj, za jehož pozadím jsou dlouhotrvající neřešené konflikty, které způsobují kumulaci tenze ve vztahu a následně vyvrcholí ve vražednou ataku. Významnou roli sehrává vliv silných emocionálních reakcí a k vraždám dochází v afektu, díky čemuž se také vraždy vyznačují v mnoha případech značnou brutalitou a velkým množstvím zasazených ran, nejčastěji nožem (afektivní motivace). Mezi ženami pachatelkami se častěji najdou masochistické osobnosti s dlouhodobým utrpením ve vztahu, narůstáním bezmocnosti adekvátně řešit partnerskou situaci až k vystupňování vnitřního tlaku

⁵³ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 61.

⁵⁴ GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, str. 22-24.

a zabití partnera s motivací uvolnit tento psychický tlak a dosáhnout klidu (emocionální motivace). Ženy, které se dopustí vraždy, také bývají mnohdy pod dlouhodobým psychickým a fyzickým týráním muže. Málodky se u žen vyskytuje kriminální minulost. U mužů bývá motivací k vraždě žárlivost, potřeba moci a kontroly ve vztahu a nemožnost přijmutí myšlenky, že by jej partnerka opustila. Společný problém pro obě pohlaví je však neschopnost řešit problémy realisticky a navzdory narůstajícímu nebezpečí konfliktů, odejít ze vztahu.

4.3.1.2. Vraždy dětí rodiči

Ve skupině usmrcení dětí rodiči (infanticida) se zvláště posuzují vraždy novorozených dětí (neonaticida) a děti starší jednoho dne (filicitida). Rozlišení má jak psychologický, tak i trestněprávní dopad.

Pachatelkami neonaticidie jsou, i podle zákona, výlučně ženy – matky, které v období krátce po porodu usmrtí novorozené dítě. Matky, které usmrtily novorozené dítě bývají nezralé, simplexní osobnosti s podprůměrným intelektem. Pocházejí hlavně z venkova, jsou bez trestní minulosti, nevyskytuje se u nich žádná závislost na alkoholu nebo psychotropních látkách. Průměrný věk pachatelek je kolem 25 let, více než polovina jsou svobodné matky, které lze rozdělit do dvou skupin. První skupina jsou mladé, pasivní, osobnostně nezralé prvorodičky, bez kriminální anamnézy, které své těhotenství často popírají a nechystají se k péči o dítě. Druhá skupina jsou starší ženy, často velmi bezcitné, žijící amorálním životem, někdy s předchozí kriminální anamnézou. Asi u 40 % se zjistil inferiorní intelekt až mentální retardace, zbytek se nachází spíše v dolním pásmu průměru. Trestné činy se v 63,6 % odehrají v bytě pachatelky a v 78 % bez přítomnosti dalších osob. Usmrcení dítěte je většinou způsobené neposkytnutím pomoci a příčinou smrti bývá udušení.

V případech filicidia byla u rodičů zjištěna určitá psychopatologie. Matky trpí až ve dvou třetinách případů na deprese a třetina se pokusí po činu o sebevraždu.

Pachatelky neonaticida trpí depresí jen v 9 % případů. U otců pachatelů filicididy bylo zjištěno 44 % psychotiků a dalších 33 % bylo klinicky depresivních.⁵⁵

„Frekvence infanticida závisí také na sociokulturních faktorech a zvláštnosti postavení rodin a vztahů v nich v jednotlivých společnostech. V Japonsku je jejich počet vyšší než v jiných zemích, protože rodina je dominantní sociální institucí s velmi přísnou hierarchickou organizací.“⁵⁶

4.3.1.3. Zabití rodičů dětmi

Vraždy rodičů se dělí na otcovraždy a vraždy matek. Děti, které se dopouští takového skutku, které lze rozdělit do 5 kategorií:

- děti, které byly vystaveny týrání a sexuálnímu zneužívání rodiči
- psychopatičtí, citově chladní jedinci
- psychotičtí jedinci
- děti zapletené do páchají rituálních vražd rodičů
- děti, které vraždí ze ziskuchtivosti, např. kvůli dědictví

U pachatelů zejména adolescentního věku, se vyskytuje méně sociálních kontaktů, chybí sexuální zkušenosti a spíše snížená agresivita. Otec je často závislý na alkoholu a matka má v rodině spíše pasivní roli. V rodinách, kde dochází k týrání jejich členů otcem, dochází u synů k silným pocitům úzkosti a nenávisti vůči otci. Dítě se pak z tak intenzivního citového vztahu nedokáže vymanit jinak než explozivní agresí, která nahrazuje psychologickou separaci od otce. Podle výzkumu 11 otcovrahů bylo zjištěno, že 9 trpělo poruchou osobnosti (histrionské, schizoidní, antisociální), ale žádnou psychózou. U dvou třetin pachatelů byla motivace afektivní, protože v době vraždy došlo k silnému afektu, v jednom případě šlo o vystupňovaný, v jednom o patický afekt. Přesto šlo u více než 60 % pachatelů jistým způsobem o plánované vraždy, u kterých byly použity různé

⁵⁵ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 71-72.

⁵⁶ Tamtéž, str. 73.

druhy zbraní (nejčastěji bodné). Oběti byly často také psychopatické osobnosti s abúzem alkoholu a agresivním či nadměrně punitivním chováním k pachateli.⁵⁷

*„V případech vražd matek bývají vrahové téměř výlučně synové. V rodinném systému dominuje matka, která je kontrolující, omezující, nebo citově deprivuje dítě. Otec v systému buď chybí, nebo je mimořádně pasivní. Motivace k vraždám bývají emocionální a mnohdy jsou velmi brutální (např. s pokračováním útoků po smrti oběti), pachatel mívá na čin amnézii. Pachatelé často prožívají po činu úlevu, že se jim podařilo osvobodit se od symbiotického vztahu, ze kterého předtím nedokázali uniknout. Častá přítomnost amnézie zařazuje vraždy matek spíše mezi dissociativní vraždy.“*⁵⁸

Množství dětských a mladistvých vrahů je malá a zaujímá jen malé procento všech vražd.⁵⁹

4.3.2. Loupežné vraždy

U těchto typů vražd je dominantní zjištěná motivace (získání materiálního zázemí či financí oběti). K usmrcení obětí dochází většinou u loupeží, kde jsou pachatelé ozbrojeni. Profesionální lupiči usmrtí někdy oběti či svědky přepadení plánovitě, aby se vyhnuli odhalení a trestu, nebo je to prostředkem, který vede k získání finanční hotovosti, či majetku. Jindy je usmrcení oběti výsledkem pro pachatele nečekané interakce s obětí, ať už se jedná o situaci, kde oběť pachatele nečekaně překvapí svou přítomností, nebo při obraně klade silný odpor.⁶⁰ V takových situacích se jedná o tzv. přeskočení motivace. Hlavní motivací zůstává zjištěná, ale na okamžik má pachatel motivaci vyhnout se odhalení a trestu za spáchaný čin a z toho důvodu zavraždí oběť, která jej odhalila.

⁵⁷ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 74-75.

⁵⁸ Tamtéž, str. 75.

⁵⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4, str. 214.

⁶⁰ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 75.

Dalším typem jsou nájemné vraždy. U těchto typů vražd se pachatel v některých případech pokouší místo činu, nebo samotný akt vraždy vykonat tak, aby smrt oběti vypadala jako nešťastná náhoda. U tohoto jednání je motivace pachatele zřejmá. Snaží se, aby nedošlo k odhalení spáchané vraždy, jehož zjištění a vyšetřování by mohlo vést k jeho dopadení, nebo ke vzniku nechtěné pozornosti okolo tohoto činu. Jsou uváděné 3 typy nájemných vrahů – primitivní násilníci, profesionální zabijáci a nadprůměrné inteligentní, netrestaní mladí muži, kteří chápou vraždu jako zakázku, zejména se zjištěnou motivací. To platí i pro ostatní dva typy nájemných vrahů, ale zde přistupují i další motivační prvky jako např. obava o svůj život nebo o život a zdraví osob blízkých, popřípadě i velké dluhy. Nájemní vrahové bývají nejčastěji objednávaní v podnikatelském, rizikovém a kriminálním prostředí (aktivita na hraně zákona, dluhy, podvody apod.).

4.3.3. Sexuální vraždy

Vraždy, které jsou označovány, jako sexuální vraždy jsou páchany ze dvou důvodů. První a pravou motivací je sexuální uspokojení. Prostřednictvím vraždy pachatel naplňuje své sexuální tužby a fantazie, což probíhá během samotného vražedného aktu, nebo v rámci dalšího deviantního chování pachatele po jeho spáchání. Sekundární motivací už není sexuální uspokojení, ale potřeba vraha zabít oběť, aby ji umlčel a unikl tak odhalení, ze strachu, nebo pod vlivem zlobného afektu v konfliktu s bránci se obětí. K těmto vraždám tedy dochází buď v průběhu útoku, nebo po pachatelových sexuálních aktivitách. V těchto případech už není motivace sexuální, ale jde spíše o tzv. zakrývací vraždu.

Sexuální vraždy lze rozdělit podle kritérií specifické sexuální deviace:

- **nekrofilie a nekrosadismus** – pachatel dosahuje uspokojení manipulací, sexuálním stykem a zohavením mrtvých těl obětí,
- **sadismus** – pachatel se sexuálně uspokojuje trestáním a trýzněním obětí,
- **antropofagie (kanibalismus)** – pachatel má potřebou pojídat části těl obětí,
- **pikérismus** – pachatel má intenzivní potřebu bodat nebo řezat oběť,

- **vampýrismus** – pachatel má potřebou pít krev oběti,
- **flagelace** – k sexuálnímu uspokojení pachatele slouží bití nebo bičování oběti.

Dále zde lze zahrnout vraždy páchané intelektuálně primitivními pachateli, kteří užívají extrémní násilí ke zlomení odporu oběti, či k jejímu znehybnění, aby poté na ní mohli vykonat soulož nebo také transsexuální vraždy, při nichž pachatel odjímá oběti pohlavní orgány, aby je mohl využít ke „změně“ svého pohlaví.⁶¹ Sexuálně motivované vraždy se vyskytují v 2,6 - 6 % veškerých vražd, Pachatelé jsou převážně ve věku do 30 let, 90 % má psychopatické rysy a 38 % bývají sexuální devianti.⁶² Nejčastěji pachatelé užívají k činu zbraně jako nůž a škrtilo. Typickou sekvencí aktů chování pachatelů je vizuální kontakt, verbální kontakt (zdvořilé nabídky k doprovodu, otázky na cestu apod.), útok a usmrcení. Po smrti oběti dochází k řadě různých aktivit, které vypovídají o psychice a deviaci vraha. U řady pachatelů v průběhu páchaní deliktu nedochází k ejakulaci, k tomu dochází až po následných masturbačních aktivitách, pokusu o koitus, obnažování a osahávání těla, zasouvání předmětů do genitálu, trýznění oběti apod. Část pachatelů depersonalizuje oběť tím, že ji zohaví tvář, pořeže ji, pobodá, spálí apod. Dochází k manipulaci s oděvy, svlékání oběti, sundávání a nazouvání bot, nebo naopak oblékání oběti, což může vypovídat o zájmu pachatele o oběť, nebo že ji osobně znal. Z místa si odnášejí části oděvu oběti nebo různé její šperky a předměty, které si berou jako suvenýry, nebo připomínku k oživení sadistických fantazií a vzpomínek, popřípadě také k odstranění co nejvíce stop z místa činu. Dosažení sexuálního uspokojení a zbavení se sexuální deprivace je častou motivací u sériových vrahů, o kterých bude pojednáváno níže.⁶³

⁶¹ GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, str. 53-54.

⁶² HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 76.

⁶³ GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, str. 57-59.

4.4. Motivace sériových vražd

Jak již bylo zmíněno, sériovým vrahem je osoba, která spáchá dvě a více vražd během delší časové periody.

Sérioví vrazi začínají vraždit ve věku kolem 27 let, přičemž 71 % z nich spáchá první čin před 30 rokem života. Jejich oběťmi jsou v 65% ženy a v 35 % muži, přičemž oběti bývají převážně pečlivě vytipovány. Místem činu bývá nejčastěji okolí místa bydliště (65 %), poté následují naopak místa, které jsou od sebe hodně vzdálené (29 %) a nejméně se odehrávají v domě vraha (8 %).⁶⁴

Osobnost epizodických vrahů a sériových vrahů je odlišná, stejně jako motivace jejich vražd. V tabulce níže jsou obsaženy data tří výzkumů provedených v průběhu 20. století, které se zabývaly motivy sériových vrahů k vražednému jednání. Zkoumané subjekty byly jak ženského, tak mužského pohlaví.

Tabulka č. 2 – motivy sériových vrahů

Počet zkoumaných subjektů	N = 387	N = 203	N = 1 669
Převažující motivace	Frekvence výskytu v %		
Sex (<i>lust killer + thrill killer + power killer</i>)	64 %	58 %	56,5 %
Finanční zisk (<i>gain killer</i>)	11,3 %	36 %	27,7 %
Náhlý impulsivní vztek a agrese	n.a.	n.a.	11,41 %
Sekty a satanistické kultury (<i>missionary killer</i>)	1,5 %	n.a.	n.a.
Potěšení z vraždy (<i>hedonistic killer</i>)	10,8 %	38 %	0,8 %
Halucinace (<i>vissionary killer</i>)	n.a.	n.a.	n.a.
Rasismus	2,6 %	n.a.	n.a.

65

⁶⁴ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4.

⁶⁵ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 39.

Dle výsledků je zřejmé, že nejčastější motivací je dosažení sexuálního uspokojení spojené s motivací dosažení moci a nadvládou nad obětí a pocitu vzrušení, které se dostavuje zavražděním oběti. Tyto motivace se v každém výzkumu vyskytovaly ve více jak v 50 % případů. Jako druhou nejčastější motivací byla zjištěná a poté se jednalo o sériové vrahy, kteří vraždili kvůli potěšení z usmrcení oběti. Z výsledků lze také vyčíst, že motivace sériových vrahů se částečně liší od motivací epizodních vrahů.

4.4.1. Typologie sériových vrahů na základě motivace

V této části budou sérioví vrazi rozdělení podle motivace, kvůli kterému páchají sérii vražd. Tento typ rozdělení má zejména teoretickou a poznávací hodnotu, protože v praxi se jen málokdy vyskytují čisté typy motivací (všechny vraždy spáchané se stejnou motivací). Pachatelé se během série vražd odchylují od jednoho typu motivace k dalšímu, někdy je vražda vykonána z několika motivací, které se mění v čase. Motivace je tedy určitém hybatelem a propojujícím článkem jednotlivých vražd, ale je proměnlivý v čase. Motivace je faktor procesu prožívání, který aktivuje proces jednání a společně se mění a vyvíjí.

Typologii sériových vrahů na základě motivace byla stvořena v roce 1985 Ronaldem Holmesem a Jamesem DeBurgerem, kteří klasifikovali tři hlavní společné znaky, na jejichž základě rozdělili sériové vrahy do čtyř typů a tří podtypů.

„Nejprve si uvedeme tři signifikantní znaky sériových vrahů:

- a) *skutečně hluboká vnitřní motivace vraždit,*
- b) *výrazná schopnost vraha získat z vraždy vlastní pozitivní odezvu a posílení, tato schopnost a míra posílení je dána vnitřní fantazií vykreslující vraždu, zisk je tedy pro vraha vnitřní, psychologický,*
- c) *jednoznačně evidentní sociopatické rysy a tendence – neschopnost seberegulace, absence lítosti a svědomí, extrémní agrese a touhy, které nelze ovládat.“⁶⁶*

⁶⁶ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 32-33.

Následně si definujeme jednotlivé typy a podtypy dle R. Holmesa a J. DeBurgera.

4.4.1.1. Vrah Vizionář (Visionary)

Jedná se o typ psychotického vraha, jehož motiv je tvořen duševní představou. Instrukce k vraždě a jejímu provedení mu dává vnitřní hlas v jeho hlavě. Díky tomuto duševnímu hlasu se stává neovladatelným, jak je jeho mysl zastíněna neodkladnou povinností, kterou musí vykonat. Častou diagnózou je u těchto vrahů schizofrenie a porucha myšlení.

Stává se, že racionálně smýšlející vrahové tento typ duševní poruchy předstírají, aby se vyhnuli trestně právním následkům za své protiprávní jednání, což je potřeba za pomoci psychiatrů a vyšetřovatelů včas odhalit.

4.4.1.2. Vrah misionář (Missionary)

Tento typ vraha se má sklony k destrukci všeho, co jej obklopuje, je vnitřně přesvědčen o tom, že jeho činy mohou být omluveny tím, že jej společnost vyvrhla na její okraj, což mu dává právo na spravedlivou odplatu nebo na její nápravu (např. kvůli různým predispozicím se jej blízké okolí stranilo, odsuzovalo jej, nebo docházelo k psychickému, či fyzickému trýznění).⁶⁷ Také se může jednat o vraždění osob, které pachatel považuje za lidsky méněcenné, společensky nežádoucí a škodlivé (např. prostitutky, bezdomovce). Tuto určitou skupinu lidí se pokouší vyhladit a svou činnost chápe jako své poslání.

4.4.1.3. Vrah Hedonista (Hedonistic)

Tento typ vraha zabíjí, protože vražda, ale i agresivní jednání, které celý čin doprovází, přináší pachateli požitky a vzrušení (zde bychom mohli diagnosticky zařadit útočné agresivní sadisty).⁶⁸ Nejenom vražda, ale i následná pozornost od médií a společnosti přináší pachateli velké uspokojení, zejména když je

⁶⁷ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 33.

⁶⁸ BOUKALOVÁ, Hedvika, Ilona GILLERNOVÁ a kol. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4461-5, str. 29.

vykreslován jako velká hrozba a nebezpečí pro široké okolí a lidé jsou kvůli jeho vražednému jednání varováni, aby se vyhnuli např. pohybu v parku, nebo nechodili ve večerních hodinách sami po ulicích. Často se staví do pozice toho nejhoršího z nejhorších a posílá policii cynické a posměšné dopisy. Tento typ se dále dělí na tři podtypy:

Vrah ze žádostivosti (Lust Killer)

Tento vrah vraždí pro sexuální uspokojení, obvykle s prvky sadismu, antropofagie či nekrofilie. Zvláštní potěšení má z tortury, kterou na své oběti provádí, v níž mnohdy napodobuje scény, které viděl například v sadomasochistických pornofilmch, hororech či představy a fantazie, které se u něj vyvíjely již od dětství. Je velmi těžce odhadnutelný, nebudí žádnou pozornost a okolí jej obvykle z ničeho nepodezřívá vzhledem ke své tichosti a nenápadnosti a dobrým funkčním vlastnostem v zaměstnání (poddajnost, poslušnost).

Vrah z nadšení (Thrill Killer)

Tento typ vrahů zabíjí, protože touží po nadšení, zkušenosti, zážitku či adrenalinu, který pociťuje během vraždění. Motivací je vzrušení z nové zkušenosti, která rozvíjí jeho představy a dává mu možnost je postupně realizovat. Vrah se cítí stále lépe, pokud může u každé nové vraždy použít větší násilí a aranžmá. Často má sklony k sadismu.

Vrah pro zisk (Gain/Comfort Killer)

Tento typ vraha vraždí čistě pro osobní obohacení. Usmrcení oběti je pouze následkem prvotní zjištěné motivace (získání materiálního zázemí či financí oběti). Pokud si vrah vyhlídne cestu k zbohatnutí, tak dokáže chladnokrevně odstranit veškeré osoby, které mu stojí v cestě. Motivem může být také odplata, ochrana své osobnosti nebo pocit náhlé síly. Místem činu se většinou stává domov zavražděného, v ústraní nebo na okraji města. Vrah tento dům často nějakou dobu obývá a pak jej zapálí.

4.4.1.4. Vrah z postu síly (Power Seeker)

Tento pachatel je mocensky orientovaný typ, činí násilí z touhy ovládat lidský život a asistovat smrti. Motivací u tohoto pachatele je potřeba absolutního ovládnutí a nadvlády nad obětí. Náležitě si užívá kontroly a dominance, která je většinou důsledkem jeho výchovy v dětství, kdy byl pod silnou direkcí jednoho z rodičů. Akt násilí plného vzrušení z autority a respektu dobitých silou a převahou nad slabším jedincem pachatel záměrně prodlužuje mučením a sadismem.⁶⁹ Z hlediska sexuologické diagnostiky se jedná o patologického sexuálního agresora.⁷⁰

4.4.1.5. Vrah z milosrdenství (Mercy Killer)

Tento typ vraha se kromě rozdílného motivu odlišuje i modusem operandi při páchaní vražd. Jeho činy probíhají stále na stejném místě činu, postupuje způsobem, který je těžko odhalitelný, abstinuje sadistická komponenta a motivace jsou různorodé. Oběti tvoří specifická skupina osob, většinou senioři, nebo těžce nemocné osoby. Pachatelé pracují většinou v nemocničních zařízeních a jejich oběti jsou pacienti. Vraždy považují velmi často za jakousi „pomoc“ při bezbolestném odchodu ze světa a obvykle díky tomu necítí žádnou vinu, neboť jsou hluboce přesvědčeni, že nepáchají nic špatného, ale že naopak oběti pomáhají. V některých případech je ovšem tento akt „milosrdenství“ rozšířen ještě o touhu vraha uvádět pacienta na okraj života a smrti a znovu jej oživovat pro pojavný pocit životadárné síly a zároveň zodpovědnosti za lidský život. Často je v takových případech vrah úzkostným a depresivním jedincem, který si potřebuje dokázat svou společenskou užitečnost a individuální zásluhu a schopnosti. Pocit úzkosti však absentuje v případě těch, kteří chtějí poskytnout pacientovi eutanázii. Výběr pacientů je činěn zcela dle subjektivního pohledu pachatele na diagnózu a mnoho obětí je možné z lékařského hlediska vyléčit.⁷¹ Výše popsaná typologie byla vytvářena převážně na základě mužské psychopatologii, a proto se aplikuje

⁶⁹ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 34-35.

⁷⁰ BOUKALOVÁ, Hedvika, Ilona GILLERNOVÁ a kol. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4461-5, str. 29.

⁷¹ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 35-36

převážně na mužské sériové vrahy. Až poslední uvedený typ vrah z milosrdenství se objevuje častěji u sériových vražedkyň.

Existuje řada novějších typologií, které se snaží konkrétněji charakterizovat ženské sériové vrahy. V těchto typologiích se objevuje například tzv. Černá vdova nebo Anděl smrti. Jedna z nejpoužívanějších kategorizací byla na základě statisticky významných stereotypů vytvořena M. Kelleherem a to do následující podoby:

- **Černá vdova (black widow)** – vraždí systematicky své manžely, milence, nebo jiné příbuzné se zjištěnou motivací. Jsou však i případy, kdy jsou vražděny oběti mimo příbuzenský vztah.
- **Anděl smrti (angel of death)** – vraždí své pacienty většinou z postu zdravotní sestry nebo lékařky. Jejich oběťmi jsou také osoby svěřené jim do péče, jako například děti, které hlídají. Motivace je mít možnost kontroly a moci nad životem, nebo z přesvědčení, že jejich jednání je akt milosrdenství.
- **Sexuální predátor** – vražda je součástí sexuálního násilí. Motivací je sexuální uspokojení.
- **Vražda z odplaty** – motivací vraždy je nesnášenlivost, nebo žárlivost.
- **Profit** – motivací je získání financí nebo majetku.⁷²

M. Kelleher dále analyzoval sériové vražedkyně, které vraždí jako jednotlivci, nebo ve skupině. Pokud žena vraždí jako jednatelka je většinou pečlivá, opatrná, uvážlivá, sociálně zkušená a velmi organizovaná. Obyčejně napadají své oběti v domě nebo v zaměstnání. K vraždění užívají specifické zbraně jako jed, smrtelnou injekci nebo svou oběť udusí. V případě, že žena vraždí ve skupině, bývají mladšího věku, jsou agresivní, útočné, někdy neorganizované a mají

⁷² VRONSKY, Peter. *Female serial killers: how and why women become monsters*. New York: Berkley Books, 2007. ISBN: 978-1-1012-0569-3, str. 32-33.

problémy s naplánováním vraždy. Napadají oběti mimo vlastní bydliště a k útoku používají střelné zbraně, nebo nože.⁷³

Vyšetřovacím orgánem FBI (Federal bureau of investigation) byla také vytvořena typologie pachatelek sériových vražd podle motivace a dopravena A. J. Cooperem. Její podoba se částečně shoduje s typologií vytvořenou Ronaldem Holmesem a Jamesem DeBurgerem na mužské sériové vrahy:

- **Vražedkyně z komfortu** – motivované materiálním ziskem,
- **Vizionářské vražedkyně** – většinou duševně nemocné ženy jednající pod vlivem halucinací,
- **Hédonistické vražedkyně** – motivované deviantními sexuálními pohnutkami,
- **Mocensky orientované vražedkyně** – často pracují ve zdravotnictví, kde se vzhledem ke svým pacientům cítí mocně (možnost měnit lidské životy),
- **Učňovské vražedkyně** – páchají vraždu pod vlivem svého „učitele“,
- **Atypické vražedkyně** – ovlivněné různými vzájemně propojenými motivy.⁷⁴

⁷³ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 58

⁷⁴ SCHLESINGER, B. Louis. *Serial Offenders. Current Thought, Recent Findings*. Boca Raton: CRC Press, 2000, ISBN 9781032402635, str. 267-268.

5. Genderové rozdíly motivace vražd

Částečně již došlo ke genderové komparaci motivace vražd v předchozích odstavcích, zde si ale rozdílnost mezi pohlavími uvedeme důkladněji. Nejprve budou uvedeny odlišnosti v motivaci epizodních vrahů a následně sériových vrahů.

5.1. Genderové rozdíly motivace vražd epizodních vrahů

Podstatně častěji jsou pachatelé trestného činu vraždy muži, i když pomalu narůstá i podíl ženských pachatelek. Různé publikace od roku 1978–1994 uvádí podíl žen na spáchání trestného činu vraždy mezi 12-15 %⁷⁵ ale toto procentuální zastoupení se v dnešní době opět již zvýšilo. V roce 2017 bylo po celém světě úmyslně zavražděno 173 000 osob. Například v USA připadlo 17,2 obětí na 100 000 obyvatel. V Evropě to byly 3 oběti na 100 000 obyvatel. V 81 % všech vražd byl vrahem muž a v 19 % žena. V případech vražd motivovaných osobními vztahy byla však v 64 % vražedkyní žena a v partnerských vztazích dokonce v 82 %.⁷⁶

V České republice nedochází v posledních letech k velkému počtu vražd, ale podle zaznamenaných případů v tabulce níže lze vidět, že u nás převažují vraždy, které jsou motivované v partnerských vztazích a na druhém místě jsou vraždy se zjištěnou motivací.

⁷⁵ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, 52-54.

⁷⁶ UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *Global study on homicide: Executive summary* [online]. Vídeň, 2019 [cit. 19.2.2023]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet1.pdf>, str. 15.

Tabulka č. 3 - statistický přehled spáchaných vražd za období roků 2016–2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vraždy loupežné a objednané	10	8	6	16	4	1
Vraždy sexuální	1	0	1	0	0	1
Vraždy partnerské	74	80	65	74	76	57
Celkem	136	146	116	143	130	155

77

V další tabulce jsou údaje o počtu vražd v ČR, tentokrát v období roků 2004 až 2006, opět diferencované odlišnou motivací a také rozděleny podle pohlaví pachatele.

Tabulka č. 4 - statistický přehled spáchaných vražd muži a ženami za období roků 2016–2021

Roky	2004		2005		2006	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Vraždy loupežné (zištná motivace)	54	0	21	0	26	3
Vraždy sexuální	2	0	4	0	0	0
Vraždy motivované osobními vztahy	104	18	83	21	88	12
Vraždy na objednávku	4	1	3	0	5	0
Vraždy novorozence	0	0	0	0	0	2
Vraždy ostatní	54	9	49	6	53	6
Celkem	218	28	160	27	172	23

78

⁷⁷ Statistický přehled spáchaných vražd za období roků 2016–2021. *Statistické přehledy kriminality Policejního prezidia – MV ČR v období roků 1.1.2016 – 31.12.2021*. [online]. [cit. 19.2.2023]. <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>

⁷⁸ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. [cit. 19.2.2023]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/338.pdf>, str. 32.

Z tabulky je patrné, že většina vražd byla spáchána muži a procentuální zastoupení žen vražedkyň se držela v rozmezí 11,38 % až 14,44 %, což odpovídá i údajům ze současné doby. Největší počet vražd byl motivovaný oběma pohlavími v osobních vztazích. U mužů pak byla druhou nejčastější motivací zjištěná.

Vražedné útoky žen směřují převážně k nejbližším životním partnerům, k manželovi nebo druhovi, a k vlastním dětem, což je způsobeno špatnými mezilidskými vztahy, neshodami v partnerství, či v rodině, často provázené násilím a alkoholem. Ženy málokdy zaútočí na osobu neznámou. Svou homicidální agresi často směřují vůči svým mužským partnerům, kteří jim přinášejí trýzeň partnerské disharmonie, nebo dlouhodobé fyzické násilí. Vraždy jsou páchané s afektivní motivací během probíhající partnerské hádky, nebo bývají i relativně promyšlené, kdy žena zaútočí v ložnici na spícího muže, avšak i k těmto útokům mnohdy docházelo po předchozí psychické destabilizaci ženy, způsobené hádkou nebo fyzickým útokem muže, kdy je žena motivována převážně emocionálně, kdy se chce zbavit teroru a uvolnit psychický tlak.⁷⁹

Toto potvrzuje ve svém výzkumu i R. Grumlík a P. Vavřík, kteří uvádí, že ženy jsou nejčastějšími pachatelkami vraždy v osobních vztazích, přesněji v konfliktních partnerských vztazích. Důvody konfliktů a jejich podoby se různí, zpravidla převládá požívání alkoholu jednou ze stran, nadměrná a mnohdy slepá žárlivost či špatná ekonomická situace v domácnosti a velice často domácí násilí, v němž muž dlouhodobě fyzicky i psychicky týrá svou ženu. V případech dlouhodobého týrání trpí ženy depresivními a úzkostnými náladami, poruchami spánku a celkově sníženou odolností organismu vůči stresovým situacím. V těchto případech stačí, aby muž opět vyvolal svým jednáním vysoce stresovou situaci, a žena v návalu emocí zavraždí muže. Motivace vraždy vznikne tedy z návalu emocí. Muži podnikli útok na partnerku, když byla rozhodnutá jejich vztah ukončit a odejít. Nebyli schopni smířit se s ukončením vztahu a motivace byla zabránit jí v odchodu.⁸⁰

⁷⁹ Tamtéž, str. 34-36.

⁸⁰ GRUMLÍK, René a Petr VAVŘÍK. *Partnerské vraždy v psychiatrické a psychologické expertize*. Kriminologický sborník č. 3, 1997, str. 109.

Výzkumem uskutečněným v Krakově v Institute of Forensic Research v letech 2000 až 2003 bylo zjištěno, že ženy používaly k útoku na partnera zbraně náhodně a často se snažily po útoku o záchranu oběti. Pokud oběť nemohly zachránit, mrtvé tělo se poté nepokoušely skrýt. Vražedkyně byly ve srovnání s muži-vrahy lépe sociálně „nastavené“, byla u nich zjištěna nižší úroveň sebehodnocení, objevoval se sklon k pasivitě a na rozdíl od mužů nevykazovaly zvýšenou míru agresivity v každodenním životě.

Podle výzkumu Heretika partnerské vraždy tvoří 12 % veškerých vražd. Statisticky ze 100 partnerských vražd bylo v 53 případech vražedkyní žena. U mužů partnerské vraždy tvoří u jen necelých 11 % všech homicidií, ale u žen až 43 % jejich homicidií. Bezprostřední motivací vražd bývají v 64 % domácí konflikty, ve 23 % žárlivost.⁸¹ Většina vražd se odehrává v ložnici, pokud je vrahem muž, přičemž k útoku používá různorodé předměty. Ženy zabíjejí podstatně častěji v kuchyni předmětem, který mají po ruce, což je nejčastěji nůž a dopouštějí se vražd převážně v silném afektu hněvu nebo v kombinaci různých afektů.⁸² Pachatelky těchto vražd se většinou nepokoušejí zamaskovat spáchaný skutek.⁸³

Fyzické násilí v partnerském vztahu je velice častým faktorem ve spáchaných partnerských vraždách. Studií provedenou v 70. letech v USA bylo zjištěno, že 40 % žen uvězněných za vraždu či zabití, usmrtilo muže, který ji předtím opakovaně fyzicky napadl.⁸⁴

Muži, kteří zabíjejí své intimní partnerky, mají výrazně odlišný profil než muži, kteří zabíjejí mimo osobní vztahy, podle studií z několika evropských zemí. Mají tendenci mít lepší práci, žijí na vyšší životní úrovni než ostatní pachatelé a často nemají kriminální minulost. Jedna studie zjistila, že muži, kteří zabili své partnerky,

⁸¹ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 71-72.

⁸² Tamtéž, str. 207.209.

⁸³ GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, str. 60.

⁸⁴ BROWNE, Angela a Kirk. R. WILLIAMS. *Exploring the effect of resource availability and the likelihood of female-perpetrated homicides*. Law and Society Review, vol. 23 [online]. Washington, 1989 [cit.19.2.2023]. <https://www.jstor.org/stable/3053881?origin=crossref>, str. 78.

byli lépe vzdělaní než ostatní pachatelé vražd a měli méně mezer v jejich pracovní historii. Výzkumníci často identifikovali u takových vražd motivaci žárlivost, zjištěnou, neschopnost smířit se s odchodem partnerky ze vztahu, nebo kvůli duševní nemoci.⁸⁵

Co se týče vražd dětí, velkou míru nebezpečnosti skýtá pro děti duševně nemocná matka, a to i tehdy, je-li manželství nekonfliktní. Dále také matka, která dlouhodobě trpí týráním ze strany svého životního partnera. Po celou dobu trýznění žena postupně kumuluje svůj hněv a potlačenou agresi, kterou může obrátit také proti vlastním dětem.⁸⁶

U vražd novorozeného dítěte matkou ihned po porodu (neonaticidie) je nejčastější motivací nežádoucí těhotenství, strach z neschopnosti a předsudků společnosti proti svobodným ženám.⁸⁷ Častou motivací je také negativní vztah partnera k narození dítěte a snaha si tento vztah udržet za každou cenu, či nenávist matky k biologickému otci dítěte, kdy vraždou dítěte se mu chtěla pomstít.⁸⁸

U neonaticidia i u filicidia byly u rodičů zjištěny altruistické motivace vraždy, jako např. nenechat děti opuštěné po své sebevraždě, nebo zabitím je uchránit před reálným či fiktivním utrpením. Usmrcením dítěte zachází s obětí jako s nehumánním objektem bez vlastních práv a usmrcují v něm část sebe nebo reprezentaci partnera (např. při pomstě).⁸⁹

V případech vražd spáchaných se zjištěnou motivací a dosažením sexuálního uspokojení, jsou muži podstatně častějšími pachateli než ženy. Sexuální motivace

⁸⁵ UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *Global study on homicide: Executive summary* [online]. Vídeň, 2019 [cit. 19.2.2023]. Dostupné z:

<https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet1.pdf>, str. 15.

⁸⁶ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti* [online].

Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. [cit. 19.2.2023]. Dostupné z:

<http://www.ok.cz/iksp/docs/338.pdf>, str. 34-36.

⁸⁷ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 72.

⁸⁸ GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, str. 61.

⁸⁹ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 73.

je častá zejména u sériových vražd než u epizodních. Co se týče zjištěné motivace vražd, podle výzkumu A. Heretika se jich dopouštěli zejména mužští pachatelé mladšího věku, svobodní a bez stálých partnerských vztahů. Vyskytoval se u nich průměrný a podprůměrný intelekt, měli méně závažnou psychopatologickou osobnost, trpěli nedostatečnou empatií a byli citově chladnější. Vyskytovala se u nich vyšší míra agresivity, v době činu však měla spíše instrumentální charakter. Málokdy byli v afektu, jednali cíleně, plánovitě a k vraždám užívali střelné a sečné zbraně. Oběťmi byly většinou neznámé osoby, nebo vzdálenější známí.⁹⁰

Níže v tabulce je pro přehlednost uveden počet spáchaných vražd v České republice za období 6 let a blíže jsou tam vyčleněny vraždy spáchané se zjištěnou motivací.

Tabulka č. 5 - statistický přehled spáchaných vražd se zjištěnou motivací za období roků 2016–2021

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vraždy celkem	136	146	116	143	130	155
Loupežné vraždy	9	6	6	12	3	1
Vraždy na objednávku	1	2	0	4	1	0

91

Z tabulky je patrné, že vraždy se zjištěnou motivací byly v předchozích 6 letech v České republice spíše méně časté. Nájemné vraždy byly velice časté na našem území zejména v 90. letech 20. století, od té doby jsou na ústupu.⁹²

V letech 1995–2005 byla provedena další studie v Polsku, kde zkoumali 30 mladých dívek a 32 dospělých žen. Cílem výzkumu byla komparace okolností

⁹⁰ HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4, str. 210.

⁹¹ Statistický přehled spáchaných vražd se zjištěnou motivací za období roků 2016–2021. *Statistické přehledy kriminality Policejního prezídia – MV ČR v období roků 1.1.2016 – 31.12.2021*. [online]. [cit. 19.2.2023]. <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2015.aspx>

⁹² GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3, str. 61-63.

vražd mladších dívek a dospělých žen. Výsledek výzkumu bylo zjištění, že vraždy spáchané mladšími pachatelkami se vyznačovaly plánovitostí a úkladností (promýšleli svůj čin, přinesli si zbraň, po činu odstraňovali stopy, ukrývali zbraně apod.), jejich vraždy měly častěji ekonomický a zjištěně motivované, jednaly „bez emocí“, byly agresivnější než dospělé ženy a jejich obětí byl často otec (či osoba v roli otce) nebo vlastní dítě (často novorozenec). Po činu u nich nebyly na rozdíl od dospělých žen zjištěny depresivní nálady nebo posttraumatický stres.⁹³

5.2. Genderové rozdíly motivace vražd sériových vrahů

Jedním ze všeobecných rozšířených omylů je, že sériovými vrahy jsou pouze muži, což samozřejmě není pravda. I když se muži dopouštějí mnohem častěji sériových vražd, není to výhradně mužskou záležitostí. V USA se dopouští sériových vražd přibližně 14,2 % žen, v Austrálii 10 % a v Německu 11 % za posledních 50 let. Procentuální zastoupení žen může být i větší, ale díky tomu, že ženy je častokrát obtížnější dopadnout, tak o tom neexistují záznamy. Důvodem je fakt, že ženy jsou v lokalizaci oběti a její nalákání úspěšnější a nevzbudí tolik podezření jako muži. Bývají opatrnější, preciznější, postupují metodicky, nesvěřují se a nepřiznávají se ke svým činům. Modus operandi má taky svá specifika, a to například v tom, že ženy mění svou motivaci a vražedné násilí mění podle situace.

Nejčastější motivací k sériovým vraždám žen je finanční zisk, a to až v 74 % případů. Sexuálně motivované vraždy, které převažují u mužů jsou u žen spíše ojedinělé. Studie sériových vražedkyň Keeneyho a Heideho z roku 1994 zjistila, že z 62 potvrzených obětí nebyla ani jedna oběť zavražděna kvůli sexuální motivaci a nebyla ani mučena. Torturizace oběti probíhá nejčastěji kvůli sexuálnímu uspokojení, což se objevuje nejčastěji u mužských sériových vrahů, kteří se tak uspokojují a plní si své fantazie, což se u žen objevuje velice zřídka.

⁹³ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. [cit.19.2.2023]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/338.pdf>, str. 35.

Nejčastější motivace u sériových vražedkyň:

- 1) Finanční zisk – 74 %
- 2) Drogy – 24 %
- 3) Sekta – 24 %
- 4) Touha po kontrole (Power seker) – 13 %
- 5) Z požitku (Hedonistic killer) – 11 %
- 6) Sexuální – 10 % ⁹⁴

Floridská univerzita sbírá data o sériových vražích z celého světa a na základě těchto dat vytvořila hodnocení a komparaci různých dat o těchto vražích. Níže jsou uvedeny získané informace o motivech pachatelů sériových vražd v období od roku 1900 do roku 2020 (data o vražích, u kterých byla motivace prokázána).

Tabulka č. 6 – Vraždy spáchané sériovými vrahy dle motivace od roku 1900-2020.

Motiv	Muži		Ženy	
	Počet subjektů	Frekvence výskytu	Počet subjektů	Frekvence výskytu
Finanční zisk	1 169	28,8 %	279	69,1 %
Sex – lust killer	1 107	27,3 %	16	4,0 %
Vztek / agrese	744	18,3 %	74	18,3 %
Více motivací	472	11,6 %	14	3,5 %
Power / Thrill killer	320	7,9 %	19	4,7 %
Organizovaný zločin / gang	250	6,2 %	2	0,5 %
Celkem	4 062	%	404	%

95

Studie poukazuje na to, že nejčastějšími motivacemi mužského pachatele ke spáchání série vražd je finanční zisk (28,8 %) a sexuální uspokojení (27,3 %). U sériových vražedkyň byla nejčastější motivace zisková (69,1 %) a následovala emocionální motivace k vraždám (18,3 %), ať už to bylo vlivem vzteku, agrese,

⁹⁴ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vražd: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vražd současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 57-58.

⁹⁵Vraždy spáchané sériovými vrahy dle motivace od roku 1900-2020. *Radford/FGCU Annual Report on Serial Killer Statistics: 2020* [online]. [cit. 19.2.2023].

https://www.researchgate.net/profile/Michael-Aamodt-2/publication/342501023_RadfordFGCU_Annual_Report_on_Serial_Killer_Statistics_2020/links/5ef75a6492851c52d6007c8c/Radford-FGCU-Annual-Report-on-Serial-Killer-Statistics-2020.pdf, str. 31.

afektu apod. Výsledné procentuální zastoupení by mohlo být ještě částečně změněné, pokud by bylo studií u vícečetných motivací vražd zaznamenáno, o jaké se přesně jednalo. I přesto lze vidět, že sexuální uspokojení je jedno z nejčastějších důvodů vražd u mužů a u žen se naopak objevuje jen ve 4 % případech. Vražd vyvolaných emocionální reakcí se obě pohlaví dopouštějí ve stejné míře (18,3 %).

Další rozdíl mezi muži a ženami jako pachatelí sériových vražd byl nalezen ve způsobu usmrcení, kdy muži jako sérioví vrazi převážně usmrcovali silovým kontaktním způsobem, přičemž ženy vraždily méně brutálně. Jejich metody jsou založené méně na síle a bezprostředním kontaktním násilí (např. užití jedu a střelné zbraně). I když se nachází v násilnické atmosféře, snaží se zachovat si svou ženskost.⁹⁶ Až v 80 % se vražda obejde bez prolití krve díky použití jedu, nebo jiného prostředku, který způsobí otravu. Ženy se zřídka zabývají pronásledováním oběti. Vraždí nejčastěji v domě oběti, nebo v jiné nemovitosti (venku mimo objekty vraždí zřídka).⁹⁷

Ve studii Harrisona v roce 2015. zjistili, že každá sériová vražedkyně v jejich vzorku vykonávala nějaký druh pečovatelské činnosti, jako je ošetřovatelství ve zdravotnictví, pečovatelských službách apod., nebo byly matky v domácnosti, jejichž hlavní náplní byla starost o rodinu, či partnera. Nejčastější obětí byly osoby, které na pachatelkách byly nějakým způsobem závislé. Výzkum rovněž odhalil, že nejčastější spouštěcí událostí u sériové vražedkyně je náhlá ztráta pečovatelské role, jako je rozvod nebo ztráta opatrovnictví o děti (70 % případů). U čtvrtiny žen dále došlo před vražděním k nedávné rodinné krizi.

U žen také není neobvyklé, že se dopouštějí sériových vražd ve skupině, nejčastěji se svými mužskými partnery. Ve výzkumu provedeném Farrellem a kol. v roce 2011 na skupině 86 sériových vražedkyň byly tři pachatelky, které vraždily v týmu

⁹⁶ HARRISON, Paul. *Mind Games: Inside the Serial Killer Phenomenon*. Hampshire: Urban Publications, 2018. ISBN 1912666014, str. 36.

⁹⁷ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 58.

se svým partnerem (muž). U těchto žen bylo zjištěno, že udržovaly život bez násilí do doby, než potkaly své partnery. Až tito partneři je přesvědčili, aby zabíjely. Motivace k vraždění ve skupině se různí, ale v případě této studie se jednalo o jeden z častých jevů u společných vražd partnerů, kdy jsou ženy genderově socializované vidět svou vlastní hodnotu ve vztahu k partnerovi a ztráta pečovatelské, či partnerské role, nebo dokonce jen hrozba její ztráty má moc přivést některé ženy k extrémnímu násilí. Pachatelky zúčastněné výzkumu se rovněž obávaly ztráty vztahu a cítily extrémní touhu udržet si jej za každou cenu. Motivací vraždění bylo tedy udržení si vztahu (lásky, partnerství, obava ze samoty apod.) a viděly to jako jedinou cestu, jak si vztah udržet.⁹⁸ Pro tento typ pachatelek je typická výrazná závislost na partnerovi, nízké sebehodnocení, pocity osamělosti, submisivita, bezmocnost v interpersonálních vztazích apod. Mnohdy se svých mužských partnerů bojí, bývají tělesně týrané (domácí násilí) a ve vztahu dochází k abusu alkoholem.⁹⁹

Pokud ženy vraždí jako jednotlivci jsou většinou pečlivé, opatrné, uvážlivé, sociálně zkušené a velmi organizované. Obyčejně napadají své oběti v domě nebo v zaměstnání. K vraždění užívají specifické zbraně jako jed, smrtelnou injekci nebo svou oběť udusí.

V případě, že žena vraždí ve skupině, bývají mladšího věku, jsou agresivní, útočné, někdy neorganizované a mají problémy s naplánováním vraždy. Napadají mimo vlastní bydliště a k útoku používají střelné zbraně, nože nebo umučení.¹⁰⁰

Výše uvedeným výzkumem Farrella a kol. bylo také zjištěno, že 33 % obětí pachatelek sériových vražd byli dospělí osoby, kteří pachatelku osobně znaly, 23 % byly děti, které pachatelku osobně znaly a 14 % byly děti seznámené s

⁹⁸ HARRISON, Paul. *Mind Games: Inside the Serial Killer Phenomenon*. Hampshire: Urban Publications, 2018. ISBN 1912666014, str. 33-35.

⁹⁹ BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. [cit.19.2.2023]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/338.pdf>, str. 24.

¹⁰⁰ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 58-59.

pachatelkou. Nejmenší počet obětí byly cizí dospělé osoby, což u mužských sériových vrahů jsou naopak nejčastějšími oběťmi.¹⁰¹

¹⁰¹ HARRISON, Paul. *Mind Games: Inside the Serial Killer Phenomenon*. Hampshire: Urban Publications, 2018. ISBN 1912666014, str. 35.

6. Praktické modely k teoretickému výkladu

V teoretické části byla představena osobnost a motivace epizodních a sériových vrahů, dále byli tito vrahové rozděleni a porovnání na základě genderových odlišností a nyní veškeré teoretické informace budeme aplikovat na skutečné případy v praktické části.

Pomocí kazuistik skutečných vrahů zde bude popsán jejich život od dětství, přes dospívání až do období, kdy začali páchat vraždy. V rámci tohoto popisu budou uvedeny veškeré podstatné informace, které se o pachatelích podařilo shromáždit různými badateli, odborníky a kriminalisty. Popis je zaměřený na různé faktory, které ovlivňovaly osobnost vrahů a formovaly jejich motivaci k vraždám. Posléze je uveden psychologický rozbor těchto vrahů vytvořený odborníky a také je představena vlastní analýza osobnosti a genderové rozdíly v motivacích vrahů, která doplňuje a rozšiřuje uvedený psychologický rozbor odborníků.

Pro tuto část práce jsem zvolil kazuistiky sériových vrahů, a to z důvodů, že se dopouštějí těch nejzávažnějších vražd a jedná se o jedny z nejhorších zločinců naší doby. Jejich bestiální jednání a motivace k vraždám je pro značnou část společnosti stále nepochopitelná a vyvolává v mnoha lidech obavy a hrůzu. Výběr byl učiněn taky proto, že jejich motivace k vraždění a psychopatie je oproti epizodním vrahům, či pachatelům jiných trestných činů poměrně ojedinělá a do jisté míry pozoruhodná. Během vývoje a života sériových vrahů se vyskytne množství různorodých faktorů, které ovlivňují jejich osobnost a motivaci ke spáchaní tak otřesného jednání, jako je vraždění někdy až desítek nevinných osob. Vylíčením života vrahů a popsáním jejich vražedného jednání se pokusím přijít na důvody proč a co motivovalo sériové vrahy k páchání vražd a proč se motivace vybraných sériových vrahů odlišuje na základě jejich genderu.

Výběr vrahů byl orientovaný podle pohlaví, aby byly mezi nimi názorně představeny genderové rozdíly. Prvním sériovým vrahem bude muž, Andrei Romanovich Čikatilo, druhým bude žena, Genena Anne Jones a třetím bude dvojce žena a muž, Genena Mary Bundy a Douglas Daniel Clark.

6.1. Andrei Romanovich Čikatilo

Narodil se v roce 1936 na Ukrajině a vyrůstal ve vesnici Yablochnoye společně se svou sestrou a matkou, která jej vychovávala sama, protože otec musel odejít do války.¹⁰² Matka k němu byla již od dětství velice přísná a pohrdavě kritická. Během rané části dvacátého století, poté, co Stalin zrušil soukromé zemědělské koncerny, Sovětský svaz prošel několika ničivými hladomory. Miliony zemřely hladem a mnoho zoufalých lidí bylo dohnáno k tomu, aby konzumovali lidské maso zemřelých. Na základě takových událostí si matka vytvořila příběh o starším bratrovi Čikatila, kterého měli v desíti letech hladoví vesničané zabít a následně jej sníst. Tento příběh vyprávěla čím dál častěji s velice podrobnými a odpornými detaily a na konci vyprávění se dostávala do plačtivé hysterie.¹⁰³ Očividně si tento incident Čikatilo opakoval v mysli znovu a znovu, protože na něj vzpomínal i v dospělosti. Čikatilo byl již od dětství svými vrstevníky zesměšňován pro svou zženštilost a atypickou posturiku, která mu vysloužila přezdívku „husa“. Trpěl bolestivým kožním onemocněním a nosil velice silné brýle kvůli krátkozrakosti. Byl šikanován a odstrkován ze společnosti vrstevníků. Díky tomu se uzavřel do sebe a začal v něm bujet vnitřní potlačovaný hněv a napětí. Zaměřil se na čtení knížek a vzdělání. Mezi jeho nejoblíbenější knížky patřily příběhy o partyzánech během války, zejména části, jak vláčeli německé zajatce do táborů, kde je následně mučili.

V 16 letech se Čikatilo stal editorem školních novin. Vykazoval velké memorizační schopnosti, velice se snažil být začleněn do komunistické strany a kvůli své

¹⁰² DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 219.

¹⁰³ RAMSLAND, Katherine. *Inside the minds of serial killers: why they kill* [online]. Greenwood Publishing Group, Connecticut, 2006. [cit. 19.2.2023]. ISBN 0-275-99099-0. Dostupné z: <http://repository.umpwr.ac.id:8080/bitstream/handle/123456789/194/Inside%20the%20Minds%20of%20Serial%20Killers%20-%20Why%20They%20Kill.pdf?sequence=1>, str. 92.

stranické poslušnosti mu byla nabídnuta funkce stranického kontrolora, který dohlížel na stranickou poslušnost a dodržování pevných komunistických zásad. Díky oddanosti politickým myšlenkám nabyl sebevědomí i autoritu. Dokončil úspěšně střední školu a snažil se dostat i na právnickou fakultu v Moskvě, ale neuspěl u přijímacích zkoušek. O rok později byl povolán do armády, kde mu kolektivní soužití vyvolávalo pocity strachu a zároveň nesnášenlivost. V armádě byl opět terčem posměchu a označovali jej za homosexuála. Číkatilo si v té době již plně uvědomoval svou impotenci a společně se svou obavou z žen nebyl schopný navázat žádný intimní vztah. Potom, co jej v armádě označovali za homosexuála se pokusil seznámit s dívkou a začít s ní partnerský vztah. To se mu na krátkou chvíli i podařilo, ale dívka jej zanedlouho vystavila posměchu tím, že všem v okolí vyprávěla, jak je její přítel impotent a má problémy s erekcí. Poté se jen zřídka pokoušel Číkatilo seznámit s další ženou, spíše čelil náporu nutkavé chtivosti vlastního až chronicky častého uspokojování. Kvůli posměchu a neustálému dobírání matky, že si Číkatilo nenajde žádnou ženu, už moc nevěřil, že se někdy ožení. Díky své sestře se však v roce 1963 nakonec seznámil s ženou jménem Feodosie, která se za něj v roce 1963 provdala. Ale jako celý svůj dosavadní život, i v tomto vztahu byl ponižován svou manželkou. Ta brzy zjistila, že Číkatilo se chová v milostném vztahu abnormálně – střídavě propadal silné bázlivosti, studu a masturbační náruživosti. Projevovali se u něj rychlé změny chování od apatie až k zuřivosti, přičemž byl stále přesvědčen o tom, že je impotentní.¹⁰⁴ Manželskému páru se nakonec podařilo počít dvě děti (syna a dceru), ale mělo k tomu dojít tak, že Číkatilo ejakuloval pomocí masturbace a poté vtlačil jeho semeno dovnitř ručně.¹⁰⁵

V roce 1971 vystudoval korespondenčně univerzitu v Rostovu (bývalé SSSR) a stal se učitelem ve škole. Jako vyučující neměl žádnou autoritu, respekt natožpak popularitu. Stával se opět terčem posměchu a hanlivých nadávek ze strany

¹⁰⁴ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 220.

¹⁰⁵ RAMSLAND, Katherine. *Inside the minds of serial killers: why they kill* [online]. Greenwood Publishing Group, Connecticut, 2006. [cit. 19.2.2023]. ISBN 0-275-99099-0. Dostupné z: <http://repository.umpwr.ac.id:8080/bitstream/handle/123456789/194/Inside%20the%20Minds%20of%20Serial%20Killers%20-%20Why%20They%20Kill.pdf?sequence=1>, str. 92.

studentů, ale i učitelů, kteří si jej nevážili. Poté, co jeho matka zemřela v roce 1973, když mu bylo 37, začal Čikatilo postupně obtěžovat studenty ve škole. Dopouštěl se voyerismu v dívčích šatnách, obtěžoval je na bazéně a pokusil se i o pohlavní zneužití spícího chlapce a ohrožoval studenty nožem. Díky stranické poslušnosti a prospěchu komunismu měl velice silné politické zázemí, kvůli kterému byly všechny jeho prohřešky přehlíženy a kryty. V roce 1978 se Čikatilo přestěhoval s rodinou na Shakhti, kde koupil chatu u řeky. Zde začala dvanáctiletá vražedná série tzv. „Rostovského řezníka“.

Dne 22. prosince 1978 se stalo jeho první obětí devítileté děvče Yelena Zakotnova. Tuto dívku potkal na ulici, když se vracela domů. Protože Čikatilo působil přátelským dojmem, prozradila mu, že potřebovala najít záchod. Čikatilo jí řekl, že bydlí za rohem a pozval ji do své chaty. Uvnitř chýše hodil dívku na podlahu a roztrhal jí šaty. Jeho záměrem bylo znásilnění, ale nedokázal vyvolat erekci. Když prstem protrhl její panenskou blánu okamžitě dosáhl prudkého orgasmu při pohledu na krev. Bylo to pro něj zjevením. Teď najednou pochopil, že potřeboval vidět krev, aby dosáhl maximálního vzrušení. Stále zachvácen sexuální horečkou, vytáhl zavírací nůž a začal bodat dítě do břišní dutiny. Tehdy zjistil, že bodnutí nožem přineslo ještě větší rozkoš než normální sexuální pronikání. Dítě nakonec uškrtil, poté odnesl a odhodil tělo a její šaty do blízké řeky.

Čikatilo byl vzat k výslechu devětkrát, ale policie se poté chybně zaměřila na jiného násilníka, Alexandra Kravčenko, který si odseděl šest let ve vězení za znásilnění na Krymu. Čikatilo unikl spravedlnosti, ale nepříjemné vzpomínky na policejní výslechy ho přiměly k opatrnosti a téměř tři roky se vyhýbal problémům. Mezitím začal pracovat jako obchodník, což zahrnovalo cestování po celé zemi a nabízelo mu nové příležitosti.

Dne 3. září 1981 se dostal do rozhovoru se sedmnáctiletou dívkou Larisou Tkachenko na autobusové zastávce v Rostově. Souhlasila, že jej doprovodí do místní rekreační oblasti, kde jeho dosavadní přátelské jednání polevilo a hodil s ní o zem. Pokusil se ji opět znásilnit, ale opět nedosáhl erekce, takže ji začal bít pěstmi a narážel její hlavou o zem, aby zastavil její křik, a nakonec ji uškrtil. Po její

smrti zohavil tělo dívky pomocí dlouhé větve, ukousl jí bradavky a ejakuloval na nahé tělo. Posléze běhal kolem mrtvol, vyl radostí a mával šaty.¹⁰⁶

Následovaly další a další vraždy, které se lišily podle vrahovy aktuální nenasytnosti, žádostivosti a nejvíce a ambivalentní animální zuřivosti. Někdy oběti dusil, umlátil, podřízl, rozřezával zaživa. Někdy chlapce a dívky znásilňoval, jindy masturboval nad rozřezanými těly, pil krev, odřezával části těla a orgány, nebo taky uřízl končetinu a odnesl si ji domů. Těla často nesla stopy četných bodných ran, nejvíce na ňadrech a v očních jamkách, neboť Čikatilo se obával, že oběť vidí tvář vraha i po smrti. Nejčastěji zmrzačil na oběti pohlavní orgány. Dívky měly uřezaná ňadra, poškozenou pochvu, dělohu, močový měchýř nebo břicho. Chlapci měli zmrzačený penis, šourek i řiť.¹⁰⁷ Kromě pití krve se Čikatilo dopouštěl i kanibalismu, kdy alespoň jednou odstranil dělohu oběti, umístil do ní své semeno a pak ho žvýkal. Vzrušovalo jej, jak oběti křičely, způsob, jakým krvácely a jejich agónie. Po spáchané vraždě vždycky toužil po dalších.¹⁰⁸

Čikatilo vyhledával své oběti nejčastěji na vlakových nádražích a autobusových zastávkách. Na těchto místech se choval naprosto přirozeně a nenápadně. Když si přisedával k obětem na lavičkách, nebo je oslovoval, jednal zcela nenuceně a přátelsky. Děti lákal na bonbóny, peníze nebo na vycházky do blízkého lesa. Důvěryhodnost zajišťoval jeho klidný hlas, jemný a zženštilý výraz podlouhlého obličeje, brýle se silnými dioptriemi vzbuzovali porozumění a soucit. Dokázal vyčkávat celé hodiny, interagovat s desítkami lidí a neměl problém odcházet do lesa, masturbovat, aby uvolnil částečně sexuální napětí a vracet se zpátky. Byl schopný celý den přejíždět různými linkami autobusů a vlaků a zkoušet oslovovat potencionální oběti. Když získal důvěru své oběti, obvykle se vydali do lesa. Čikatilo nikdy neplánoval přesné místo kam s obětí půjde a kde by mohl bezvládné

¹⁰⁶ PHILBIN, Tom a Michael PHILBIN. *The Killer Book of Serial Killers: Incredible Stories, Facts and Trivia from the World of Serial Killers*. Illinois: Sourcebooks, 2009. ISBN 1-4022-2647-0.

¹⁰⁷ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 222.

¹⁰⁸ RAMSLAND, Katherine. *Inside the minds of serial killers: why they kill* [online]. Greenwood Publishing Group, Connecticut, 2006. [cit. 19.2.2023]. ISBN 0-275-99099-0. Dostupné z: <http://repository.umpwr.ac.id:8080/bitstream/handle/123456789/194/Inside%20the%20Minds%20of%20Serial%20Killers%20-%20Why%20They%20Kill.pdf?sequence=1>, str. 104.

tělo následně pohřbít. Tento postup byl náhodný a odvíjel se od vrahovy nenasytlosti.

Vrahové běsnění skončilo v roce 1990, kdy dopaden policii. Nejprve se během výslechů odmítal svou vinu a působil velice přesvědčivě, ale po několika výsleších se nakonec přiznal ke spáchání celkem 53 vražd. Poté i spolupracoval a ukázal vyšetřovatelům místa, kde byly dosud nenalezené oběti.¹⁰⁹

6.1.1. Psychologický rozbor

„Andrei Čikatilo je jedním z nejmonstróznějších sériových vrahů v dějinách lidstva. Stal se typickým příkladem potlačované zlostné a úzkostné tenze, jež se v něm hromadila vlivem neustálého ponižování okolím, a hlavně vlivem své impotence. Podlehl vlastní sugesci lidské podráženosti, to ho naplňovali chorobnou zlobou a touhou po nadvládě. Jeho nekrosadistická potřeba každým činem vzrůstala, a proto se neustále vyvíjela i po jeho profilace.“¹¹⁰

Kromě několika málo projevů sexuální deviace ve škole (voyerismus, pedofilie) se neprojevoval nijak nápadně. Své sexuální nutkání naplňoval po dlouhou dobu jen nepatrným fyzickými kontakty v bazéně ve škole nebo v dopravních prostředcích. Nic zásadně nepoukazovalo na míru brutality, jaká v něm dřímala. Zdrojem negativní myšlenek se stalo již samotné dětství strávené s dominantní matkou a sestrou, zostuzení, posměch a vyloučení Čikatila ze společenství svých vrstevníků. Byl vychován a zároveň zesměšňován ženami, zřejmě proto si vůči nim vybudoval jistý agresivní blok. Ve svém životě bojoval jak se svým okolím, tak sám se sebou. Velice často prohrával ve všech společenských ohledech, tak si vytvořil potřebu dominance nad slabšími. Mučení a bolestný křik posilovat jeho pocit po moci. Sny plných krvavých obrazů již v dětství bylo způsobené pravděpodobně sexuální deviací a přiživováno matčiným vypravováním, válkou a knihami. Fantazie se u

¹⁰⁹ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 222-223.

¹¹⁰ Tamtéž, str. 223

něj postupně vyvíjely, ale dokud nezavraždil svou první oběť, netušil, že tohle je cesta k sexuálnímu uspokojení.¹¹¹

6.1.2. Vlastní analýza

Čikatilo byl neurotický typ, projevoval se disociální a schizoidní poruchou osobnosti, byl emocionálně plochý, bez empatie, soucitu a lhostejný k cizímu životu. V rámci běžného pohlavního styku byl prakticky impotentní. Jedinou možností, jak dosáhnul sexuálního uspokojení bylo prostřednictvím vykonaných vražd, tortury oběti, nekrosadismem aj., což bylo způsobeno sexuálními deviacemi, kterými trpěl. Jednotlivými činy naplňoval své fantazie, prohluboval je a docházelo stále k silnějšímu sexuálnímu uspokojení a odstranění sexuální deprivace, kterou měl díky impotenci, což bylo hlavní motivací k vraždění. Poškozování a znetvořování pohlavních orgánů mělo mimo sexuální motivace dále pravděpodobně spojitost s pocitem méněcennosti a frustrací vůči ženám, která se u něj během života vyvíjela. Další motivací k vraždám byla touha po pocitu moci a nadvládou nad obětí, čímž si kompenzoval dlouhý život mimo společnost s pocitem podřazenosti a méněcennosti. Motivací byla také lačnost po vzrušení a nových zkušenostech, které se mu s každou další vraždou dostávalo a mohl si tak vyplňovat své krvavé a pokřivené sny.

Z hlediska typologie podle motivace sériových vrahů byl Čikatilo:

- **Vrah ze žádostivosti (lust killer)** – vraždil pro své sexuální uspokojení, zvláštní potěšení měl z tortury na oběti
- **Vrah z nadšení (thrill killer)** – toužil po nadšení, zkušenosti a zážitku, který pociťoval během vraždění. Byl vzrušený z nové zkušenosti, která rozvíjela jeho představy a ty následně mohl realizovat. Cítil se stále lépe, když mohl u nové vraždy použít větší násilí, sadismus aj.
- **Vrah z pozice síly (power seeker)** – byl mocensky orientovaný typ, činil násilí z touhy ovládat lidský život a užíval si kontroly a

¹¹¹ DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4, str. 224.

dominance nad obětí. Akt násilí plného vzrušení z autority a respektu dobitých silou a převahou nad slabším jedincem prodlužoval někdy mučením a sadismem.

V rámci behaviorální a osobnostní typologie sériového vraha bychom jej mohli zařadit jako smíšeného vraha, protože vykazoval znaky jak organizovaného, tak neorganizovaného vraha.

V rámci lokalizace oběti se choval velice organizovaně, byl opatrný, ověřoval si, zda jej nikdo nesleduje, byl schopný ovládat nutkavou touhu sexuálního uspokojení do té doby, kdy už nehrozilo nebezpečí, že by mohl být odhalen a dopaden. Byl rozvážný, zdrženlivý, nebyl zbrklý a vyčkával na ideální okamžik útoku. Vždy měl potřebu s obětí při činu komunikovat, byl inteligentní, což mu pomáhalo nejen s nalákáním oběti na místo činu, ale taky se díky tomu choval nenápadně a unikal podezření. K vraždám užíval zbraně, které si na místo častokrát přinášel a nezanechal je tam. Na druhou stranu si však počínal i jako neorganizovaný vrah. Kromě spáchání vraždy v lese nebo na odlehlejších místě (ne vždy), nikdy neplánoval dopředu, kde svou oběť zavraždí, nepřipravil si místo pohřbení, a dokonce oběti jen žoviálně zakryl listím, či novinami, některé neskryl vůbec. Vraždil ve stále stejné oblasti a po vraždě zanechával na místě činu stopy spermatu a krve, což zvyšovalo šance na jeho dopadení.

Čikatio trpěl řadou sexuálních deviací – brutální algolagnii, nekrosadismem, nekrofilii, pedofilii, homosexuální pedofilii, orgánovým fetišismem, antropofagií.

6.1.3. Shrnutí

Čikatio byl jedním z nejhorších sériových vrahů v naší historii. Jako jeden z mála sériových vrahů začal vraždit až ve věku 42 let. K vraždám docházelo od roku 1978 do roku 1990. Jeho oběti byly zejména ženského, ale i mužského pohlaví, převážně děti a mladiství. Zavraždil minimálně 53 obětí, ale je pravděpodobné, že jich bylo více. K vraždám užíval nože, sekyry, kladiva. Soudem byl odsouzen k trestu smrti. Popraven byl dne 14. února 1994 střelou zezadu do hlavy.

6.2. Genene Anne Jones

Genena se narodila v roce 1950 v Texasu, USA. V útlém věku byla adoptována Richardem a Gladys Jonesovými. Vyrůstala společně s dvěma mladšími bratry a sestrou. Otec byl podnikatel a vylepoval billboardy po státě. Genena jej velice často doprovázela na cestách a později řekla, že tyto hodiny v autě byly nešťastnějšími chvílemi jejího života. Během dospívání ji zemřel otec i dva mladší bratrové, což nesla velice těžce. Rodiče byli vzhledem k velké rodině a podnikání otce před jeho smrtí velice zaneprázdněni. Její matka se starala o všechny děti a pomáhal také manželovi vybudovat klub, který se stal rodinným podnikem. Genena později sdělila, že vyrůstala bez pozornosti a aby si ji občas získala, předstírala, že je nemocná. Často hrané nemoci a cesty k doktorům odstartovaly její dětský zájem o zdravotnictví a nemocniční prostředí. Ve škole se předváděla, dostávala se do různých problémů a zoufale se snažila upoutat veškerou pozornost na sebe. Velice ráda také šéfovala svým vrstevníkům. Svému příteli v dospělosti řekla, že její dětství zahrnovalo zneužívání, což byla podle zjištěných informací lež a jen další způsob, jak na sebe upoutat pozornost. Navenek vypadal Genena společenská a milující zábavu, ale uvnitř chovala silné pochybnosti o sobě samé. Během jejího prvního manželství její přítel oznámil, že se chystá přihlásit se k námořnictvu. Genena zpanikařila, když si uvědomila, že by ho mohla ztratit a okamžitě oznámila, že je těhotná, což přimělo manžela odložit jeho kariérní plány a místo toho si Genenu vzal za ženu. Byla opět centrem pozornosti jako údajná budoucí matka jeho dítěte. Za pár měsíců, když neprojevovala žádné známky těhotenství ji manžel konfrontoval, načež přiznala, že mu lhala. Později se pár usadil v Tennessee a měli své první dítě, syna. Když byl její manžel poslán pryč na intenzivní trénink, Genena se vrátila ke své matce, aniž by mu to řekla, čímž mu chtěla poměrně tvrdě dát najevo svou nespokojenost s tím, že opět ztratila jeho plnou pozornost.

Během pobytu u matky si její oblíbený mladší bratr sestavil v garáži podomácku vyrobenou bombu, která nešťastnou náhodou vybuchla. Genena, která měla v té době stále zájem o medicínu pomáhala v místní soukromé nemocnici a byla tam (alespoň takto to řekla své přítelkyni), když přivezli jejího umírajícího sourozence

a vyprávěla, jak zdrcující to pro ni bylo a popisovala, jak se mu snažila zachránit život.

Když se manžel Geneny vrátil z výcvikového kurzu, řekla mu, aby se již nevracel k rodině. Když se jí jeho rozrušení nezdálo jako dostatečné, začala všem vyprávět, že ji manžel bil a týral, což také oznámila na policii. Genena byla schopná vyprávět pohádky a lhát prakticky o všem, jen aby byla zajímavá a středem pozornosti. Po několika měsících si to všechno rozmyslela, obvinění stáhla a vrátila se ke svému stále zmatenějšímu manželovi, který byl moc hodný a zamilovaný, než aby ji odmítl. Manžel o ní nikdy nechtěl mluvit špatně, ani potom, co spáchala všechny vraždy. Jen jednou naznačil, že měla Genena neobvyklé choutky a divnou sexualitu (mělo se jednat o dominantní a ovládací role během sexu, experimentování s jinými ženami a další nevysvětlené chování).

Genena začala pracovat kvůli své matce jako kosmetička, ale po několika měsících ji to přestalo bavit, skončila a pak se rozvedla i se svým manželem, protože ji přišel vztah nudný (dítě si vzala do svého opatrovnictví). Matka ji následně pomohla s vystudováním a získáním licence odborné zdravotní sestry, čímž získala základní ošetřovatelské dovednosti. Genena otěhotněla s jedním ošetřovatelem a porodila dceru, ale jejich vztah brzy také skončil. Poté měla ještě několik vztahů, ale všechny selhaly.

Někteří lidé měli rádi její tvrdší smysl pro humor a brali ji jako dobrou zdravotní sestru a dobrou matku, ale jiní ji shledávali jako panovačnou a hysterickou a jako osobu, která způsobila rozvrat kamkoli vstoupila. Její hypochondrie se zvětšovala a začala příbuzným říkat, že má srdeční potíže, i když lékařské zprávy tomuto tvrzení odporovaly. Genena v té době vypadala stále uzavřeněji a unaveněji.

Poté Genenu přijali do jedné nemocnice jako zdravotní sestru, kde začala pracovat na dětském oddělení. Zde se setkala s prvním dětským pacientem, který zemřel a jako nová sestra vzala smrt dítěte velmi špatně, posadila se vedle mrtvolky a půl hodiny dramaticky plakala. Ošetřovatelský personál je často smutný, když přijde o život dítě, ale Geneneovo chování připadalo některým kolegům u

jako hrané a spíše to vypadalo, že svůj zármutek předstírá, aby si jí lidé všimli. Tuto úroveň emocí projevovala po celou dobu své ošetřovatelské kariéry.

Její podivné chování pokračovalo dál. Kolegové si všimli, že nenáviděla některé lékaře (obvykle ty, kteří neprovedli její četné návrhy na lékařské ošetření) a snažila se, aby její domnělí nepřátelé vypadali špatně. Při jedné z příležitosti, kdy lékař neudělal, co požadovala, začala hyperventilovat a musel být odnesena z místnosti. Pokud si lidé Geneny nevšimli a nebyla při každé příležitosti chválená, začala být velice hostilní vůči svým domnělým nepřátelům.

Geneneovy psychosomatické nemoci byly stále početnější. Navštěvovala pohotovost přibližně dvakrát měsíčně si stěžovala si na různé nemoci. V polovině některých směn oznámila, že má nějakou záhadnou chorobu a odešla z práce. První čtyři roky své zdravotnické kariéry Genena strávila v různých nemocnicích v San Antoniu v Texasu, než přijala místo v místní lékařské nemocnici Bexar County Center Hospital, kde začala pracovat na jednotce dětské intenzivní péče. To ji přivedlo do kontaktu s mnoha nemluvnaty a dětmi, a to byla doba, kdy začala její série vražd dětí.

Mezi květnem a prosincem 1981 v její péči zemřelo neuvěřitelných dvacet miminek. Některé zemřely na následky masivního krvácení, jiné na zástavu srdce. Některé začali mít záchvaty i přesto, že chvíli před tím byli zcela stabilní. Děti chodily do nemocnice ve špatném zdravotním stavu, následně se zlepšily pod vedením zdravotnického personálu a poté z ničeho nic zemřely, když byly ponechány na krátkou dobu v péči Geneny. Ostatní sestry na její směně měly podezření na nějaké pochybení Geneny, ale byly to nezkušené absolventky školy a obávaly se Geneny pro její tvrdé, zstrašující a panovačné jednání.

V květnu 1981 ji zemřel během služby desetiměsíční chlapec na nečekanou srdeční zástavu. O tři dny později pečovala o pětiměsíční dítě, které mělo kardiopulmonální zástavu, o čtrnáct dní později dvouměsíční dítě mělo během tří dnů dvě zástavy srdce. Tyto zdravotní situace byly známé jako modrý kód a byla to situace, kdy během chvíle nejbližší lékaři a další zdravotníci přibíhali k

umírajícímu dítěti a zahajovali resuscitační techniky. Genena byl vždy první, která přišla k dítěti a poslední, která od něj odcházela. Zaváděla intravenózní hadičky, informovala lékaře o vitálních funkcích a podávala dítěti požadované léky. Někteří ji viděli jako naprostou profesionálku, ale jiným se zdálo, že si užívá drama mezi životem a smrtí. Začátkem července měl jeden z její pacientů, šestiměsíční chlapec, zástavu srdce, ale lékařskému personálu se podařilo chlapce stabilizovat. Druhý den byla Genena znovu jeho přidělenou ošetřovatelkou a dítě dostalo druhou zástavu srce, kterou již nepřežilo. Ten samý den měsíční dítě utrpělo masivní krvácení a zemřelo.

Umírání malých pacientů pokračovalo celý další rok, vždy když měla službu Genena. Kvůli vlastní operaci kým musela být v jednu chvíli mimo službu po dobu jednoho měsíce. V době její nepřítomnosti neměla nemocnice ani jednu nouzovou situaci s modrým kódem nebo nečekanou smrt dítěte (pouze dvě děti zemřely kvůli vážnému zdravotnímu stavu). Tři dny po návratu Geneny začalo mít nemocniční oddělení znovu modré kódy a děti umíraly. Když se počet obětí zvyšoval, jedna ze sester si povšimla, že u postele jednoho z pacientů nechala Genena ležet lahvičky s léčivem, které mohly dítěti poškodit zdraví. Také slyšela, jak Genena říká dvěma rodičům, že se neočekávalo, že jejich dítě nepřežije, což nebyla pravda a sdělení důvodu úmrtí dítěte mohl sdělovat pouze lékař. Když sestra sebrala odvalu a stěžovala si nadřízeným, bylo jí řečeno, aby si přestala dobírat Genenu a dále sdělené podezření neřešili. Pokud někdo nějakým způsobem mluvil proti Geneně, nacházel potom ve své skříňce lístečky s výhrůzkami. Pověsti o velkém počtu úmrtí dětí, když měla Genena službu se šířila po oddělení i po nemocnici, ale nadřízení to připisovali osobním střetům mezi novějšími zaměstnanci a Genenou a děti přitom dál umíraly v její péči. V jedné chvíli došlo dokonce k sedmi úmrtím ve dvou týdnech. Nejčastěji děti umíraly v čase od 15:00 – 23:00 hod. a tato doba byla známa jako „směna smrtí“.

Genena se chovala stále podivněji. Psala svým pacientům do lékařských poznámek, že je miluje a začala zpívat mrtvolkám dětí. V několika případech po úmrtí Genena pokřtila tělíčko vodou z injekční stříkačky a řekla svým kolegům, že klade velký důraz na správné Křesťanské zvyky. Také trvala na tom, že musí nosit

mrtvé dítě v náručí do márnice a celou dobu přitom hlasitě naříkala. Začal se u ní objevovat abusus alkoholu a stávalo se, že dorazila i do práce opilá. Kvůli nestandardnímu chování se odcizila s kolegy v práci a nedařilo se jí ani v partnerských vztazích. Nevládala výchovu dětí a v nemocnici trávila tolik času, že syn občas volal do práce, zda se vrátí domů.

Při jednom incidentu s dítětem jménem Roland došlo poprvé k podrobnějšímu internímu vyšetřování. Roland byl přijat na oddělení s příznaky zápalu plic. Během šesti dnů v době, kdy jej Genena měla v péči, došlo u něj ke dvěma infarktům, dvěma záchvatům a k situaci kdy nekontrolovaně močil. Lékařům se jej podařilo stabilizovat a během dalších tří dnů byl stále silnější. Pak jej Genena opět převzal do péče a během několika hodin začal krvácel z míst, kde měl vpichy jehel. Ke zděšení personálu toto krvácení opakovaně začínalo, přestalo a pak zase začalo. Lékař díky této situaci poslal krev dítěte na analýzu a ta se vrátila s tím, že krev obsahovala heparin a antikoagulant (prostředky na zředění krve a proti srážlivosti krve). Šokovaný doktor mluvil s různými sestrami a snažil se zjistit, zda to byla nehoda, nebo došlo k pochybení. Dítě znovu stabilizovali, ale druhý den, na směně Geneny začalo krváčet z očí, úst, nosu, uší, konečníku, a dokonce i penisu. Kvůli obavám, že by do zdravotního stavu mohl být opět zapleten heparin, doktor okamžitě vpíchl medikamenty na srážlivost krve. Genena byla viděna, jak odchází nespokojeně z místnosti, kde se podařilo dítě stabilizovat. Testem bylo zjištěno, že dítě bylo kontaminováno ohromným množstvím heparinu (přes stonásobek bezpečné dávky). Lékař pak nechal Rolanda přemístit do jiné části nemocnice, kde se do čtyř dnů uzdravil a mohl jít domů. Během dalších problémů s pacienty byly odesílány krevní vzorky do laboratoře, ale díky tomu, že se Genena nabízela, že je tam donese, správné vzorky tam nikdy nedorazily. Nemocnice přiznala, že měla problém s personálem, ale protože nemohli nalézt žádné důkazy, propustili raději veškerý personál na oddělení.

Genena si poté našla práci u bývalé spolupracovnice v soukromé pediatrii na klinice v Kerrville v Texasu, kde získala postavení s názvem pediatrický lékař a velice si v něm libovala. Po krátké době jejího působení na klinice začaly mít na malé děti opět zdravotní problémy a umíraly. V několika případech se u dětí objevil

náhlý kolaps a Genena je před zraky rodičů zachránila, kvůli čemuž si vysloužila i obdiv některých zaměstnanců a rodičů. V jednom případě došlo u malého dítěte ke kolapsu dýchání a muselo být přemístěno helikoptérou. Genena tvrdila, že je vycvičeným leteckým zdravotníkem a dostala se tedy dovnitř vrtulníku. Záchranářům ale přišlo její jednání divné, protože v letících vrtulníku není možné poslouchat plíce a srdce pacientů stetoskopy, ale Genena se o to několikrát pokusila. Během letu vstříkla pacientovi do nitrožilní trubice nějakou látku a tvrdila záchranářům, že to pomůže dítěti v dýchání. Během několika minut ale dítě zmodralo a došlo k zástavě srdce. Genena začala hyperventilovat, lapat po dechu a dosáhla pravděpodobně i orgasmu. Dle záchranářů vypadala „sjětě“. Rozzuření armádní záchranáři ji po jejím jednání drželi stranou, zatímco stabilizovali dětského pacienta. Později lhala kolegům a řekla, že záchranáři neměli ponětí, co dělají, a byla to ona kdo „zachránila den“ a postarala se o pacienta. Zážitek označovala za jeden z nejvíce vzrušujících dnů jejího života.

Během několika měsíců zemřelo na poliklinice osm dětí. Poslední dítě, které zahynulo byla patnáctiměsíční Chelsea, kterou přivedla matka na kliniku kvůli očkování. Genena vstříkla dítěti injekci, a zatímco dítě spokojeně leželo v náručí své matky, začalo po chvíli brečet a mělo problémy s dýcháním. Matka nerozuměla, co se s dítětem děje, ale Genena jen řekla, že dítě zadržovalo trochu dech a dala jí druhou injekci. Když začala mít Chelsea velké problémy s dýcháním, Genena s matkou rychle doběhli na pohotovost, ale tam po krátké chvíli dítě zemřelo.

V této fázi začala nemocnice zkoumat, proč tolik kojenců umírá poté, co v ní byli ošetřeni. Byly prověřené zásoby léku, přičemž bylo zjištěno, že chybí lahvička svalového relaxantu sukcinylcholinu, která mohla způsobovat respirační problémy. Vedoucí oddělení se na to zeptala Geneny a ta přiznala, že lahvička zmizela. Později sdělila, že medikament objevila v lednici. Lahvička byla sice plná, ale na víčku byly viditelné otvory po vpichu. Testy ukázaly, že většina původní látky byla pryč a byla nahrazena fyziologickým roztokem. Další vyšetřování ukázalo, že Genena si tento medikament objednávala a podepisovala jeho převzetí. Veškeré případy začaly být prověřovány policií a když Genena viděla, že to pro ni vypadá

špatně, pokusila se spáchat sebevraždu spolykáním léků, ale protože to sdělila kolegyni v nemocnici, tak ji stihli včas vypumpovat žaludek.

Policie odhalila její vražedné jednání, ale nakonec byla obviněna pouze ze dvou vražd, a to Chelsea a Rolanda, protože jen na ty byly nalezeny přímé důkazy. Během soudních líčení neustále docházela za reportéry a vyjadřovala se k případu a tvrdila, že je nevinná. I přes rady právníků, aby se neukazovala moc na veřejnosti byla neustále viděna v různých médiích. Odsouzena byla v květnu 1984 k 159 létům vězení.¹¹²

6.2.1. Psychologický rozbor

Z důvodu, že Genena byla jen částečně posuzována psychiatry a nebylo blíže zjištěno její zázemí v dětství a během dospívání, hodně uvedených informací se opírá jen o skutečnosti zjištěné badateli a kriminalisty od osob z jejího okolí a ze zpozorovaného chování.

V případě Geneny bylo nejsilnější motivací ke spáchání vražd dosažení pocitu moci a kontroly nad lidským životem. Svědci popisoval, jak Genena Jonesová byla téměř sexuálně vzrušená během nouzových modrých kódů v nemocnici, kdy se balancovalo nad životem a smrtí a mohla být středem pozornosti. Genena měla ohromnou potřebu uznání. Pokud uspěla se záchranou dítěte, byla vnímána jako hrdinka a pokud neuspěla, libovala si v různých praktikách jako houpání a zpívání mrtvému dítěti v náručí, hlasitému vzlykání a hysterickému chování, než konečně odnesla mrtvolku do márnice. Neustále toužila po kontrole a dramatu, což jí pozice ošetřovatelky zajišťovala.

Trpěla jistým druhem poruchy osobnosti, a to Munchausenovým syndromem v zastoupení (předstírání vlastní nemoci někoho, koho má tato osoba v péči). To lze odvodit z několika příznaků – předstírání nemocí v dětských letech, kdy zveličovala své vlastní příznaky, aby mohla získat pozornost rodičů a lékařů, časté

¹¹² DAVIS, A. Carol. *Women Who Kill: Profiles of Female Serial Killers*. London: Allison & Busby Limited, 2001. ISBN 978-0-7490-1700-2, str. 84-104.

setkávání s nemocničním prostředím a nízké sebevědomí. V dospělosti zveličovala nemoci dětí, které měla péči a byla schopná jejich zdravotní potíže i vyvolávat.

Vražedkyně tohoto typu vždy trpěly jako děti, než začaly působit utrpení jako dospělé. Vyšetřovatelé nezkoumali Genenovu minulost příliš důkladně, protože její ovdovělá matka byla v době vyšetřování nemocná, ale věřili že v jejím dětství se setkala s neuspokojivou výchovou a zájmem od rodičů. Genena jednou i řekla, že byla v dětství zneužívána. Mohlo se jednat o lež, kterých za život namluvila mnoho, aby vypadala důležitější, ale její ohromná potřeba kontroly, neschopnost identifikovat se s ostatními a její obrovské výkyvy mezi nízkým sebevědomím a schopností dělat se důležitou jsou všechny příznaky dítěte, s kterým nebylo dobře zacházeno.¹¹³

6.2.2. Vlastní analýza

Genena byl psychopatický jedinec s histrionskou a disociální poruchou osobnosti, emocionálně plochá, bez empatie, soucitu a lhostejná k cizímu životu. Byla patologický lhář, a proto byla schopná lhát o čemkoli a získat si tak pozornost svého okolí, aniž by dbala na pocity jiných. Pokud ji někdo stál v cestě, nebo mluvil proti ní, považovala jej hned za nepřítele a neměla sebemenší problém těmto lidem vyhrožovat, či je jinak zastrašovat. V dětství byla pravděpodobně opomíjená a neodstávalo se jí velké pozornost. Výchova rodičů nebyla zcela adekvátní k jejím potřebám a zažívala pravděpodobně pocity izolovanosti a přehlížení sociálním okolím. Došlo k frustrované potřebě uznání a snažila na sebe upoutat pozornost, která jí byla dlouhodobě odepírána, což se začalo projevovat již ve škole a předstíráním nemocí. Byla inteligentní, ale zároveň měla nízké sebevědomí a nevěřila si. Často je tento typ sériových vrahů úzkostným a depresivním jedincem, který si potřebuje dokázat svou společenskou užitečnost, individuální zásluhy a schopnosti.

¹¹³ DAVIS, A. Carol. *Women Who Kill: Profiles of Female Serial Killers*. London: Allison & Busby Limited, 2001. ISBN 978-0-7490-1700-2, str. 105-106.

Hlavní motivací vražd byla touha po pocitu moci a absolutní nadvlády nad životem druhého, což ji velice uspokojovalo. Vzhledem k tomu, že její oběti byly převážně malé děti, které měla v péči, tak to ještě stupňovalo pocit moci a nadvlády nad oběťmi. Když je mohla zavraždit a dokázat si tak svou nadřazenost a kontrolu nad nimi, docházelo u ní k opojným pocitům. Další motivací byla touha po vzrušení a zážitku, který se jí dostával, když svým jednáním mohla přivést pacienta na pokraj smrti a následně docházelo k boji o jeho život.

V rámci typologie sériového vraha podle motivace se jednalo o:

- **Anděl smrti (merci killer)** – byla typickým andělem smrti, její činy probíhaly stále na stejném místě činu v nemocnici, postupovala těžko odhalitelným způsobem, abstinovala sadistická komponenta a motivace byl různorodé (touha po moci a kontrola). Oběti tvořila specifická skupina, a to malé děti, zejména miminka, které se nemohly bránit. Užívala si moc, kterou mohla uvádět pacienty na okraj života a smrti a znovu je oživovat pro opojný pocit životadárné síly a moci nad lidským životem.
- **Vrah z postu síly (power seeker)** – byla zároveň mocensky orientovaná, což je zahrnuto i s předchozím uvedeným typem vraha. Měla touhu ovládat lidský život a užívala si kontroly a dominance nad oběťmi.
- **Vrah z nadšení (thrill killer)** – toužila po vzrušení, zkušenosti a zážitku, který pociťovala během vraždění, či balancování nad životem a smrtí. Boj o život pacienta, který následoval po použití prostředku k vraždě (modrý kód), jí vzrušoval natolik, že ji pravděpodobně i sexuálně uspokojoval.

Genenu bychom mohli typologicky zařadit spíše jako organizovaného vraha. Co se týče usmrcení oběti, byla opatrná, ověřoval si, zda ji nikdo nesleduje, k usmrcení nepoužívala žádné způsoby a zbraně jejichž užití by bylo snadno zjištělné. Naopak užívala látky, které byly bez krevních testů špatně zjištělné a úmrtí vypadala jako nenásilná. Za tímto účelem se i učila o přesných účincích používaných látek. Byla zdrženlivá a nebyla zbrklá. V době vražedného aktu se

chovala nenápadně a unikala podezření. Látky používané k usmrcení si opatřovala takovým způsobem, aby nevzniklo žádné podezření. Později začala vykazovat částečné znaky neorganizovaného sériového vraha, protože si přestala dávat pozor na to, zda ji někdo vidí nebo ne a mohla být jednodušeji odhalena. Podala injekce dítěti přímo před očima matky, nebo před zdravotníky ve vrtulníku. Toto jednání mohlo být způsobeno vybudovanou lačností po vzrušení, kontrole a možná i utrpení, které ji přinášelo uspokojení.

6.2.3. Shrnutí

Genena Jonesová začala vraždit ve věku 22 let a k sérii vražd docházelo v období od roku 1977-1982. Během necelých 5 let zavraždila přibližně 60 obětí, ale kvůli problému vystopovat veškerá úmrtí by se mohlo jednat i o vyšší počet. Oběti byly děti mužského i ženského pohlaví a k vraždám používala různé medikamenty, převážně heparin a sukcinylcholin, které vstříkovala obětem nitrožilně. Genena byla v roce 1985 odsouzena ke 159 rokům ve vězení za vraždu Chelsei McClellanové a pokus o vraždu Rolanda Santose.

6.3. Carol Mary Bundy a Douglas Daniel Clark

Carol Bundy se narodila 26. srpna 1942 v Kalifornii, USA, Charlesovi a Gladys Petersovým. Měla o 7 let staršího bratra, který si s ní nikdy nevytvořil sourozenecké pouto a mladší setru Vicky. Rodiče si nebyli blízcí a velice často se stěhovali kvůli práci otce. Její otec byl alkoholik, násilnický a velký manipulátor, vždy musel mít v domácnosti vše pod svou kontrolou. Matka byla také násilnické povahy, a to do takové míry, že ji manžel zakazoval bít děti z obav, co by jim byla schopná udělat. Díky tomu, že se sama bála svého manžela, tak jej většinu času raději poslouchala. I tak ale byla Carol matkou fyzicky trestána a při jedné příležitosti sledovala mladší setru, jak ji matka bila opaskem přes obličej. Když ji bila opaskem přes tělo, zůstávaly jí na kůži i krvavé šrámy. Otec také fyzicky napadal děti různými předměty a oba rodiče je psychicky týrali.

Kvůli otřesné situaci v domácnosti a výchově plné násilí a minimálních projevů lásky se Carol začala brzy chovat podivínsky, přibrala na váze, ztratila sebevědomí a stalo se z ní buclaté dítě s nadváhou. V devíti letech měla syndrom líného oka a musela nosit speciální brýle s extra tlustými čočkami. Díky tomu všemu se jí spolužáci a vrstevníci smáli, šikanovali ji a ona se raději před světem uzavřela sama do sebe. Začala číst sci-fi knížky a žila ve svých fantaziích. Doma se začala soustředit na lepší chvíle s rodinou a přesvědčila sama sebe, že v jejím drsném a nevlídném světě bylo všechno v pořádku. Z Carol vyrostl méně schopný teenager s nadváhou a mizivým sebevědomím. Matka ji také nechala kvůli vypadávajícím vlasům ostříhat nakrátko a poté se jí neustále posmívala a zesměšňovala ji. Kvůli špatnému psychickému stavu se již ve třinácti letech pokusila neúspěšně spáchat sebevraždu vypitím jódu. O rok později její matka náhle zemřela kvůli zástavě srdce. Téže noci řekl otec Carol, že nechce spát sám a poté sexuálně zneužil její jedenáctiletou sestru Vicky. Později sexuálně zneužil i Carol a praktikoval s ní orální sex. Neustále si z ní dělal srandu kvůli její nadváze a neschopnosti a psychické týrání pokračovalo.

Během pár měsíců po smrti své matky se otec znovu oženil. I tato manželka byla brzy vydána na milost a nemilost jeho vzteku a depresím. Jednou se pokusil během vzteku manželku zastřelit zbraní, ale nakonec zabil pouze kočku Carol. V patnácti letech se přestěhovali do Kalifornie, kde se psychicky narušená Carol začala projevovat naplno. Běhala nahá po ulicích, aby na sebe upoutala pozornost, nahlížela cizím lidem do ložnice, stala se také promiskuitní a spala s jakýmkoli školákem, který o ni projevil zájem, protože zoufale toužila po lidském kontaktu a pocitu, že ji má někdo rád. Tento vzorec myšlení si uchovala do dospělosti, protože věřila, že nemá co nabídnout kromě příležitostného sexu. Nakonec odešla ze školy a díky své kreativitě začala psát sci-fi povídky, ale pro nízké sebevědomí a tlak otce toho nechala.

V 17 letech se provdala za 46letého muže, který měl stejně jako otec problémy s alkoholem, ve snaze uniknout z domova. Bohužel i on chtěl Carol využít a plánoval se stát jejím pasákem. Carol ho brzy opustila a přestěhovala se o patnáct let staršímu spisovateli Richardovi. Poprvé potkala inteligentního a kreativního

muže, který viděl, že i ona má mnoho talentů. Kvůli mnoha psychickým problémům a nedostatkům však nebyla schopná žádný z její projektů dokončit. V 19 letech se otec Carol zastřelil a díky svému duševnímu stavu vzala jeho smrt jako svou chybu a vyčítala si, že pro něj mohla udělat více.

Dále pokračovala promiskuitním životem a našla si ženskou partnerku. Ta ji však brzy opustila a vrátila k nezávaznému sexu s muži. Ve 21 letech jí byla diagnostikována cukrovka, která ještě více zhoršila její neustále výkyvy nálad. Přítel Richard, se obával, že ji její hrozné dětství navždy zničilo, ale zkusil ji finančně a duševně podpořit k vystudování ošetřovatelské školy, kterou Carol nakonec roce 1968 vystudovala jako nejlepší ze třídy. I když během studia projevila kreativitu a inteligenci, stále viděla sex jako způsob, jak si získat přátele a vlídnost lidí, takže pokračovala v sexuálním styku s dalšími muži i ženami, což vedlo k rozpadu partnerství s Richardem. Carol se podruhé provdala za kolegu ošetřovatele jménem Grant Bundy a měli spolu dva syny. Carol během této doby tvrdě pracovala, ale neměla moc dobré vztahy se spolupracovníky. Manžel ji občas během hádek fyzicky napadal a obecně to nebylo zcela ideální manželství. O své děti se však snažila dobře starat, i když si jejich lásku snažila koupit drahými dárky, které rodinu uvrhly do finančních problémů. Ve stejné době musela odejít i z práce, kvůli zhoršenému stavu jejího zraku, které vedlo k částečné slepotě. Po jedné hádce, kde ji Grant začal vyhrožovat, utekla do domova pro týrané ženy, kde ji posléze kvůli řadě důvodů odejmuly děti z péče.

Za čtrnáct dní se přestěhovala do činžovního domu, kde flirtovala s ženatý a trochu zženštilým správcem domu, Jackem Murraym. Za chvíli začala být tímto mužem posedlá a Jackovi lichotila její velká pozornost o něj. Oddávali se velice častému a divokému sexu v prázdných bytech a v dodávkách, kvůli čemuž měl Jack Carol rád. I když Jack nikdy nedopřál Carol během sexu orgasmus, potom, co Carol měla v životě pramálo lásky, byla tímto vztahem zcela unešená a čím dál více se do Jacka zamilovávala. Aby si jej udržela, dávala Jackovi peníze i dárky, kdykoli o to požádal. Čekala na něj doma hodiny v naději, že přijde. Carol byla zoufale osamělá, když byl v práci nebo se svou manželkou a dětmi. Jack většinu své „lásky“ ke Carol předstíral, aby s ní mohl manipulovat a dostával od ní jak

materiální dary, tak zejména sex. Většinu společných schůzek byly jen kvůli sexu a jen občas zašli někam na opravdové rande. Když dostala peníze z prodeje bývalého domu, nechal ji převést peníze na společný účet, který využíval převážně on. Zatím co manipuloval s Carol, doma tyranizoval a bil svou manželku i děti. Carol stále věřila, že je opustí a zůstane s ní. Dokonce se vyspala s jeho švagrem v domnění, že to pomůže. Nakonec konfrontovala ženu Jacka osobně a žádala ji, aby Jacka opustila. Jack ale místo toho řekl Carol, ať je nechá na pokoji a ať už se v životě nevrací. Carol pro naprostý nedostatek hrdosti a zoufalství napsala Jackovi a prosila ho, aby jí dal jméno zvířecího mazlíčka a poslal ji láskyplný záznam jeho hlasu. Chtěla patřit jen jemu. Dokonce potom nějakou dobu Jacka s manželkou sledovala a propadala do větší a větší mizérie.

Nálada se jí zvedla, až když ji oslovil dobře vypadající muž jménem Doug Clark. Douga se ve svém životě zaměřoval na tlusté, osamělé ženy a dělal vše proto, aby se do něj zamilovaly a poté využíval bezplatného ubytování, dostával od nich dárky a finance. Doug ji na druhé schůzce řekl, že je inteligentní a zábavná a že tuto noc se budou soustředit pouze na její blaho a potěšení. Carol byla unešená. Doug si očividně uvědomil, že má v ruce obzvlášť snadný úlovek, takže se ke Carol nastěhoval a začal s ní manipulovat. Běžně mátl nejisté ženy směsicí urážek a předstírané lásky, dokud žena nepocítovala, že je sama bez něj ničím, což plánoval i u Carol.

Carolín zrak se zlepšil natolik, že se mohla vrátit zpátky do práce. Ve vztahu s Dougem byla čím dál spokojenější, a to i po sexuální stránce, kde si Carol užívala spoutávání a ponižování, které vždy milovala, a Doug ji dále přiváděl k jejím sadomasochistickým limitům, které rád praktikoval naopak on. Carol mu nakupovala dárky, dával mu peníze, podlézala mu a obecně dělala vše proto, aby s ní zůstal.

Hluboko uvnitř Doug nenáviděl téměř každého, možná proto, že mu jeho rodiče nikdy neprojevily lásku a v mládí byl poslán do zahraničí na internátní školu, kde jej téměř nikdy nenavštívili. Během dětství jeho matka trpěla migrénami a jeho otec byl velice nestálý ve svém chování. V jeho životě se muselo stát ale více

špatných věcí, které však nebyli zjištěny.¹¹⁴ Jiné zaznamenané údaje zmiňují, že měl již v dospívání fantazie o znásilňování mučení a vraždách.¹¹⁵

Díky tomu, že jej Carol již milovala bez ohledů na to, co udělá, nemusel skrývat své pohrdání k ní a po krátké době přestal hrát svou roli. Začal se zdržovat celé dny mimo domov a očividně spal s dalšími ženami s nadváhou, nemilované a opuštěné. Carol byla díky tomu tak rozrušená, že začala pít hodně alkoholu a scházela se s dalšími muži kvůli sexu. Jeden z mužů, kterému se svěřila o svém životu ji varoval, že Doug ji pouze vykořisťuje a zneužívá její bezbrannosti, ale tomu nechtěla uvěřit.

Když si byl Doug jistý, že má její bezpodmínečnou lásku, tak se Carol svěřil, že vždycky přemýšlel, jaké by to bylo unést dívku za účelem sexu a poté ji zavraždit. Carol byla velice potěšena, že s ní sdílí své tajné fantazie, a požádala ho o další podrobnosti. Doug řekl, že by si přál, aby ho žena při její smrti orálně uspokojovala. Mluvili spolu více a více o vraždách a udržování otroků kvůli sexu, přičemž Carol sama sebe přesvědčila, že to mezi nimi tvoří zvláštní a pevné pouto. Dokonce nechala Douga přivést si domů jeho další přítelkyni, s kterou měl sex v jejich posteli. Carol se cítila smutná, zraněná a bezcenná, když během toho seděla sama ve vedlejší místnosti. Doug si ale nebral servítky a neměl problém ji říct, že je pro něj naprosto nepřitažlivá a že dává přednost jiným ženám. Alespoň s ní ale mohl sdílet své vražedné sny, za což byla ráda.

V dubnu 1980 Carol požádal, aby koupila dvě zbraně, což učinila a poté ji požádal, ať jdou spolu najít prostitutku. To zoufalá Carol udělala, a dokonce ji zaplatila za sex s Dougem, na který se dívala. Doug se ale při běžném sexu stával impotentní, takže to nakonec sloužilo jen proto, aby se ujistil o Carolině poslušnosti. Doug dokonce začal mlátit syny Carol a přesvědčil ji, ať to dělá taky. Ta poslechla, a dokonce na ně použila i opasek, jak to dělal její otec.

¹¹⁴ DAVIS, A. Carol. *Women Who Kill: Profiles of Female Serial Killers*. London: Allison & Busby Limited, 2001. ISBN 978-0-7490-1700-2, str. 206-220.

¹¹⁵ NEWTON, Michael. *The Encyclopedia of serial killers*. 2, vyd. New York: Facts On File Inc, 2006. ISBN 0-8160-6195-5, str. 49-50.

Jednoho dne se Doug vrátil domů s krví všude po těle a jen řekl, že se porval. Ve skutečnosti ale pobodal prostitutku, která mu poskytovala orální sex v jeho autě. Té se podařilo i se zraněním vykopnout dveře a utéct. Carol věděla, že lže a začal vykonávat své fantazie, ale ona předstírala, že věří jeho pohádkám. Carol poté poslala děti nadobro k jejich otci a přestěhovala se blíže k Dougově práci, ať mu je blíže.

Několik dní poté, co její synové odešli z domova, v polovině června 1980, našla Carol oblečení nasáklé krví a krvavé kapesníky v Dougově autě. Carol dlouho neváhala, vyhodila nejvíce zkrvavené oblečení a zbytek pořádně vyprala, pak se zeptala, co Doug udělal. Ten odpověděl, že potkal dvě dospívající dívky ve věku patnáct a šestnáct let a nabídl jim odvoz. Poté obě dívky střelil do hlavy a odvezl je do své garáže, kde měl s jednou orální sex a druhou anální sex. Jedna dívka přitom umírala a druhá již byla mrtvá. Vše si poté vyfotografoval, zavolal do domova oběti domů, aby sdělil, jak si to užil a poté s nimi ještě několik hodin pobyl v garáži, než těla zakopal do země. Carol se po vyprávění cítila polichocena, že jí tak důvěřoval a svěřil jí s vraždami. Poté vyprávěl o další vraždě blondaté prostitutky jménem Marnett Comer, kterou zastřelil v autě Carol a poté sexuálně zneužil její mrtvolu. Na konci ji rozřezal, aby se do ní dostal hmyz a rychleji se rozložila. Odebral jí i oblečení, které potom daroval kamarádce Carol a nechal si pro sebe punčocháče, které rád nosil. Po vyprávění těchto příběhů i Carol, která pořád chtěla být tak milována a snažila se romantizovat své vztahy, bojovala s tím, že Doug není možná tím pravým mužem. V důsledku depresí spala jen pět hodin denně, užívala alkohol a prášky na uklidnění.

Carol se v té době připojila k Dougovi v obtěžování její jedenáctileté sousedky Theresy. Carol původně odmítla mít sexuální styk s dítětem, ale Doug ji obvinil ze žárlení na navenek dospěle vypadající jedenáctileté dítě a Carol s tím nakonec souhlasila. Dítě vzali společně do sprchy a pak s ní měl Doug sex v posteli, přičemž Carol je u toho fotila. Odůvodnila si to tak, že dítěti nevadilo takové jednání a zablokovala si skutečnost, že osamělé děti se zoufale snaží navenek potěšit přátelské dospělé. Nechali malou Theresu vybírat pro Douga prostitutky, s kterými

potom měl sex a opakovaně spolu měli všichni tři orální sex, stejně jako měl otec Carol orální sex s ní a její jedenáctiletou sestrou.

20. června 1980 Carol a Doug nabídli odvoz autem sedmnáctileté teenagerce, která souhlasila a za 40 dolarů poskytla Dougovi i orální sex. Doug před jízdou navrhl, že by Carol mohla zabít další oběť a mohla by tak být do vraždění zapojena taky. Carol seděla vzadu v autě a zbraň měla připravenou. Doteď není jisté, co se přesně stalo, ale někdo z dvojce zavraždil oběť střelou do hlavy. Tu poté odvezli do lesa, kde ji ještě sexuálně zneužili.

Dne 23. června 1980 jel Doug sám ve vozidle a zaplatil dvacetileté prostitutce jménem Exxie Wilson, aby nastoupila do auta a na parkovišti mu začala poskytovat orální sex. Během orgasmu střelil lehce retardovanou mladou ženu zezadu hlava. Ta mu ve smrtelných křečích kousla do penisu, což Douga tak naštvalo, že ji vyhodil z auta, strhal z ní šaty a nožem jí uřízl hlavu. Torzo trupu nechal na místě a hlavu oběti si vzal v igelitové tašce s sebou. Poté jel zpět do oblasti, kde vyzvedl oběť a našel její přítelkyni Karen Jones, u níž se bál, že by ho mohla identifikovat, protože jej předtím viděla odvážet Exxie. Tu odvezl z místa pryč a poté ji zavraždil střelou do hlavy. Těla se zbavil a odvezl hlavu první oběti do Carolina bytu. S hlavou měl několikrát sex a pak ji dal do mrazáku pro budoucí zábavu. Carol později řekla, že jí ta hlava připadala odporná – ale pokud je to pravda, tak to svému milenci neřekla. Místo toho vytáhla make-up a namalovala zmrzlou hlavu, aby byla půvabnější a Doug se s ní mohl opět sexuálně uspokojovat. Po několika dnech Carol zakoupila truhlu, do které hlavu schovali a v rukavicích ji vyhodili u cesty.

Carol doufala, že díky těmto společným činům ji Doug bude milovat víc, ale místo toho se zdálo, že ji má rád méně a spal s ní pouze, když byli v trojici s jedenáctiletou Theresou. Trávil více času u jiných žen a Carol sama doma čím dál více pila alkohol a užívala prášky na uklidnění. V této době se pokusila pomocí zmíněných léků o sebevraždu, ale účinné látky nebylo hodně a přežila. Z nemocnice ji odvezl bývalý přítel Jack Murray. Carolina morálka byla nyní tak na dně, že přinesla jedenáctileté dítě Theresu k Jackovi a nechala ho, aby ji osahával.

Nedovolila mu mít ale s dívkou sex, to bylo privilegium patřící pouze Dougovi. Doug se dál choval ke Carol velice špatně a nestaral se o ní. Carol začala být zcela psychicky na dně. Také zjistila, že Jack vybral spoustu peněz z jejich společného účtu a že lhal o tom, za co je utratil. 3. srpna 1980 šla říct Jackovi, že s ním chce mluvit v jeho dodávce a nabídla mu jeho oblíbený typ sexu. Když si sundal kalhoty a lehl si na břicho, střelila ho do hlavy. Jack ale ihned nezemřel, tak jej střelila znovu a pak ho začala bodat do zad a do hýždí. Potom si uvědomila, že střelami v hlavě oběti by mohla být vysledována její zbraň, tak mu hlavu uřízla a vzala ji s sebou. Je pravděpodobné, že tento čin také provedla proto, aby získala Dougovu přízeň, když to v minulosti také udělal. Dougovi následně hrdě sdělila, co udělala, ale on jí na to odvětil, že na místě nechala nábojnice, pomocí kterých se může také zjistit její zbraň a že není dost chytrá, aby vraždila bez něj.

Po Jackově smrti se její psychický stav opět ještě zhoršil, takže se Doug rozhodl, že už toho má dost, a sdělil jí, že odchází, což i přes vytrvalé prosby Carol udělal. Carol se zhroutila a přiznala se kolegyním v práci, co s Dougem udělali. Zaměstnankyně nemocnice zavolali policii, která Carol zadržela v jejím domě a poté byla umístěná do vazby.

Potřeba Carol mít někoho, kdo ji miluje a mohla jej mít u sebe byla tak silná, že během vyšetřování otevřeně požádala jednoho z policistů o sňatek. Když ji doprovodili v rámci procesních úkonů zpět do bytu, požádala další policisty, zda s ní nebudou mít sex s vysvětlením, že může trvat roky, než bude mít přístup k nějakému muži. Doug veškerou vinu popřel a sdělil, že vraždy spáchala Carol s Jackem. Jeho zdůvodnění událostí bylo pramálo věrohodně vysvětleno a kvůli sběru trofejí od obětí a zanechání velkého množství stop na místech činu nebylo těžké pro vyšetřovatele odhalit pravdu.¹¹⁶

¹¹⁶ DAVIS, A. Carol. *Women Who Kill: Profiles of Female Serial Killers*. London: Allison & Busby Limited, 2001. ISBN 978-0-7490-1700-2, str. 220-234.

6.3.1. Psychologický profil a motiv vraha

Carol byla nadprůměrně inteligentní žena, která trpěla řadou psychických problémů a poruchou osobnosti. I když říkala, že se jí zabíjení lidí nelíbilo, ve skutečnosti obětím nikdy neprojevila žádný soucit a zabíjení ji přišlo jako zábava. Nedokázala dělat správné úsudky a nebyla schopná učit se ze zkušeností prožitých v životě, což vedlo k opakování stejného chybného chování, aniž by se byla schopna poučit. Vzhledem k jejímu dětství není překvapení, že cítila velkou nenávist vůči své matce i ke svému otci.

Carol měla problémy během života s dosáhnutím orgasmu, a i přes vyhledávání častého sexuálního styku, nebyla nymfomankou. To naznačuje, že sex chtěla často zejména z důvodu, že to představovalo šanci být někomu na blízku a mít pocit, že na ní na okamžik někomu záleželo. Oba její rodiče ji neustále říkali, že je tlustá a ošklivá a o opaku se dokázala přesvědčit jen když měla koitus. Nebyla schopná potěšit své rodiče a nikdy se jí nedostalo žádného uznání, takže si to kompenzovala v dospělém životě sexem s ostatními, podbízením se a uspokojováním veškerých potřeb svých partnerů, jen aby se cítila milována a oceněna. Strach ze ztráty partnera, který vypadal, že jí má rád a její potřeba potěšit byla tak extrémně silná, že raději pomáhala s vraždami a bestiálním chováním Douga, než aby pomohla zachránit nevinné oběti. I když u vražd prostitutek byl vedoucím pachatelem Doug, Carol jej dobrovolně následovala a pomáhala mu bez větších zábran v jeho činech. U vraždy Jacka jednala sama a počínala si spíše neorganizovaně, ale po vraždě se snažila zbavit důkazů, z čehož vyplývá že i když trpěla řadou psychických problémů, v době vraždy byla přičetná.¹¹⁷

6.3.2. Vlastní analýza

Carol a Doug se dopouštěli vražd společným jednáním. Ze zjištěných faktů lze usoudit, že Doug hrál ve vraždách vedoucí roli (kromě smrti Jacka) a nebýt jej, tak

¹¹⁷ DAVIS, A. Carol. *Women Who Kill: Profiles of Female Serial Killers*. London: Allison & Busby Limited, 2001. ISBN 978-0-7490-1700-2, str. 234-236.

se Carol k vraždění a zavrženíhodného jednání pravděpodobně nedostane, což ale výrazně nesnižuje její vinu.

Carol Bundyová

Carol byla neurotická, trpěla schizoidní, hraniční a závislou poruchou osobnosti. Ze svého dětství si nesla mnoho duševních problémů a nedostatků. Byla snadno zmanipulovatelná a ovlivnitelná a pro ostatní lidi bylo jednoduché této slabosti zneužít, což se Carol stávalo opakovaně. Tyto vlastnosti pocházely převážně z dětství, kde se ji rodiče vysmívali kvůli jejímu vzhledu, ponižovali ji a opakovali, že je k ničemu a nikdo o ní nebude mít v životě zájem, což absolutně zničilo její sebevědomí, cítila se méněcenná a k ničemu. To se odráželo také v její neschopnosti vydržet a zdárně dokončit různé úkoly a snažení v životě, přestože byla nadprůměrně inteligentní. Vyrůstání v násilí a bez projevu lásky způsobilo, že v dospělosti ji stačilo ukázat trochu náklonosti od jiné osoby a ona v touze po lásce udělala cokoli, aby ji získala. Sexuální zneužívání otcem pravděpodobně způsobilo částečnou impotenci a větší promiskuitu v dospělosti. Důvod pro velký počet sexuálních partnerů byl však také prostředkem, jak být aspoň někdy středem pozornosti a zejména, aby cítila dotyky, blízkost a lásku druhého člověka.

Doug, který trpěl řadou sexuálních deviací a již od dětství si vytvářel fantazie o vraždění a mučení žen, se podělil s těmito představami Carol. Ta díky své extrémní závislosti na partnerovi, velice nízkému sebevědomí, sebehodnocení a pocitu osamělosti, byla polichocena svěřením se s takovými hlubokými a temnými sny a pro možnost zavděčit se, být oceněna a milována a pravděpodobně i ze strachu, že kdyby mu nepomohla, tak jej ztratí, začala pomáhat s vražděním. Během společného vraždění, manipulace s těly apod. jednala bez větších emocí a nevypadá, že by ji toto otřesné jednání nějak zvlášť stresovalo, nebo k tomu měla odpor, dokonce ji to připadalo jako zábava. Je možné, že vzhledem k jejímu otřesnému a traumatizujícímu dětství, kde se musela uzavřít před světem a sama sebe přesvědčila, že fyzické a psychické násilí, kterého byla obětí, bylo v pořádku, aby mohla aspoň na chvíli uniknout ze stresů a depresí, způsobilo, že jí chyběla empatie a soucit, který nikdy nepoznala. K cizímu životu a utrpení byla lhostejná a když si Doug během vražd užíval, sexuálně se uspokojoval a obecně byl

spokojený, radovala se, že je šťastný, cítila se potřebná, užitečná a viděla to jako prostředek, jak se Dougovi zalíbit, aby ji měl rád a neopustil ji. Už samotné společné týmové jednání a tajnosti, které spolu udržovaly, vytvářelo pocit sounáležitosti a blízkosti, který celý život neměla a zoufale hledala.

K rozhodnutí vykonat vraždu Jacka došlo zřejmě díky psychickému stavu, v jakém se v té době Carol nacházela. Byla frustrována a vystresovaná kvůli chování Douga, trpěla depresemi, užívala alkohol a medikamenty, obávala se, že ztratí milovanou osobu a bude opět v životě sama. Zjištění, že Jack, který ji svým chováním v minulosti ublížil, využil ji a opustil, začal ještě brát peníze z jejich společného účtu, bylo na Carol moc a zavraždila jej. Vzhledem k frenetickému bodání se v útoku projevila nenávist, vytvořené tlaky a frustrace kvůli veškerému bezohlednému jednání, kterého se ji od Jacka dostalo, a možná i od dalších osob. Následné odříznutí hlavy mohlo být provedeno z důvodu skrytí stop (odebrání vystřelených střel ze zbraně), ale Carol se tímto činem pravděpodobně chtěla hlavně zavděčit Dougovi a přesvědčit ho, aby zůstal s ní. Tady se opět projevilo, co všechno byla schopná v zoufalosti udělat, aby se Dougovi zavděčila. Její lhostejnost a emocionální plochost vůči takovému činu byla zarážející.

Carol se dopustila jen jedné vraždy, kterou s určitostí spáchala, takže zde neužijeme behaviorální a osobnostní typologii dle organizovanosti vraha, jen si popíšeme, jak se zachovala u této vraždy.

Vzhledem ke způsobu vraždy vypadá, že si ji Carol alespoň částečně naplánovala dopředu. Oběť odvedla do jeho dodávky a na místo činu si vzala střelnou a bodnou zbraň. Samotný akt vraždy byl provedený s rozmyslem, dokud se Carol nedostala do afektu, ve kterém opakovaně bodala do těla oběti. Po smrti odřízla oběti hlavu, ve které se nacházely dvě střely a odnesla si ji s sebou. O skrytí těla oběti a zbavení se důkazu a stop na místě činu se už ale nepokusila.

Sériové vražedkyně, které vraždí ve skupině s partnerem se tohoto jednání dopouštějí často z obavy ze ztráty vztahu a cítí extrémní touhu udržet si jej za každou cenu, i za cenu vraždění. Hlavní motivací Carol ke společným vraždám

byla právě tato touha udržet si vztah, který pro ni představoval možnost být pro někoho důležitá, milována a mít někoho, kdo se o ní bude starat. K tomu byla přidružená obava ze ztráty pečovatelské role a osamělosti. Motivací proč vykonávat a podporovat vraždění partnera měla Carol hned několik. Motivace k vraždě Jacka pocházela ze zloby, nenávisti a také odplaty za vše, co Jack Carol v minulosti provedl.

Z hlediska typologie dle motivace sériových vrahů bychom mohli Carol Bundyovou zařadit jako:

- **Učňovská vražedkyně** – páchají vraždu pod vlivem svého „učitele“,
- **Vražedkyně z odplaty** – motivací vraždy je nesnášenlivost, pomsta nebo žárlivost.

Z hlediska sexuálních deviací je problém určit s jistotou, zda Carol nějakou trpěla, vzhledem k nejasnosti detailů spáchaných činů. Měla ale sklony k algolagnii, vzhledem k jejímu sexuálnímu životu a pedofilii.

Doug Clark

O dětství a dospívání Douga Clarka se toho moc neví, ale vzhledem k jeho budoucímu bestiálnímu jednání bychom mohli odhadnout, že se během dospívání setkal s velmi direktivním rodičem, či rodiči, kde mu nebyla projevována láska, docházelo k ponižování, či nějakému typu fyzického či psychického násilí. V dospělosti se u něj projevovала disociální porucha osobnosti, byl psychotický, emocionálně plochý, bez empatie, velice manipulativní, sebestředný, bez soucitu a lhostejný k cizímu životu. Byl částečně impotentní a nedokázal dosáhnout orgasmu obvyklým sexuálním stykem. Od dětství se u něj projevovaly sexuální deviace, vytvářel si vlastní zvrácené fantazie, které se v dospělosti dále prohlubovaly. Je pravděpodobné, že se u něj tyto deviace během dospívání projevovaly např. ve formě voyerismu. Jako útočný sadista mohl nejprve zabíjet a torturovat zvířata, než v dospělosti realizoval své sny na lidech.

Hlavní motivací k vraždám bylo sexuální uspokojení a plnění si svých fantazií, kterých dosahoval násilím, torturou oběti, sadismem a nekrofilii. Jednotlivými

vraždami docházelo k naplňování jeho fantazií, které tím také rozvíjel. Další motivací bylo nadšení a vzrušení, které během vraždění zažíval. Nové zkušenosti a zážitky jej stimulovaly k dalším vraždám. Motivací mohlo být také získávání trofejí obětí a také orgánový fetišismus spojený s nekrofilii, díky kterým mohl nadšení a zážitky z vraždy opakovaně prožívat i s odstupem času a také se sexuálně uspokojovat.

Z hlediska typologie dle motivace sériových vrahů byl Doug Clark:

- **Vrah ze žádostivosti (lust killer)** – vraždil pro své sexuální uspokojení a plnění si svým fantazií, které zahrnovalo zejména prvky sadismu, nekrofilie a tortury na oběti.
- **Vrah z nadšení (thrill killer)** – toužil po nadšení, zkušenosti a zážitku, který pociťoval během vraždění. Byl vzrušený z nových zkušeností, které rozvíjely jeho představy a ty následně mohl realizovat (větší násilí, sadismus, způsoby nekrofilie).

Mohli bychom jej typologicky zařadit spíše jako organizovaného vraha. V rámci lokalizace oběti se choval organizovaně, před vraždou byl převážně opatrný, s oběťmi jezdil na místa, kde jej nemohli zahlédnout. Vždy s obětí při činu komunikovat, což mu pomáhalo s jejím nalákáním na místo činu. K vraždám užíval zbraně, které si na místo přinášel a nezanechal je tam. Po vraždě se oběti zbavoval tím způsobem, že ji zakopal v lese, aby nebyla nalezena. V jednom případě se vrátil za kamarádkou oběti, která jej zahlédla odjíždět s ní ve vozidle a zavraždil ji také, aby odstranil svědkyni. Během většiny vražd se snažil zbavit důkazů, které na místě činu zanechali. Než se zbavili odříznuté hlavy oběti, pořádně ji omyly saponáty, aby se zbavili stop.

Doug Clark trpěl řadou sexuálních deviací – brutálním sadismem, nekrosadismem, nekrofilii, pedofilii a orgánovým fetišismem. Aby si mohl připomínat vraždy, odebíral od obětí části oblečení, které posléze také rád nosil. Odříznutí hlavy, s kterou si následně hrál, uchovával ji v lednici a prováděl nekrofilní orální manipulaci, byla už vrcholem deviantního chování. Jeho potřeba mít Carol u vražd a tortury obětí bylo zřejmě způsobeno buď jeho fantaziemi,

projevy narcismu, nebo to bylo jeho zálibou v manipulaci s lidmi, kdy si s ní mohl u těchto činů dělat, co chtěl a libovolně ji úkolovat k jeho uspokojení.

6.3.3. Shrnutí

Carol Bundyová začala vraždit ve věku 37 let, Doug Clark ve 32 letech. K sérii vražd došlo v roce 1980 v Kalifornii, USA. Doug vybíral k sérii vražd zejména dobře vypadající prostitutky a opuštěné nebo vyhnané dívky z domova. Společným jednáním zavraždili minimálně 2 oběti, ale není jisté, jestli jich nebylo více. O minimálně dalších 6 obětech oba vrahové věděli, ale nezavraždili je společným jednáním. K vraždě užívali střelné zbraně a nože. Carol byla odsouzena k 52 letům vězení a Doug k trestu smrti. Carol zemřela ve vězení v roce 2003 na srdeční zástavu, Doug stále čeká na svůj trest v cele.

6.4. Vyhodnocení praktických modelů

Ve třech praktických modelech byli představeni dva sérioví vrahové mužského pohlaví a dvě vražedkyně ženského pohlaví, přičemž v posledním případě muž a žena zavraždili společně jako partneři.

Vrahové – muži

U mužských pachatelů se motivace vražd převážně shodovala. Oba byli motivováni zejména dosažením sexuálního uspokojení, které se jim dostávala během vražd nebo následné tortury oběti, což vycházelo z toho, že oba trpěli řadou sexuálních deviací. U Andreje Čikatila docházelo k sexuálnímu uspokojení již během vraždění a při způsobování bolesti oběti, popřípadě následné tortury a nekrosadismu. Jednotlivými činy naplňoval své brutální fantazie a docházelo stále k silnějšímu sexuálnímu uspokojení. U Douga Clarka docházelo k sexuálnímu uspokojení samotnou vraždou, následnou torturou oběti, sadismem a zejména nekrofilii.

Další motivací k vraždám vycházela také z navození pocitu vzrušení, nadšení a zkušenosti, kterého se těmto vrahům s každou další vraždou dostávalo.

Čikatio měl další silnou motivaci k vraždám, a to byla touha po autoritě, moci a nadvládou nad obětí, kterou si vydobyl násilím. Aby si udržoval tyto pocity, tak oběti mučil.

Vražedkyně – ženy

U ženských pachatelek se motivace vražd lišila, což bylo způsobeno i tím, že každá se vyznačovala jinou osobností a Carol Bundy vraždila ve skupině se svým partnerem.

U Geneny Jones bylo hlavní motivací vražd touha po moci a pocitu absolutní nadvlády nad životem druhého. Vzhledem k tomu, že její oběti byly převážně malé děti, které měla v péči, pocit moci a absolutní nadvlády nad bezbrannými oběťmi to jen stupňovalo. Když je mohla zavraždit a dokázat si tak svou nadřazenost a kontrolu nad nimi, docházelo u ní k opojným pocitům. Další motivací byla touha po vzrušení, které se jí dostávalo, když svým jednáním mohla přivést pacienta na pokraj smrti. I následný boj o jeho život považovala mnohokrát za uspokojující, ale vzhledem k jejím reakcím, když se některé děti podařilo zachránit, tak pomalé umírání a následná smrt dítěte jejím přičiněním bylo pro ni stejně zdrojem největší motivace, protože tyto chvíle ji přinášeli největší uspokojení.

Carol Bundy vraždila ve skupině se svým partnerem. Hlavní motivací Carol ke společným vraždám byla touha udržet si tento vztah za každou cenu, protože pro ni představoval možnost být pro někoho důležitá, milována a mít někoho, kdo se o ní bude starat. Pomáhat s vraždami, které si partner natolik užíval, dělalo Carol šťastnou, protože si ihned subsumovala, že jeho štěstí se promítne do spokojenosti vztahu a lásky k ní. K tomu byla přidružena i obava ze ztráty vztahu, pečovatelské role a osamělosti, pokud by s vraždami nepomáhala a celkově partnera nepodporovala. Motivace k vraždě Jacka pocházela ze zloby, nenávisti a také odplaty za vše, co Jack Carol v minulosti provedl. Nenávistná a zlobná pohnutka byla viditelná i na způsobu zavraždění, kde po jeho zastřelení začala do těla muže, kterého nenáviděla ještě freneticky bodat.

Genderové porovnání

Oba muži se dopouštěli sériových vražd pro dosažení sexuálního uspokojení, což představuje jednu z nejčastějších motivací vražd mužského pohlaví. Dále se u nich objevila motivace vražd kvůli pocitu vzrušení, nadšení a zážitku z vražedného aktu. U A. Čikatila byla ještě zřejmá motivace k dosažení pocitu moci, autority a nadřazenosti nad obětí, kterou si vydobyl silou a poté prožíval během tortury.

U žen se také potvrdily motivace k vraždám, které jsou k jejich genderu příznačné. Genena Jones byla typickým „Andělem smrti“, která vraždila stále na jednom místě (zdravotnické zařízení) své pacienty svěřené jí do péče z postu zdravotní sestry. Motivací bylo dosažení pocitu moci a kontroly nad životem svých obětí, s kterými si mohla dělat, co jí bylo po vůli. Další motivací byla touha po vzrušení, které se u ní dostávalo během umírání a smrti pacienta, popřípadě při boji o jeho život. Carol Bundy vraždila ve skupině s partnerem, čehož se nejčastěji dopouštějí ženy, které se obávají ztráty vztahu, pečovatelské role, osamocení ve spojení s extrémní zavidlostí a láskou k partnerovi a mají motivaci si vztah udržet za každou cenu, i za cenu vraždění. V tomto případě byla tzv. učňovskou vražedkyní. V případě vraždy Jacka byla vražedkyní z odplaty, protože zde byla zřejmá motivace vraždy z pomsty a nenávisti vůči němu.

Muži užívali k vraždám různé zbraně a nástroje, ale hlavně se spoléhali na svou sílu a útočili pomocí rukou (úder, škrcení), což je u mužských pachatelů sériových vražd nejčastější. Naopak u ženských sériových vražedkyní je nejčastější způsob vražd pomocí jedu a jinými nekontaktně-násilnými způsoby, což byl v případě Genena Jones medikament heparin způsobující krvácení a sukcinylcholin, který způsobí kolaps plic a zástavu srdce. Carol Bundy užila prvotně k vraždě střelnou zbraň, která je druhou nejčastěji používanou zbraní u sériových vražedkyní. Následně se během afektu uchýlila k útoku s nožem. Muži vykonávali torturu na oběti, přičemž ženy ne, což také odpovídá zjištěným poznatkům.

U Carol Bundy se také potvrdila informace o partnerských sériových vraždách, a to ten, že ženy bývají často bezúhonné, dokud nepotkají partnera, který je k sériovým vraždám dovede. Bývají submisivní, s nízkým sebehodnocením,

nevěří si, jsou depresivně laděné a vyskytuje se u nich abúzus alkoholu, což je popis, který se shoduje s Carol.

Všichni vrahové a vražedkyně pocházeli z disfunkčního rodinného prostředí, kde jim bylo projevováno málo lásky, objevovali se tam direktivní a psychicky labilní rodiče, v některých případech docházelo k psychickému a fyzickému násilí, či sexuálnímu zneužití. Sérioví vrahové velice často trpí poruchami osobnosti, což se potvrdilo i u výše uvedených vrahů (nejčastěji disociální a schizoidní poruchy).

Kromě jedné vraždy Carol Bundy, neměli sérioví vrahové žádné osobní vztahy k obětem, což bývá také velice časté. Když už existuje nějaký osobní vztah sériového vraha k oběti, tak se vyskytuje převážně u ženských pachatelek vražd. Vzhledem k vyhodnocení výše uvedených případů, lze souhlasit, že informace a tvrzení z teoretické části se potvrdily v mnoha bodech a názorně byly ukázány genderové rozdíly v motivaci vrahů.

7. Závěr

V práci jsme si ukázali, že ženské vražedkyně samozřejmě nejsou jenom mýtem, a to ani u sériových vražd, které nejsou v naší společnosti ničím neobvyklým. Muži stále zaujímají vyšší podíl na veškerých spáchaných vraždách ve společnosti, ale neznamená to, že se jich dopouštějí sami. Obě pohlaví páchají v některých situacích vraždy se stejnou motivací, ale ve větším množství případů má každý gender motivaci jinou, která je příznačná pro jejich pohlaví. Za rozdílnou motivací nestojí jen jiná osobnost pachatelů, jiný styl výchovy, jiné sociální postavení a různé vývojové predispozice, ale hlavně rozdílnost v genderu jako takového.

Pozice žen ve společnosti je oproti mužům stále znevýhodňována, a to se projevuje v řadě oblastí jejich životů. Je na ně pohlíženo jinak i v rámci výchovy a společenské interakce, častěji se dostávají do situace, kde jsou pokořovány, zneuctívány a stávají se oběťmi domácího násilí, sexuálního obtěžování apod., díky čemuž zažívají psychicky náročné situace, které mohou zapříčinit vznik traumat, depresí a jiných duševních onemocnění, které hrají důležitou roli v tom, že mohou v budoucnosti někoho i zavraždit.

Muži to samozřejmě také nemají vždy jednoduché. Ti jsou rovněž ve společnosti zaškatulkováni a je na ně nahlíženo jako na to silnější a odolné pohlaví, podle čehož se odvíjí i jejich výchova a chování k nim. Ve chvíli, kdy díky různým faktorům projevují slabost a neschopnost, okolí na to reaguje negativně a může docházet k různému ponižování, zesměšňování, k šikaně a násilí, které zanechává velké jizvy na duši ve formě různých psychických onemocnění, které také zvyšují pravděpodobnost kriminálního jednání a spáchání vražd. V neposlední řadě mají muži větší náchylnost k sexuálním deviacím, které jsou často příčinou spáchaných vražd.

Největší vliv na obě pohlaví má však výchova a rodinné zázemí. Pokud je rodina v disharmonii, např. díky příliš direktivním rodičům, kteří nedostatečně projevují lásku k dětem, sami trpí nějakou psychickou poruchou, jsou to alkoholici a dochází v domácnosti k psychickému, či fyzickému násilí, zneužívání apod., tak to velice

ovlivňuje příčinu vzniku duševních nemocí a zvyšují pravděpodobnost budoucího spáchání vraždy. Nejen tyto vyjmenované problémy však formují osobnost a budoucí motivace pachatelů k vraždám.

Ženy jsou nejčastěji pachatelkami u jednoskutkové vraždy díky konfliktním vztahům, kde dochází k domácímu násilí a abúzu alkoholu, kdy pod vlivem strachu, stresu a emocí zavraždí partnera v afektu, nebo s motivací zbavit se vnitřního vybudovaného napětí. Častěji také vraždí vlastní děti, což je motivované nenávisti k otci dítěte, nebo negativního vztahu s aktuálním partnerem. Jako sériové vražedkyně vraždí spíše kvůli ziskové motivaci, jako tzv. černé vdovy, kdy jedem otráví různé oběti pro finanční zisk nebo majetek. Časté jsou také vraždy pacientů a osob svěřených do jejich péče, opět za pomoci jedů a jiných medikamentů. Tyto vraždy jsou motivované zejména touhou po dosažení kontroly a moci nad životem jiných. U mužů je nejčastější motivací u jedné vraždy žárlivost, ztráta kontroly v partnerském vztahu a odchod partnerky ze vztahu, kdy ji raději zavraždí. Častá je také zisková motivace vražd. U sériových vražd se taky objevuje často zisková motivace, společně s motivací sexuálního uspokojení a touhy po dosažení moci a nadvlády nad obětí, či zážitku z vraždy.

Jak bylo prokázáno, gender ovlivňuje jak důvody a motivaci ke spáchání vražd, tak i způsob provedení a následné chování pachatele. Sběr a vyhodnocování těchto poznatků by mohlo pomoci k zjištění a pochopení páchaní vražd oběma pohlavími, což může napomoci kriminalistům a specialistům k identifikaci pachatele a může vést až k jeho úspěšnému dopadení, potrestání a nápravě. Především by však tyto poznatky mohly pomoci k předcházení spáchání vražd, aby nemuseli umírat neviní lidé a pachatelé by v některých případech nemuseli trávit zbytek života ve vězení, když by se s nimi správně terapeuticky pracovalo. Vzhledem k důvodům, které ovlivňují motivaci pachatele ke spáchání vraždy, můžou veškeré poznatky pomoci se zlepšením zaměřením prevence proti těmto činům, např. kvalitnějším dohledem nad výchovou dětí v problémových rodinách, předcházením šikanám ve škole, domácímu násilí a jiným problémům.

8. Seznam použité literatury a zdrojů

8.1. Knižní zdroje

BLATNÝ, Marek a kol. *Psychologie osobnosti: hlavní témata a současné přístupy*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3434-7

BOUKALOVÁ, Hedvika, Ilona GILLERNOVÁ a kol. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4461-5.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2004. ISBN 80-86473-86-4.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2. rozš. vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2004. ISBN 70-7178-931-3.

DRBOHLAV, Andrej. *Psychologie sériových vrahů: 200 skutečných případů brutálních činů sériových vrahů současnosti*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4371-4.

GILLERNOVÁ, Ilona, Hedvika BOUKALOVÁ a kol. *Vybrané kapitoly z kriminalistické psychologie*. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1293-3.

HERETIK, Anton. *Extrémna agresia I: forenzná psychológia vraždy*. 2. vyd. Nové Zámky: Psychoprof, 2012. ISBN: 978-80-89322-11-4.

NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. rozš. vyd. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5.

NETIK, Karel, Daria NETÍKOVÁ a Stanislav HÁJEK. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. Praha: C.H. Beck, 1997. ISBN: 80-7179-177-6.

OREL, Miroslav a kol. *Psychopatologie*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3737-9.

PAVLOVSKÝ, Pavel a kol. *Soudní psychiatrie a psychologie*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2.

ŘÍCAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., dopl. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3133-9.

SMOLÍK, Petr. *Duševní a behaviorální poruchy*. Praha: Maxdorf, 2002. ISBN 80-85912-18-X.

VETEŠKA, Jaroslav a Slavomil FISHER. *Psychologie kriminálního chování: vybrané otázky etiologie, andragogické intervence a resocializace*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-271-0731-5.

8.2. Zahraniční knižní zdroje

DAVIS, A. Carol. *Women Who Kill: Profiles of Female Serial Killers*. London: Allison & Busby Limited, 2001. ISBN 978-0-7490-1700-2.

HARRISON, Paul. *Mind Games: Inside the Serial Killer Phenomenon*. Hampshire: Urban Publications, 2018. ISBN 1912666014.

HERSEN Michel a Jay C. THOMAS. *Comprehensive handbook of personality and psychopathology: Vol. 2. Adult Psychopathology*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 2006. ISBN 978-0-471-48838-5.

NEWTON, Michael. *The Encyclopedia of serial killers*. 2, vyd. New York: Facts On File Inc, 2006. ISBN 0-8160-6195-5.

NUTTIN, Joseph. *Motivaton, planing and action: A relational theory of behavior dynamics*. Abigdon: Psychology Press: Routledge 1984. ISBN: 0898593328.

PHILBIN, Tom a Michael PHILBIN. *The Killer Book of Serial Killers: Incredible Stories, Facts and Trivia from the World of Serial Killers*. Illinois: Sourcebooks, 2009. ISBN 1-4022-2647-0.

SCHLESINGER, B. Louis. *Serial Offenders. Current Thought, Recent Findings*. Boca Raton: CRC Press, 2000, ISBN 9781032402635.

VRONSKY, Peter. *Female serial killers: how and why women become monsters*. New York: Berkley Books, 2007. ISBN: 978-1-1012-0569-3.

8.3. Sborníky

GRUMLÍK, René a Petr VAVŘÍK. *Žena jako pachatelka vražedného útoku*. Kriminalistický sborník č. 2, 1998, str. 24-29.

GRUMLÍK, René a Petr VAVŘÍK. *Partnerské vraždy v psychiatrické a psychologické expertize*. Kriminalistický sborník č. 3, 1997.

8.4. Legislativa

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění.

Zákon č. 45/2013 Sb., *zákon o obětech trestných činů* v posledním znění

8.5. Knižní zdroje elektronické

BLATNÍKOVÁ, Šárka a Karel NETÍK. *Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. [cit.19.2.2023]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/338.pdf>.

RAMSLAND, Katherine. *Inside the minds of serial killers: why they kill* [online]. Greenwood Publishing Group, Connecticut, 2006. [cit.19.2.2023]. ISBN 0–275–99099–0. Dostupné z: <http://repository.umpwr.ac.id:8080/bitstream/handle/123456789/194/Inside%20the%20Minds%20of%20Serial%20Killers%20-%20Why%20They%20Kill.pdf?sequence=1>.

8.6. Ostatní elektronické zdroje

BERNARD J. Thomas, Daniel MAIER-KATHIN a Robin S. OGLE. *A Theory Of Homicidal Behavior Among Women*. Criminology, 1995. ISSN 0011-1384.

BROWNE, Angela a Kirk. R. WILLIAMS. *Exploring the effect of resource availability and the likelihood of female-perpetrated homicides*. Law and Society Review [online]. Washington, 1989 [cit.19.2.2023]. <https://www.jstor.org/stable/3053881?origin=crossref>.

CANTER, David, Emily ALISON, Natalia WENTINK a Laurence J. ALISON. *The Organized/Disorganized Typology of Serial Murder: Myth or Model?*. Psychology public policy and law, vol. 10 [online]. Huddersfield, 2004 [cit.19.2.2023]. ISSN 1076-8971. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/profile/Laurence->

Alison/publication/232453753_The_OrganizedDisorganized_Typology_of_Serial_Murder_Myth_or_Model/links/02e7e525cc80596a2c000000/The-Organized-Disorganized-Typology-of-Serial-Murder-Myth-or-Model.pdf.

HARBORT, Stephan. *Serial Murderers in Germany: From 1945 to 1995* [online]. [cit.19.2.2023]. Dostupné z: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=527002aa801a2d715d7bd938bb634700fb6bbf82>.

mkn10.uzis.cz: 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí [online]. [cit.19.2.2023]. Dostupné z: <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F60-F69>.

SCHLESINGER, B. Louis. *Classification of antisocial behavior for prognostic purposes: Study the motivation, not the crime*. *Journal of Psychiatry and Law*, vol 2 [online]. [cit.19.2.2023] Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/009318530403200204>.

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *Global study on homicide: Executive summary* [online]. Vídeň, 2019. [cit.19.2.2023]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet1.pdf>